

20202252810

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ И ВРСКИ

Врз основа на член 24 став (4) од Законот за урбанистичко планирање („Службен весник на Република Северна Македонија” бр.32/20), министерот за транспорт и врски донесе

ПРАВИЛНИК ЗА УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1.1. Предмет на уредување

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат стандардите и нормативите за урбанистичко планирање и се дефинираат принципите, начелата и методите за рационално планирање на одржливи населби и градби за уредување и користење на просторот, методите и техниките на урбанистичкото планирање, правното дејство на планските одредби, системот на класи на намени, како и сите заштитни или генеративни стандарди што го обезбедуваат исполнувањето на целите и начелата на урбанистичкото планирање.

Член 2

Со овој правилник особено се уредуваат:

1. поблиската содржина, форма и начин на графичка обработка на урбанистички планови и урбанистичките проекти од овој закон, како и на составните делови на урбанистичките планови и проекти;

2. начинот на одредување на видот на урбанистичкиот план и видот на урбанистичкиот проект што е соодветен за уредување на соодветни ситуации;

3. стандарди и нормативи за урбанистичко планирање со планирање на градежно земјиште, формирање на градежни парцели, систем на класи на намени и детална класификација на намени во урбанистичкото планирање и правила за компатибилност и комплементарност на намени, регулаторни линии и плански одредби со правно дејство, урбанистички параметри: максимален дозволен процент на изграденост, максимален дозволен коефициент на искористеност и минимален процент на озеленетост на градежното земјиште за различните класи на намени, типови на градби и просторни планерски единици, густина на населеност, параметри за висина и архитектонска пластика и други, планирање на стационарен и динамички сообраќај, нормативи за обезбедување на непречено движење и пристапност на лица со инвалидитет, стари лица и деца, нормативи за урбано зеленило согласно Законот за урбано зеленило, инфраструктури, енергетско однесување на урбаното ткиво и градбите и други стандарди и нормативи што произлегуваат од целите и начелата на урбанистичкото планирање уредени со Законот за урбанистичко планирање;

4. листа на подрачјата и градбите од државно значење;

5. начинот на одредување на соодветниот вид на урбанистички план за село од членот 14 на Законот за урбанистичко планирање;

6. содржината на предметот на уредувањето на различните видови на урбанистички проекти од членот 58 став (2) и на урбанистичкиот проект од членот 58 став (6) од Законот за урбанистичко планирање;

7. формата, содржината и начинот на обработка на урбанистичкиот проект од членот 61 од Законот за урбанистичко планирање;

8. начинот и наменските, диспозициските, морфолошките и димензионалните услови и правила за формирање на градежни парцели од членот 63 од Законот за урбанистичко планирање и

9. други стручни норми за применување во процесот на изработување, донесување и спроведување на урбанистичките планови.

1.2. Општи принципи

Член 3

Со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање пропишани во овој правилник се обезбедува:

1. рамномерен просторен развој во рамки на просторните единици за планирање од сите нивои, како и развој на сите инфраструктури што го обезбедуваат развојот, што е во согласност со општествените и стопанските потреби, и со можностите за развој и капацитетите на просторот,

2. рационално уредување и користење на просторот кое обезбедува ефикасно зачувување на просторните ресурси, капацитети и природни добра,

3. создавање и унапредување на условите за хумано живеење и работа на граѓаните со меѓусебно усогласена и урамнотежена разместеност на човечките дејности и активности во просторот, како и хармоничен развој и заштита на интегралните вредности на просторот,

4. надминување на урбаните бариери на лицата со инвалидитет и обезбедување на функционалната пристапност и мобилност помеѓу градбите и подрачјата во и помеѓу населените места на сите граѓани, особено на лицата со намалена или отежнета подвижност, децата, постарите и други,

5. одржлив просторен развој обезбеден со разумно користење на просторот и заштита на природата, природните добра и животната средина, односно стратегија на одржливост која ќе обезбеди просторен развој што ќе ги превенира и одбегне ризиците од загадување и деградација на околината,

6. сочувување на квалитетот и унапредување на животната средина и природата, природното наследство и добра, со ефикасни мерки за обезбедување на здрава животна средина и зачувување на ендемските карактеристики на природата,

7. справување со климатските промени со вградување на стратегии на одржливост во просторниот развој и со зголемување на диверзитетот и ефикасноста на мерките за намалување на ризиците и последиците од природни непогоди,

8. сочувување и заштита на недвижното културно наследство, како и унапредување на културните добра со зачувување на автентичните културни вредности, создавање на услови за одржливо користење на културните добра и негување на карактеристиките, интегритетот и вредностите на урбаните, руралните и природните амбиенти,

9. безбедност од природни и технолошки катастрофи, хаварии и други несреќи

10. создавање, развој и одржување на квалитетни и хумани градски и селски населени места со безбедна, здрава и општествено функционална животна и работна средина,

11. создавање на ефикасен и одржлив систем на транспортни, сообраќајни и комуникациски коридори и мрежи за поврзување на сите региони и неселени места, како и за поврзување на територијата на државата со европските и соседните мрежи,

12. создавање на ефикасен и одржлив систем на комунални и други инфраструктури и мрежи, како и нивно поврзување на територијата на државата со европските и соседните мрежи,

13. усогласување на домашната со позитивните европски практики на уредување на просторот и урбанистичко планирање, и

14. создавање на култура на квалитет и убавина на урбанистичкото и архитектонското обликување на просторот.

1.3. Начела на урбанистичкото планирање

Член 4

Вредностите и принципите на урбанистичкото планирање се остваруваат со применувањето на начелата на урбанистичкото планирање во изработувањето, донесувањето и спроведувањето на урбанистичките планови, и тоа начелата за:

1. интегрален пристап во планирањето,
2. развој на регионалните особености,
3. остварување на јавниот интерес и заштита на приватниот интерес,
4. јавност, инклузивност и партиципативност во постапката за изработување, донесување и спроведување на плановите,
5. хоризонтална и вертикална усогласеност и координација во планирањето, и
7. уважување на научно и стручно утврдените факти и стандарди во обезбедувањето на одржлив просторен развој.

1.3.1. Интегрален пристап во планирањето

Член 5

(1) Начелото на интегрален пристап во планирањето се состои во сеопфатниот, мултидисциплинарен и холистички метод на планирање што ги согледува сите просторни податоци за постојната состојба, тенденциите и начините на користење на просторот во рамки на планските опфати, во однос на нивната непосредна околина, но и регионално, односно на целата територија на државата, земајќи ги предвид сите нивни меѓусебни интеракции кои настануваат како резултат на особеностите на локациите, односно нивните видови и намени.

(2) Начелото на интегралниот пристап во урбанистичкото планирање покрај аспектите од став (1) на овој член ги опфаќа познавањето, проверката и оценката на можностите на просторен развој, како и на начинот на користењето, заштитата и развојот на состојбите во просторот, преку изработка и донесување на урбанистички планови и следење на нивното спроведување и на динамиката на состојбите во просторот.

1.3.2. Грижа и развој на регионалните особености

Член 6

Начелото за грижата за сочувувањето и за развојот на регионалните особености во процесот на уредувањето на планските опфати на урбанистичките планови се однесува како на посебната грижа во планирањето за зачувување на автентичните културни вредности карактеристични за конкретните плански опфати, така и на создавање на услови за одржливо користење, негување и развивање на посебните карактеристики, ендемските културни и природни вредности на урбаните и руралните населби и на нивните природни околни амбиенти.

1.3.3. Остварување на јавниот интерес и заштита на приватниот интерес

Член 7

(1) Во урбанистичкото планирање се применува начелото на остварување на јавниот интерес и заштита на приватниот интерес кое се обезбедува со приоритетно остварување на јавниот интерес со едновремена правна заштита и на поединечните приватни интереси на физичките и правните лица и на јавниот интерес, и тоа на начин што во процесот на изработување, донесување, спроведување и следење на спроведувањето на урбанистичките планови, остварувањето на целите на урбанистичкото планирање се врши со хармонизација, урамнотежување и усогласување на целите на просторниот развој на државно, регионално и локално ниво.

(2) Усогласувањето на целите на просторниот развој на државно, регионално и локално ниво со состојбите, потребите и можностите на просторот, како и со средствата за нивно постигнување, се врши на начин поединечните приватни интереси да не му наштетат на јавниот интерес, додека обезбедувањето на просторот за јавни намени се врши со урбанистички регулации и разграничување на просторот за јавен интерес така што се води сметка товарот од разграничувањата, колку е тоа можно, подеднакво да паѓа на сите корисници на просторот, и со правично надоместување на ограничувањата или одземањата на приватните права.

(3) Јавниот интерес во урбанистичкото планирање се остварува со утврдување на видот, намената, подрачјето, локацијата и димензиите на просторот, земјиштето и градбите што се од јавен интерес, водејќи грижа во сите фази од урбанистичкото планирање, односно во постапките на изработување, донесување, спроведување и следење на спроведувањето на урбанистичките планови, за јавниот интерес во уредувањето и хуманизацијата на просторот, заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како и зачувувањето на природните и културните вредности на просторот.

1.3.4. Јавност, инклузивност и партиципативност

Член 8

Начелото на јавност, инклузивност и партиципативност во постапката за изработување, донесување и спроведување на плановите и овозможува на јавноста да учествува во постапките за изработување и донесување на урбанистичките планови, со обезбедување на пристап на јавноста до информациите, односно до податоците за просторот со кои располагаат надлежните органи и субјектите со јавни овластувања, во различните фази од постапките, при што донесувачите на плановите активно ја информираат јавноста и го овозможуваат и поттикнуваат нејзиното вклучување и партиципација во целиот процес на урбанистичко планирање.

1.3.5. Хоризонтална и вертикална усогласеност и координација

Член 9

(1) Начелото на хоризонтална усогласеност и координација во урбанистичкото планирање се остварува со координација и поврзаност на соседните плански зафати и територии во решавањето на заедничките функции во процесот на планирањето, намени и интереси во просторот, како и со хоризонтално поврзување и партиципација на институциите и јавноста од соседните територии во процесот на планирањето и донесувањето на одлуки.

(2) Начелото на вертикална усогласеност и координација во урбанистичкото планирање е континуирано усогласување на урбанистичките и просторните планови од повисоко ниво на планирање, како и воспоставување на повратни информации, соработка, координација и партиципативност на органите, институциите и јавноста од локално, регионално и државно ниво.

1.3.6. Уважување на научно и стручно утврдените факти и стандарди

Член 10

(1) Начелото на уважување на научно и стручно утврдените факти и стандарди во урбанистичко планирање го обезбедува одржливиот просторен развој на начин што создавањето, проверката и проценката на можностите за користење и развој на просторот, како и донесувањето на одлуките за просторниот развој се темели на современите научни и стручни دستигања, знаења, норми, стандарди и правила.

(2) Уважувањето на научно и стручно утврдените факти во процесот на урбанистичкото планирање, заедно со втемеленоста на планирањето врз стручни, технички и научни методологии и стандарди е фундаментално начело на планирањето, кое има за цел да се постигне рамнотежена просторна одржливост на процесите со кои се влијае на менувањето и развојот на населбите, користењето на просторот и природните добра, заштита на природата и животната средина, особено водејќи грижа за ранливоста на социолошките и еколошките системи, чувствителноста на културното наследство, необновливоста на природните и просторните ресурси и последиците од меѓусебните влијанија на постојните состојби и планираните зафати во просторот.

1.4. Методолошки начела за применување на правилникот за урбанистичко планирање

Член 11

При вршењето на работите на изработка, донесување и спроведување на урбанистички планови и урбанистички проекти, како и за следењето на нивното применување и одржувањето и употребата на просторот се применуваат одредбите од овој правилник.

Член 12

(1) Начинот на применување на одредбите на овој правилник го следи принципот на усогласување на урбанистичките решенија, планови и проекти со вредностите, параметрите, стандардите и правилата пропишани со овој правилник, но притоа тој или негови делови не се цитираат во планот, ниту пропишаните одредби се користат како да се плански одредби на конкретниот урбанистички план и урбанистички проект.

(2) Нумерички изразените стандарди и нормативи во овој правилник кои се уредени како најмали или најголеми дозволени вредности на урбанистичките параметри се крајни и гранични заштитни норми, при што нивното правилно применување во процесот на изработка на урбанистичките планови и урбанистичките проекти се врши со избор на параметри за плански одредби чиешто вредности тежат да се во зоната на оптималните решенија, секаде каде што тоа е можно.

2. УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ

2.1. Структура, содржина и составни делови на урбанистички планови

Член 13

(1) Генералниот урбанистички план, деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село, урбанистичкиот план вон населено место и урбанистичкиот план за подрачја и градби од државно значење ги содржат следните структурни делови:

1. Документациона основа на урбанистичкиот план
2. Планска документација на урбанистичкиот план
3. Составни делови на урбанистичкиот план.

(2) Документациона основа содржи:

- систематизирани податоци за постојната состојба во рамки на планскиот опфат и неговата непосредна околина,
- анализа на можностите за просторен развој и
- програмски проекции за подрачјето на планскиот опфат.

(3) Планската документација содржи плански решенија, плански одредби, услови за градење и развој на просторот, заштитни мерки и општи и посебни одредби за спроведување на планот.

(4) Составни делови на урбанистичкиот план се сите студии, акти, записници и мислења што се неопходни законски делови на планот во текот на постапката за негово изработување и донесување.

2.2. Документациона основа на урбанистички план

Член 14

(1) Документационата основа на урбанистички план ги содржи сите релевантни и достапни податоци за постојната состојба на предметниот простор, што се неопходни за изработување на урбанистичкиот план.

(2) Документационата основа се состои од текстуален и графички дел, со нумерички податоци во вид на нумерички изразени параметри, мерки и димензии, табели и нумерички показатели што се интегрирани во текстуалниот и графичкиот дел од документационата основа, додека податоците во графичкиот дел се презентирани на плански прилози, геодетски подлоги и специјализирани карти со податоци, како и други подлоги со просторни податоци кои се достапни преку системи за земјино набљудување.

(3) Просторната дистрибуција на податоците од документационата основа треба да се совпаѓа со просторните планерски единици во урбанистичкиот план, како што се во зависност од видот на планот, урбаните четврти, блоковите и градежните парцели.

(4) Документационата основа се состои од следните содржини, зависно од природата на предметот на планирањето и планскиот опфат и од достапноста на податоците:

1. Географски и геодетски податоци за планскиот опфат и за неговите контактни соседни простори, на ажурирана геодетска подлога со нанесена граница на плански опфат,
2. Изводи од планови од повисоко ниво на планирање и други податоци што произлегуваат од други развојни документи, планови и стратегии на развој,
3. Историјат на планирањето и уредувањето на подрачјето на планскиот опфат и неговата околина,
4. Студии, елаборати и работни материјали од сите области релевантни за урбанистичкото планирање и за конкретниот плански опфат,

5. Податоци за природните чинители кои можат да влијаат на развојот на подрачјето во рамки на планскиот опфат,

6. Податоци за создадените чинители кои се релевантни за состојбите во просторот и за просторниот развој,

7. Анализа на степенот на реализација на важечкиот урбанистички план, со анализа на проблеми и состојби во просторот на подрачјето во рамките на планскиот опфат, со аналитички осврт на состојбите од соседните плански опфати, доколку ги има,

8. Оценка за можностите и ограничувањата на просторниот развој со програмски проекции што произлегуваат од анализата на состојбите во просторот.

(5) Податоци за природните чинители треба да бидат од областите релевантни за урбанистичкото планирање, како што се:

- геолошките,
- геомеханичките,
- педолошките,
- геофизичките,
- сеизмичките,
- хидрометеоролошките,
- хидролошките,
- климатските,
- географските,
- шумарските,
- еколошките,
- податоци за заштитените природни блага и
- други податоци за природните чинители.

(6) Податоци за создадените чинители треба да бидат релевантни за состојбите во просторот и за просторниот развој, како што се:

- архитектонско-градежните,
- демографските,
- станбените,
- економските,
- социјалните,
- културните,
- здравствените,
- образовните, и
- спортско-рекреативните чинители, како и
- податоците за заштитеното културно наследство,
- податоци за урбано зеленило од зелениот катастар,
- податоци за вид и степен на загадување на животната средина,
- водостопанските,
- електроенергетските,
- сообраќајните,
- телекомуникациските,
- другите инфраструктури и
- други податоци од значење за создадените чинители.

(7) Во делот за создадените чинители, документационата основа треба да содржи:

- графички прилози со плански решенија од претходно донесени урбанистички планови, одобрени урбанистички проекти, реализирани архитектонско-урбанистички проекти и проекти за инфраструктура и други неопходни проекти за градби во планскиот опфат, како и важечки урбанистички планови чишто плански опфати граничат со планскиот опфат на урбанистичкиот план,

- инвентаризација на изградениот градежен фонд, на вкупната физичка супраструктура со одредена намена, состојба, структура, како и на градбите што се во фаза на градење,
- инвентаризација на градбите и водовите од вкупната изградена комунална и друга инфраструктура,
- инвентаризација на урбаното и другото зеленило во планскиот опфат,
- инвентаризација на постојни споменички целини, градби прогласени за културно наследство, културни предели и заштитени природни предели, природни блага, добра, и други заштитени ентитети.

(8) Документационата основа треба да ги содржи сите претходно изработени и достапни мапи на ризици и зони под закана од природни и технолошки катастрофи, непогоди и хаварии, како што се мапите на ризици и ризични зони од плавење, од поројни води, од свлечишта, мапи на сеизмичка активност и ризици, заштитени подрачја и зони со режими и мерки на заштита утврдени во други планови, стратегии за секој локалитет каде што тоа е потребно односно каде што постојат индикации за постоење на конкретните ризици.

(9) Други прилози кои презентираат податоци релевантни за подрачјето на планскиот опфат и неговото пошироко опкружување.

Член 15

(1) Содржината на структурните делови од документационата основа може да биде различна за секој конкретен урбанистички план, односно за секој конкретен плански опфат, што зависи од следните фактори:

1. Видот на урбанистичкиот план и различните размери, плански одредби и аспекти на просторот што се уредуваат со планот,
2. Природата на планскиот опфат и карактеристиките на просторот од кои зависи присуството или отсуството на одредени чинители на конкретното подрачје,
3. Природата и целите на урбанистичкиот план, на програмските содржини, односно на предметот на планирањето,
4. Достапноста на одредени податоци, односно постоењето или непостоењето на специјализирани студии и информации од одредена област.

(2) Листата на податоци содржани во документационата основа се одредува за секој конкретен плански опфат одделно, врз основа на податоците што се достапни и во зависност од чинителите наведени во ставот (1) од овој член.

(3) Листата од ставот (2) од овој член, со образложение за податоците што не се содржани во документационата основа е составен дел на документационата основа.

(4) Податоци, елаборати и информации, кои се издадени за поранешна постапка за изработување и донесување на урбанистички план за истиот плански опфат, вклучувајќи ја и ажурираната геодетска подлога, кои се однесуваат на ситуации, области и предмети што не се смениле од времето на нивното изработување, се сметаат за ажурирани податоци и прилози што може да се ползуваат за изработка на предметниот урбанистички план и не треба повторно да се изработуваат и набавуваат.

(5) Сите податоци, мислења, елаборати и информации, како и актите со кои се дадени или издадени, вклучувајќи ја и ажурираната геодетска основа, се издаваат само еднаш во текот на постапката за изработување и донесување на урбанистички план и урбанистички проект.

2.3. Планска документација на урбанистички план

Член 16

(1) Планската документација на урбанистичкиот план ги содржи сите плански решенија и плански одредби, услови за градење и развој на просторот, мерки за заштита и општи и посебни одредби за спроведување на планот.

(2) Планската документација на урбанистички план се состои од текстуален дел и графички дел, во кои се интегрирани сите нумерички податоци, показатели, параметри и плански одредби.

(3) Одредбите и податоците од текстуалниот и графичкиот дел на урбанистички план се усогласени меѓусебе на начин што се потврдуваат или надополнуваат според принципот на непротивречност.

(4) Планските одредби од урбанистички план можат меѓусебно да бидат во обврзувачка корелација или да се условуваат, што треба нагласено да се дефинира во урбанистичкиот план.

(5) Текстуалниот дел на урбанистичкиот план содржи:

1. Вид на планот, назив на подрачјето на планскиот опфат и плански период,
2. Прецизен опис на границата на планскиот опфат според границите на катастарските парцели со кои се совпаѓа, регулациони линии, оски на улици или други експлицитни линеарни симболи на геодетската подлога,

3. Стратешки определби што поризлегуваат од развојни стратегии, просторни и урбанистички планови од повисоко ниво кои се однесуваат на подрачјето на планскиот зафат и претставуваат обврски за планирање на просторот,

4. Цели на урбанистичкиот план,

5. Образложение на планскиот концепт за просторниот развој со кој се постигаат целите на планот, со осврти на сите релевантни аспекти и последици од планираните урбанистички решенија и одредби,

6. Опис и образложение на планските решенија за изградба, на наменската употреба на градежното земјиште парцелирано за изградба, на градежното земјиште за општа употреба, сообраќајната и комуналната инфраструктура,

7. Општи услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите кои важат за целата површина на планскиот опфат и служат за спроведување на урбанистичкиот план,

8. Посебни услови за изградба, развој и користење на градежното земјиште и градбите за секоја урбанистичка единица за планирање чиито граници се утврдени со планот во зависност од видот на планот, односно за урбаните четврти, блокови и градежни парцели поединечно. Посебните услови за просторен развој и градење содржат детални податоци за условите за:

- вид и начин на употреба на планската единица,
- намена на земјиштето и градбите,
- дозволена висина на градење,
- максимален број на спратови,
- висина и форма на кровната конструкција,
- режим на градење над котата на горниот венец,
- кота на нултата плоча во однос на нивелетата на пристапната сообраќајница во случаи на комплетно изградена околна и пристапна улична мрежа,
- сообраќајни и улични мрежи,
- елементи на внатрешниот сообраќај (пристапи, пасажи, рампи, паркиралишта и гаражи),
- режим на градење под земја,

- водови и објекти на инфраструктурите,
- начинот на обработката на партерот,
- подигање на урбаната зелена инфраструктура,
- мерки за заштита,
- други плански одредби и услови за спроведување на планот.

Посебните услови за градење служат за спроведување на плановите и за изготвување на извод од урбанистички план за секоја градежна парцела и дел од планскиот опфат,

9. Мерки за заштита на природата, природното наследство и животната средина, мерки за справување со климатските промени, мерки за справување со отпад, мерки за одржлива мобилност и безбедност во сообраќајот, мерки за заштита од разурнувања, мерки за заштита и спасување од природни непогоди (земјотреси, поплави, лизгање на земјиште, снежни лавини и наноси, пожари и други), мерки за заштита на недвижното културно наследство, мерки за озеленување на населбите и нивната околина и други плански одредби и мерки за остварување на целите на генералниот урбанистички план што произлегуваат од доставените податоци, информации и мислења од државните органи, институции, установи и правни лица кои вршат јавни овластувања согласно член 47 од Законот за урбанистичко планирање.

(6) Графичкиот дел на урбанистичкиот план содржи:

1. План на намена на земјиштето и градбите со граници на површините со иста намена на земјиштето - наменските зони и графичка дефиниција на класите на намени во рамките на тие граници, легенда со прецизен толковник на графичките симболи и текстуална дефиниција со прецизен опис на класите на намени како и обележани единици на градежното земјиште,

2. Регулационен план со графичка дефиниција на границата на планскиот опфат, графичка дефиниција на регулационите линии што ги ограничуваат површините и коридорите на градежното земјиште за јавна употреба,

3. План на парцелација и оформување на градежни парцели односно детална регулација со регулациони линии и граници на градежните парцели, обележување на градежните парцели и потребните плански единици на градежното земјиште, оски на сообраќајниците во коридорите на земјиштето за јавна употреба и друго,

4. План на површини за градење и начин на употреба на земјиштето во рамки на деталната регулација со градежни линии и одредени класи на намени на градбите, максимална височина на градење изразена во метри, максимален број на спратови, и друго,

5. Сообраќаен план со планско решение на сообраќајната мрежа, графичка дефиниција и котирање на уличните профили, елементи од проектното обликување на сообраќајниците и крстосниците и друго,

6. Нивелациски план со плански решенија на нивелетите на планираните сообраќајници и јавните пешачки површини: плоштади, шеталишта и друго,

7. Инфраструктурен план со плански решенија на сите комунални и други инфраструктурни водови и објекти,

8. План на зеленило со диспозиција и спецификација на зеленилото,

9. План на споменици на културата и споменички целини, и

10. Други специфични графички прилози со дефинирање на плански одредби и мерки за развој и заштита на просторот.

(7) Графичките прилози на планот од став (6) од овој член се презентираат секој поединечно, но за подобра прегледност се презентираат во синтезни планови, во коишто се суперпонираат повеќе графички прилози во еден, при што по правило се групираат плановите од точките 1, 2, 3, 4, 8 и 9 од ставот (6) на овој член во еден синтезен прилог, додека плановите од точките 5 и 7 се групираат во друг синтезен прилог.

(8) Нумеричките податоци на урбанистичкиот план содржат:

1. Нумерички показатели за сите параметри кои произлегуваат од планските решенија:
  - демографски аспекти,
  - планирани површини по намена на земјиштето,
  - планирани вкупни етажни површини за градење по намена на градбите,
  - урбанистички параметри како што се процентот на изграденост на земјиштето,
  - коефициент на искористеност на земјиштето,
  - густина на населеност,
  - површини на градежните парцели,
  - планирани површини за градење,
  - висини на планираните градби,
  - димензии на попречните профили на сообраќајната инфраструктура и другите коридори за јавна употреба,
  - нумерички параметри за инфраструктурните водови и градби,
  - други нумерички параметри кои произлегуваат од планските решенија.

2. Билансни показатели во кои споредбено се систематизирани нумеричките вредности кои произлегуваат од планските решенија со оние предвидени со претходно важечката планска документација односно оние од постојната состојба.

(9) Секој различен вид на урбанистички план има различна содржина од општата содржина на урбанистичкиот план уредена во овој член, во зависност од размерот на планот, природата на планот и предметот на планирањето.

2.4. Составни делови на урбанистичкиот план

Член 17

(1) Составни делови на урбанистички план се сите неопходни истражувања, студии и акти што и претходат на постапката за изработување и донесување на планот и ја чинат податочната основа на документационата основа, како и сите акти, записници, мислења и согласности што се неопходни законски делови на планот што настануваат во текот на постапката за негово изработување и донесување.

(2) Составни делови на урбанистички план што и претходат на постапката за изработување и донесување на планот се:

1. Делови од просторни планови, урбанистички планови од повисоко ниво и стратегии за просторен развој што се однесуваат на конкретниот плански опфат што се составен дел на документационата основа,

2. Делови од студии, елаборати и истражувања за одредени аспекти на просторниот или општествениот развој релевантни за урбанистичкото планирање што се однесуваат на конкретниот плански опфат што се составен дел на документационата основа,

3. Дел од стратегија за одржлив просторен развој за конкретниот плански опфат,

4. Дел од извештај за состојбите во просторот за конкретниот плански опфат,

5. Годишна анализа на спроведувањето на урбанистичкиот план,

6. Првопласирано урбанистичко или урбанистичко-архитектонско решение од урбанистички или урбанистичко-архитектонски конкурс кое е основа за просторниот концепт на развојот во урбанистичкиот план (доколку такво има).

(3) Составни делови на урбанистички план кои настануваат во текот на постапката за негово изработување и донесување се:

1. Планска програма,

2. Услови за планирање на просторот,

3. Извод од генерален урбанистички план (само за изработување на детални урбанистички планови),

4. Стручни елаборати и студии врз основа на кои се изработува документационата основа на планот,

5. Стручна ревизија на нацрт урбанистички план,

6. Мислења и податоци од надлежни органи и субјекти со јавни овластувања,

7. Извештај од стручна расправа за урбанистички план,

8. Нацрт урбанистички план,

9. Извештај од јавна анкета за нацрт урбанистички план,

10. Согласност на предлог урбанистички план.

(4) Секој различен вид на урбанистички план има различни составни делови како и содржина на составните делови, во зависност од видот, природата и размерот на планот и на предметот на планирањето.

(5) Бројот и видот на елаборати и студии од став (3) точка 4 од овој член се одредува во планската програма на планот за секоја постапка одделно.

(6) Бројот и видот на мислења од став (3) точка 6 од овој член е различен за секоја постапка односно за секој урбанистички план, во зависност од видот, природата и размерот на планот, како и во зависност од предметот на планирањето односно на содржината и карактеристиките на планскиот опфат, при што мислењата што нема да бидат издадени во законскиот рок се заменуваат со записник со констатација кој станува составен дел на содржината на планот.

(7) Сите составни делови од ставот (3) на овој член се изработуваат само еднаш во една постапка за изработување и донесување на урбанистички план, освен нацрт урбанистичкиот план и извештајот од јавна анкета, кои можат да бидат изработени и повеќе од еднаш доколку планот претрпи значителни промени како последица на забелешките од јавната анкета.

(8) Студијата на оправданост спаѓа во претходни работи на урбанистичкото планирање и таа не е составен дел од урбанистички план, туку се предвидува во годишните програми за финансирање на урбанистички планови како подготовка за изработка на урбанистички план за оние плански опфати за коишто има потреба.

(9) Студијата за оправданост се изработува пред урбанистичкиот план за подрачја и градби од државно значење и урбанистички план за вон населено место за сложени градби од локално значење што немаат градежна или урбанистичко планска историја, по правило за инженериски градби или други големи и сложени градби од групите на класи на намени Г и Е за коишто не постојат претходни плански или проектни податоци, односно за простори кои за прв пат се уредуваат и за кои има потреба од претходни истражувања и проценки.

(10) Студијата за оправданост се изработува за да обезбеди објективно и информирано одлучување за отпочнување на постапките за донесување на урбанистички план и урбанистички проект, од аспект на просторната, еколошката, финансиската и економската оправданост на градежниот зафат за чиешто градење е потребен урбанистичкиот план, и по правило содржи елементи од:

- дефинирање на локацијата односно планскиот опфат,
- општествените, економските и просторните цели на зафатот,
- намената и начинот на употреба,
- физибилити студија односно податоци и анализа за остварливост и исплатливост на зафатот,
- податоци и анализа на природните и артефициелните чинители релевантни за планскиот опфат,

- економска и развојна анализа на идното функционирање на градбата,
- усогласеност со Просторниот план и соседните урбанистички планови,
- можни влијанија на просторниот развој на околните подрачја или пошироко,
- еколошки аспекти и влијанија на животната средина,
- технички опис на зафатот, идејна проектна документација или варијантни решенија, и
- анализа и оценка на оправданоста на зафатот, инвестицијата и урбанистичкиот план.

2.5. Извештај за состојбите во просторот

Член 18

(1) Извештајот за состојбите во просторот служи за оформување на стратегија на одржливиот просторен развој и за создавање на веродостојни и одржливи политики на урбанистичкото планирање.

(2) Извештајот за состојбите во просторот се изработува врз основа на сите претходно изработени поединечни годишни анализи на спроведувањето на урбанистичките планови што се на сила, изработени во четиригодишен период што му претходи на извештајот и на податоците од информацискиот систем за урбанистичко планирање и уредување на просторот, односно врз основа на резултатите од процесот на следење на реализација на плановите и состојбите во просторот.

(3) Извештај за состојбите во просторот содржи:

1. базни состојби или состојби од коишто анализата почнува,
2. основни цели на просторниот развој, што произлегуваат од просторни документи и стратегии од повисоко ниво,
3. анализа и оценка на состојбите во просторот,
4. анализа на степенот и начинот на спроведување на плановите,
5. анализа на трендовите и тенденциите на развојот на просторот,
6. препораки и мерки за стратегии на одржливиот развој на просторот во наредниот период.

(4) Појдовни основи на извештајот за состојбите во просторот содржи:

1. основа и цели за изработка на извештајот,
2. законодавни и институционални рамки,
3. основни просторни карактеристики на планскиот опфат,
4. просторен концепт на намената и начинот на користењето на просторот.

(5) Анализата и оценката на спроведувањето на плановите и состојбите во просторот содржи:

1. структура на распределбата на намени и начинот на користењето на просторот,
2. анализа на основните дејности и активности,
3. анализа на градежниот фонд, структура, начин на користење и состојби,
4. опременост со инфраструктури,
5. состојби со заштитата на подрачјата и градбите од посебно значење,
6. состојби во стопанството и економски потенцијали,
7. други просторни параметри за оценка на состојбите.

(6) Анализа на степенот и начинот на спроведување на плановите содржи:

1. преглед на сите важечки урбанистички планови,
2. анализа на спроведувањето на плановите преку одобрени и издадени акти за спроведување на плановите,
3. анализа на реализациите во просторот на актите за спроведување на плановите,
4. анализа на степенот на реализација на претходните стратешки и плански документи.

(7) Препораки и мерки за стратегии на одржливиот развој на просторот во наредниот период содржат:

1. потреби, можности и ограничувања на одржливиот просторен развој во рамки на планскиот опфат, населеното место или општината,
2. оценка на потребата од изработка на нови или на измени и дополнувања на постојните урбанистички планови,
3. програмски проекции на правците на просторниот развој.

2.6. Годишна анализа на спроведувањето на урбанистички план

Член 19

(1) Годишната анализа на спроведувањето на урбанистички план се изработува за подготвување на годишната програма за изработување на урбанистички планови, и ја утврдува потребата од донесување на нови или изменување и дополнување на постојниот урбанистички план.

(2) Годишната анализа на спроведувањето на урбанистички план содржи:

1. анализа на релевантноста и ажурноста на подлогите и податоците врз основа на кои е изработен планот,
2. анализа на степенот односно процентот на реализација на планот низ анализата на актите за градење што се издадени врз основа на него,
3. анализа на реална физибилност на планот врз основа на податоци за промените во просторот,
4. анализа на начинот на спроведување на планот,
5. анализа на програмските потреби за просторен развој,
6. детекција на аспекти и простори со проблеми во просторниот развој,
7. препораки за отпочнување постапка за изработка на нов или за измена и дополнување на постојниот урбанистички план.

2.7. Извод од генерален урбанистички план

Член 20

(1) Извод од генерален урбанистички план е документ за спроведување на планот според кој се изработуваат детален урбанистички план и/или урбанистички проект за конкретната единица за планирање на просторот.

(2) Изводот од генерален урбанистички план е копија од планот односно од делот од планот што ги содржи сите плански одредби од генералниот урбанистички план што се однесуваат на планскиот опфат на детален урбанистички план за кој се однесува изводот.

(3) Извод од генерален урбанистички план содржи графички и текстуален дел и нумерички податоци.

(4) Графичкиот дел содржи:

1. план на намена на површините,
2. сообраќаен план со профили, типови на раскрсници и елементи на сообраќајници и нивелациски план,
3. план на инфраструктура,
4. синтезен план,
5. табеларна презентација на нумерички показатели за посебните услови за спроведување на планот.

(5) Текстуалниот дел содржи:

1. општи услови за просторен развој и спроведување на планот,
2. посебни услови за просторен развој и спроведување на планот,
3. нумерички параметри за условите за детално планирање на просторот,
4. мерки за заштита на културното и природното наследство, природата и животната средина, мерки за заштита и спасување, мерки за обезбедување на одржлива мобилност на лица со намалена мобилност и инвалидност и други.

2.8. Планска програма

Член 21

(1) Планската програма е документ со кој донесувачот на планот ги дефинира програмските цели, границата на планскиот опфат и природата на зафатите во просторот врз основа на кој се изработува урбанистичкиот план.

(2) Планската програма се изработува врз основа на:

1. анализата на степенот и начинот на реализација на важечкиот урбанистички план,
2. анализата на потребите и можностите за просторен развој,
3. заклучоци и плански одредби за просторниот развој за предметниот плански опфат што произлегуваат од планови и од стратегии за развој што се донесени на повисоко ниво на планирање,
4. програмски цели и насоки за обемот и природата на потребниот просторен развој.

(3) Планската програма на урбанистичките планови се состои од текстуален и графички дел.

(4) Графичкиот дел содржи граница на планскиот опфат исцртана на ажурирана геодетска подлога што ја дава и потврдува донесувачот на планот, и тоа:

1. доколку има план од повисоко ниво на планирање, границата треба да биде дефинирана во планот од повисоко ниво, точно одчитана и преземена со координати по X и Y оските,
2. доколку нема урбанистички план од повисоко ниво или границата не е геореференцирана или не може да се дефинира и отчита прецизно од планот, таа се усогласува и се презема во делови од донесените планови за соседните плански опфати,
3. доколку се работи за нов плански опфат без историја на планирање или за кој нема план од повисоко ниво или нема донесени соседни планови што ја дефинираат границата или се работи за проширување на постоен плански опфат, во планската програма се исцртува прелиминарна и приближна граница на планскиот опфат што се уточнува до фазата на нацрт план,

(5) Текстуалниот дел на планската програма содржи:

- подрачје на планскиот опфат,
- специфични потреби и можности за просторен развој на подрачјето во рамки на опфатот,
- општи и посебни цели на планирањето и програмските содржини што треба да бидат предмет на планирањето.

(6) Прилози на планската програма се и предлог заклучокот со кој комисијата за урбанизам на донесувачот ја предлага планската програма за одобрување, како и актот за одобрување.

2.9. Услови за планирање на просторот

Член 22

(1) Услови за планирање на просторот се елаборат за усогласување на урбанистичките планови од членот 10 став (1) точки 1, 3, 4 и 5 од Законот за урбанистичко планирање и урбанистичкиот проект од членот 58 став (6) од Законот за урбанистичко планирање со просторните планови од повисоко ниво на планирање.

(2) Услови за планирање на просторот содржат:

1. текстуален дел со општи и посебни одредби, насоки и решенија од сите области релевантни за просторниот развој што се обработени во планската документација од повисоко ниво односно од Просторниот план на Република Северна Македонија и просторните планови за негово разработување и спроведување, и

2. графички прилог кој претставува извод од планот во кој се вградени обврските од плановите од повисоко ниво, од соседните планови и плански документи, како и даденостите од локацијата.

2.10. Стручна ревизија

Член 23

Стручна ревизија на урбанистички план и урбанистички проект се состои само од текстуален дел и содржи:

1. наслов и насловни податоци (технички број, изработувач, датум и сл.) од урбанистичкиот план или урбанистичкиот проект на кој се врши стручна ревизија,

2. список на прилози од планската документација што се доставени за стручно ревидирање,

3. потврда дека планските решенија се изработени во согласност со законите, прописите, стандардите и нормативите што ја уредуваат областа на урбанистичкото планирање,

4. потврда дека планските решенија се во согласност со плановите од повисоко ниво на планирање,

5. извештај за оправданоста на предложените плански решенија од аспект на остварување на целите и начелата од овој закон,

6. извештај за оправданоста на предложените плански решенија од аспект на остварување на програмските цели и барања од планската програма,

7. оценка на реалноста и остварливоста на предложените плански решенија,

8. укажување на недостатоци што треба да бидат корегирани и отстранети, и

9. укажувања и стручни препораки за алтернативно решавање на одредени проблеми во просторот кои можат да бидат унапредување на решенијата предложени од изготвувачот на планот.

2.11. Согласност на предлог урбанистички план

Член 24

(1) Согласноста на предлог урбанистички план е составен дел од урбанистичкиот план и содржи:

1. потврда дека планот е изработен во согласност со Законот за урбанистичко планирање и прописите донесени врз основа на него, и дека ги содржи сите пропишани делови и прилози и дека постапката за неговото донесување е во согласност со закон, и

2. потврда дека постапката за донесување на предлог урбанистичкиот план може да продолжи согласно одредбите од законот.

(2) Известувањето за констатирани недостатоци на урбанистичкиот план содржи укажувања кои посочуваат на конкретни плански одредби или делови на планот што не се во согласност со конкретни одредби на Законот за урбанистичко планирање и прописите донесени врз основа на него, конкретни делови или прилози што недостасуваат во планот или на конкретни пропусти во постапката за неговото донесување, а не може да ги содржи забелешките на стручната ревизија од член 23 на овој правилник кои се однесуваат на прифатливоста, соодветноста, природата и квалитетот на планските решенија и не може да бидат воопштени укажувања од потреба за преиспитување на планот од аспект на неговата усогласеност со законот и овој правилник или со принципите и начелата на урбанистичкото планирање.

2.12. Содржина на измени и дополнувања на урбанистички план

Член 25

(1) Содржината на изменување и дополнување на урбанистички план е редуцирана содржина од урбанистичкиот план која зависи од опфатот, предметот и природата на изменувањето и дополнувањето, односно од последиците што тоа го има на планираниот простор и на планската документација.

(2) Големината на планскиот опфат на изменување и дополнување на урбанистички план не е нормирана и зависи од просторното протегање на предметот на изменувањето и може да биде дел од голема градежна парцела, односно дел од непарцелирано земјиште за општа употреба, една или повеќе градежни парцели, блок, четврт или друга логична и целесообразна површина.

(3) Планскиот опфат на изменување и дополнување на урбанистички план по правило треба да се совпаѓа со просторна единица за планирање – четврт, блок или градежна парцела, но може да биде и друга просторна целина земјиште во зависност од природата на изменувањето, или комплексна површина составена од повеќе одделни делови кои меѓусебе не мора да се поврзани.

(4) Предмет на изменувањата и дополнувањата на урбанистички план може воопшто да не е површина земјиште од подрачјето на планскиот опфат, како во случаи кога предмет на изменувањето е текстуална или нумеричка планска одредба согласно став (5) од овој член.

(5) Предмет на изменување и дополнување на урбанистички план може да биде било кој дел од содржината на планот или дел од планскиот опфат што претставува графичка, нумеричка или текстуална планска одредба, при што содржината на изменувањето и дополнувањето на планот се редуцира само на планските одредби и содржини кои се однесуваат на предметот на изменување и дополнување, а вклучува и збирни податоци на ниво на вкупниот опфат на планот, доколку тие се менуваат со изменувањето и дополнувањето на планот.

(6) Измените и дополнувањата на урбанистички план ги содржат само оние прилози на планот што се менуваат и пречистената верзија на синтезниот план и на одредбите за спроведување на планот.

(7) Сите податоци, елаборати и информации, кои се издадени за постапката за изработување и донесување на урбанистичкиот план за истиот плански опфат што е предмет на измените и дополнувањата, вклучувајќи ја и ажурираната геодетска подлога, кои се однесуваат на ситуации, области и предмети што не се смениле од времето на

нивното изработување, се сметаат за ажурни податоци и прилози што може да се ползуваат и за постапката за изработка на предметните измени и дополнувања на урбанистички план и урбанистички проект и не мора повторно да се изработуваат и набавуваат.

2.13. Генерален урбанистички план

2.13.1. Предмет на уредување

Член 26

(1) Предмет на уредување на генерален урбанистички план е просторниот развој на подрачјето на градот, односно на секое населено место со статус на град.

(2) Генерален урбанистички план ги содржи: границата на градот, намената, просторната организација и дистрибуција, начинот на употреба на просторот, земјиштето и градбите од градско значење во рамките на планскиот опфат на планот, генералната регулација со која се одредуваат границите на земјиштето за општа употреба кое служи за примарната улична и сообраќајна мрежа, сите примарни инфраструктурни мрежи, како и сите јавни простори од градско значење, општите правила за градење, просторен развој и употреба на земјиштето, заштита и уредување на животната средина, заштита на природата и недвижното културно наследство и други мерки за заштита и аспекти на социјалната, економската и еколошката одржливост на градот, како и начинот на спроведувањето на генералниот урбанистички план.

2.13.2. Плански опфат

Член 27

(1) Граница на планскиот опфат на генерален урбанистички план претставува граница на град.

(2) Подрачјето на планскиот опфат на генерален урбанистички план претставува подрачје на град.

(3) Подрачјето на планскиот опфат може да содржи:

1. една интегрална површина земјиште ограничена со затворена линија на границата на планскиот опфат, или

2. две или повеќе површини ограничени со затворена линија на границата на планскиот опфат кои не се допираат меѓусебе и се состојат од една голема интегрална површина што го претставува градот и една или повеќе помали што претставуваат одделени населби или други урбани целини и намени што му припаѓаат на градот и гравитираат кон него.

(4) Земјиштето во планскиот опфат на генерален урбанистички план има статус на градежно земјиште по сила на закон. Статусот на градежно земјиште во планскиот опфат на генерален урбанистички план земјиштето го добива автоматски со донесувањето на планот.

(5) Во планскиот опфат на генерален урбанистички план одредени површини можат да го задржат статусот на земјоделско, шумско или друго земјиште, доколку е тоа во планот уредено со посебни одредби, односно доколку намената на земјиштето уредена во планот се совпадне со постојниот статус и начин на употреба на земјиштето.

(6) Во планскиот опфат на генерален урбанистички план можат да бидат опфатени и површини на парк-шуми, води, природни предели со посебна заштита, приградски шуми, земјоделски површини и друго, коишто го задржуваат статусот на шумско, земјоделско и друго земјиште.

(7) Границата на плански опфат на генерален урбанистички план е линиска планска одредба која по правило треба да се совпаѓа со регулациона линија, граница на градежна парцела, граница на катастарска парцела, оска на улица или друга геодетска линија што претставува создадена или природна граница, како усек, водотек или друга логична просторна граница и е составен дел на геодетскиот ортографски клуч.

2.13.3. Содржина

Член 28

(1) Генерален урбанистички план се состои од следните делови:

1. графички дел кој содржи графички прикази на планските решенија,
2. текстуален дел кој содржи цели на планот, стратегија на просторен развој, услови за развој и градење и одредби за спроведување, нумерички податоци со билансни показатели и
3. составни делови на урбанистички план.

(2) Генерален урбанистички план содржи:

1. граница на планскиот опфат,
2. граници на плански опфати на детални урбанистички планови,
3. граници на просторните планерски единици за детално планирање на просторот – четврти и блокови,
4. граници на наменски зони и површини на наменски зони,
5. намена на земјиштето со процентуална застапеност и површини на класите на намени,
6. просторна диспозиција на градби односно намени од градско значење
7. генерална регулација,
8. режим и услови за градење и употреба на градежното земјиште,
9. регулација со плански одредби за примарните сообраќајни, транспортни, енергетски, водостопански, комунални и други мрежи, со просторна диспозиција и спецификација на водовите и градбите на сите инфраструктури,
10. нивелмански решенија на сите сообраќајни и други инфраструктури,
11. регулација на секундарните улици и сообраќајници што служат како граница на просторните планерски единици што се предмет на деталното планирање,
12. општи услови за спроведување на планот и за просторен развој,
13. посебни услови за спроведување на планот,
14. плански услови за детално планирање на просторот,
15. урбанистички параметри за спроведување на планот за единиците на градежно земјиште како што се: планирани површини по намена на земјиштето, процентот на изграденост на земјиштето, коефициент на искористеност на земјиштето, густината на населеност и други,
16. посебни услови за градење и режим на користење на земјиштето и градбите за кои е утврден јавниот интерес или државното значење,
17. просторна диспозиција на земјиште за изградба на инфраструктурни градби за општа употреба,
18. процентуална застапеност на површините под зеленило во планскиот опфат и во просторните единици за детално планирање,
19. плански одредби со кои се уредува кои површини од планскиот опфат можат да се спроведуваат директно со урбанистички проект,
20. мерки за заштита на природата, природното наследство и животната средина,
21. мерки за справување со климатските промени,

22. мерки за справување со отпад,
23. мерки за одржлива мобилност и безбедност во сообраќајот,
24. мерки за заштита од разурнувања и спасување од природни непогоди и технолошки хаварии,
25. мерки за заштита на недвижното културно наследство,
26. мерки за озеленување на населбите и животната средина,
27. други плански одредби, урбанистички параметри и мерки за остварување на целите на генералниот урбанистички план.

(3) Содржините од точките 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 17 и 19 се урбанистички плански одредби што се дефинирани на графички начин со линии и симболи со пропишано значење, изглед, правно дејство и начин на спроведување со кои врши урбанистичкото планирање на просторот.

(4) Мерките од точките 20, 21, 22, 23, 24, 25 и 26 се плански одредби што произлегуваат од доставените податоци, информации и мислења од државните органи, институции, установи и правни лица кои вршат јавни надлежности согласно член 47 од Законот за урбанистичко планирање.

(5) Генерален урбанистички план во чијшто плански опфат постојат споменични целини, градби од културно и историско значење, културни предели, природни или создадени блага, земјишта и објекти со посебна заштита, содржи плански одредби што се во согласност со прописите од областа на заштита на културно и историско наследство, заштита на природата и создадени блага и други.

(6) Генерален урбанистички план чијшто плански опфат или дел од планскиот опфат е разработен до нивото на детално урбанистичко планирање, има содржина што е зголемена за планските одредби и урбанистички параметри што се пропишани за детален урбанистички план и се однесуваат само на површината од планскиот опфат што е разработена и како детален урбанистички план.

2.13.4. Спроведување

Член 29

(1) Генерален урбанистички план е план од повисоко ниво во системот на двостепеното урбанистичко планирање на градовите, кој по правило се спроведува со детални урбанистички планови.

(2) Генерален урбанистички план за град чијшто плански опфат е со површина до 400 хектари, може да се изработи, донесе и спроведува како да е урбанистички план со едностепено планирање односно директно спроведлив со управни акти за градење, доколку самиот биде разработен по форма и содржина и како детален урбанистички план, во кој случај генералниот урбанистички план ќе се спроведува преку прилозите разработени како детален урбанистички план што се негов составен дел. Ова е можно и за делови од планскиот опфат со површина не помала од 10 хектари, што соодветствува на плански опфат на детален урбанистички план и претставува урбанистичка целина.

(3) Генерален урбанистички план за град чијшто плански опфат е со површина поголема од 400 хектари, за делови од планскиот опфат во големина помала од 400 хектари, но не помали од 10 хектари, што соодветствува на плански опфат на детален урбанистички план и претставува урбанистичка целина, може да биде разработен по форма и содржина и како детален урбанистички план, кој ќе биде составен дел на генералниот урбанистички план, во кој случај тој дел од генералниот урбанистички план ќе се спроведува преку деталниот урбанистички план што е негов составен дел.

(4) Во одредени случаи генералниот урбанистички план може да се спроведува директно со урбанистички проект, при што во планот со посебни одредби може да се уредува кои делови од планскиот опфат се спроведуваат со детален урбанистички план, а кои делови можат да се спроведуваат со изработка на урбанистички проект.

(5) Генералниот урбанистички план може да се спроведува со урбанистички проект за инфраструктура, и тоа за инфраструктури од примарната мрежа за кои не е донесен детален урбанистички план, односно за кои важечкиот детален урбанистички план не е усогласен со генералниот урбанистички план.

(6) Генералниот урбанистички план може да се спроведува и со следните урбанистички проекти:

1. урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба, со кој се врши урбанистичко архитектонско обликување на јавни простори, како што се пешачки простори и улици и други простори за јавна употреба,

2. урбанистички проект за инфраструктура, со кој се врши урбанистичко-архитектонска, градежна или техничко-технолошка планско-проектна разработка на трасата, архитектонските, градежните и техничките елементи на сообраќајните и другите инфраструктури, како и надземните објекти што им припаѓаат на инфраструктурните системи од групата на класи на намени Е,

3. урбанистички проект за градежно земјиште наменето за изградба на стопански, индустриски, енергетски и други техничко-технолошки и специјални намени од групата на класи на намени Г.

(7) Во случаите од став (6) од овој член генералниот урбанистички план се спроведува со урбанистички проект, за зафати во планскиот опфат за коишто не е донесен детален урбанистички план или таму каде што недостасува деталната разработка, без потреба тоа да биде уредено со планска одредба во урбанистичкиот план.

2.13.5. Спроведување на генерален урбанистички план за Град Скопје

Член 30

(1) Генерален урбанистички план на Град Скопје по правило се спроведува со детални урбанистички планови што ги донесуваат општините во состав на градот Скопје.

(2) Генералниот урбанистички план на Град Скопје може да се спроведува и со:

1. 1. Урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба,

1.2. Урбанистички проект за инфраструктура, за уредување на сите површини на градежното земјиште, градби и инфраструктурни градби и водови, за коишто градот Скопје е надлежен согласно Законот за град Скопје, како што се:

1. магистралните и собирните улици од примарната улична мрежа,

2. градски плоштади и други пешачки простори од значење за градот Скопје,

3. уредување и регулација на речните корита и кејовите,

4. градски паркови, парк-шуми, водни и спортско-рекреативни зони и други заштитени подрачја,

5. градби и водови на единствениот водоснабдителен систем на градот Скопје,

6. инфраструктурни градби и водови од примарната мрежа за одведување на отпадните и атмосферските води,

7. пречистителни станици од примарната мрежа,

8. градби и инсталации за собирање на комуналниот отпад,

9. градби и инсталации на јавниот градски и приградски превоз на патници,

10. градби и површини градежно земјиште наменети за јавни паркиралишта од значење за градот Скопје,

11. градски гробишта, градби за погребални услуги и крематориуми,
12. инфраструктурни градби и водови за снабдување со природен гас и топлинска енергија,
13. градби и површини наменети за пазари на големо и пазари за моторни возила,
14. други инфраструктурни градби и водови од примарните мрежи од значење за Град Скопје.

2.14. Детален урбанистички план

2.14.1. Предмет на уредување

Член 31

(1) Детален урбанистички план е урбанистички план кој се донесува за подрачје што е дел од град за која е донесен генерален урбанистички план и кој служи за негово разработување и спроведување.

(2) Предмет на уредување на детален урбанистички план се границата на планскиот опфат, намената на земјиштето и градбите, формирање на градежни парцели, детална регулација на секундарните улични и други инфраструктурни мрежи, детални услови и правила за градење, просторен развој и употреба на земјиштето со градежни линии, површини за градење и други урбанистички параметри, заштита и уредување на животната средина и недвижното културно наследство, како и начинот на спроведувањето на деталниот урбанистички план.

2.14.2. Плански опфат

Член 32

(1) Планскиот опфат на детален урбанистички план претставува единица за планирање на просторот преку која се спроведува генералниот урбанистички план.

(2) Границата на плански опфат на детален урбанистички план е планска одредба во генерален урбанистички план и по правило се совпаѓа со граница на просторна единица за планирање како што се четвртта или блокот, но може да ограничува и друга логична просторна целина.

(3) Границата на плански опфат на детален урбанистички план по правило треба да се совпаѓа со регулациона линија, граница на градежна парцела, граница на катастарска парцела, оска на улица или друг линеарен геодетски симбол што претставува создадена или природна граница.

2.14.3. Содржина

Член 33

(1) Детален урбанистички план се состои од следните делови:

1. графички дел кој содржи графички прикази на планските решенија со нумерички показатели,
2. текстуален дел кој содржи цели на планот, концепт на планот, услови за развој и градење и одредби за спроведување со нумерички податоци и со билансни показатели, и
3. составни делови на урбанистичкиот план.

(2) Во графичкиот и текстуалниот дел од детален урбанистички план се содржат:

1. граница на планскиот опфат,
2. детална регулација со регулаторни линии,

3. парцелација на градежното земјиште,
  4. намена на земјиштето и градбите,
  5. површини за градење определени со градежни линии,
  6. услови за градење за секоја градежна парцела,
  7. максимално дозволена височина на градбите,
  8. планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со нивелманско решение,
  9. плански решенија за секундарните електрични енергетски мрежи, водоснабдувачки и канализациони мрежи, гасоводни и топоводни мрежи и други инфраструктури,
  10. услови и начин на приклучување на секоја градежна парцела на секундарните инфраструктурни мрежи,
  11. општи и посебни одредби за спроведување на планот, со услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите,
  12. максимален дозволен процент на изграденост и коефициент на искористеност на градежното земјиште за секоја градежна парцела,
  13. нумерички податоци за површина на градежна парцела, планирана површина за градење, планирана вкупна етажна површина за градење, максимална височина на градбата изразена во метри, максимален број на спратови, максимална височина на нултата плоча и друго,
  14. нумерички податоци за сите квантифицирани параметри кои произлегуваат од планските решенија на градбите и водовите од комуналната и другите инфраструктури,
  15. минимален процент на озеленетост на градежното земјиште за секоја градежна парцела,
  16. услови за уредување и озеленување на дворните места,
  17. плански одредби со кои се уредува кои градежни парцели и градежно земјиште се спроведуваат со урбанистички проект,
  18. намена и начин на изградба и користење на градежно земјиште за општа употреба,
  19. други плански одредби и податоци потребни за планските решенија.
- (3) Покрај содржините од став (2) од овој член, деталниот урбанистички план содржи и:
- мерки за заштита на природата, природното наследство и животната средина,
  - мерки за заштита и спасување од природни непогоди,
  - мерки за справување со климатските промени, мерки за справување со отпад,
  - мерки за одржлива мобилност и безбедност во сообраќајот,
  - мерки за заштита од разурнувања, природни непогоди и технолошки хаварии,
  - мерки за заштита на недвижното културно наследство, мерки за озеленување на населбите и животната средина и други плански одредби,
  - мерки за остварување на целите на генералниот урбанистички план што произлегуваат од доставените податоци, информации и мислења од државните органи, институции, установи и правни лица кои вршат комунални дејности, со јавни овластувања и јавни надлежности согласно член 47 од Законот за урбанистичко планирање.
- (4) Во деталниот урбанистички план плански одредби што се дефинираат на графички начин се:
1. граница на плански опфат,
  2. регулациона линија,
  3. граница на градежна парцела,
  4. намена на градежно земјиште и на површина за градење,
  5. граница на површина за градење - градежна линија,
  6. помошна градежна линија за обележување на денивелација, пасаж или промена на првостепената пластика во рамки на површината за градење,
  7. подземна градежна линија за обележување на подземни градби и делови од градба,

8. оска на сообраќајница со пресечни точки,
  9. елементи на сообраќајниот профил и крстосници на уличната мрежа, со димензии на попречните профили на улиците и другите површини за јавна употреба,
  10. партерни градежни линии за обележување на денивелации, скали, рампи и други елементи од партерното уредување на земјиштето за јавна употреба,
  11. градежна линија за инфраструктура за диспозиција на линии и објекти на шински и други средства за јавен транспорт,
  12. градежна линија за инфраструктура за диспозиција на водовите и објектите на секундарната мрежа на водоводната, канализационата, електричната, топловодната, гасоводната, телекомуникациската и друга инфраструктура,
  13. други графички плански одредби.
- (5) Детален урбанистички план во чијшто плански опфат постојат споменични целини, градби од културно и историско значење, културни предели, природни или создадени блага, земјишта и објекти со посебна заштита, содржи плански одредби што се во согласност со прописите од областа на заштита на културно и историско наследство, заштита на природата и создадени блага и други.

2.14.4. Спроведување

Член 34

- (1) Детален урбанистички план, по правило директно се спроведува со проектна документација и издавање на акт за градење согласно Законот за градење.
- (2) Детален урбанистички план се спроведува и во две фази: првин со урбанистички проект, а потоа со проектна документација и издавање на акт за градење согласно Законот за градењ
- (3) Детален урбанистички план од став (2) на овој член се спроведува со следните урбанистички проекти:
  1. урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште,
  2. урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба,
  3. урбанистички проект за градежно земјиште наменето за изградба на стопански, индустриски, енергетски и други техничко-технолошки и специјални намени,
  4. урбанистички проект за инфраструктура, и
  5. урбанистички проект со план за парцелација.

2.15. Урбанистички план за село

2.15. 1. Предмет на уредување

Член 35

- (1) Предмет на уредување на урбанистички план за село е просторниот развој во рамки на подрачјето на населено место што има статус на село.
- (2) Предмет на уредување на урбанистички план за село е граница на плански опфат, просторна организација, начин на употреба и намена на земјиштето, сообраќајната мрежа со комуналните и други инфраструктури, услови за градење, развој и користење на земјиштето и градбите и други аспекти на просторниот развој.

2.15. 2. Плански опфат

Член 36

(1) Граница на планскиот опфат на урбанистички план за село претставува граница на село.

(2) Подрачјето на планскиот опфат на урбанистички план за село претставува подрачје на населено место со статус на село.

(3) Земјиштето во плански опфат на урбанистички план за село добива статус на градежно земјиште доколку тоа е уредено во планот, односно за оние површини од планскиот опфат за кои тоа во планот е таксативно наведено. Статусот на градежно земјиште овие површини со донесувањето на планот го добиваат по сила на закон.

(4) Во планскиот опфат на урбанистички план за село земјиштето може да го задржи статусот на земјоделско, шумско или друго земјиште, доколку тоа е уредено во планот.

(5) Во планскиот опфат на урбанистички план за село може да се формира површина со статус на градежно земјиште во делот на погуста изграденост на селото, согласно став (3) од овој член, и површина која го задржува статусот на земјоделско земјиште во делот од планскиот опфат со ретка или расфрлана изградба, согласно со став (4) од овој член.

(6) Границата на плански опфат на урбанистички план за село е линиска планска одредба која по правило треба да се совпаѓа со регулациона линија, граница на градежна парцела, граница на катастарска парцела, оска на улица или друг линеарен геодетски симбол што претставува создадена или природна граница, како усек, водотек или друг линеарен геодетски симбол што претставува создадена или природна граница.

2.15.3. Видови на урбанистички план за село

Член 37

(1) Во зависност од типот, големината и карактеристиките на селото, урбанистичкиот план за село може да биде:

1. урбанистички план за поразвиено село,
2. урбанистички план за средно развиено село, и
3. урбанистички план за неразвиено село.

(2) Урбанистички план за село се состои од:

1. графички дел кој содржи графички прикази на планските решенија со нумерички показатели,
2. текстуален дел кој содржи цели на планот, концепт на планот, услови за развој и градење и одредби за спроведување со нумерички податоци и со билансни показатели, и
3. составни делови на урбанистичкиот план.

2.15. 4. Содржина на урбанистички план за развиено село

Член 38

(1) Урбанистички план за поразвиено село се донесува за поголеми села со густа и збиена изградба и со историја на плански просторен развој.

(2) Урбанистичкиот план за поразвиено село содржи:

1. граница на плански опфат која претставува граница на село,
2. зони и граници на зони на намена на земјиштето,
3. граници на просторни единици (доколку има),
4. генерална и детална регулација,

5. парцелација на градежното земјиште,
6. планско решение на сообраќајна мрежа со нивелманско решение,
7. планско решение за комунални и други инфраструктури со услови на приклучување на мрежите,
8. општи и посебни услови за градба, развој и користење на земјиштето и градбите, и
9. други одредби и податоци потребни за планските решенија.

(3) Покрај содржините од ставот (2) на овој член, урбанистичкиот план за село треба да ги содржи и следните мерки:

- мерки за заштита на природата, природното наследство и животната средина,
- мерки за озеленување на планскиот опфат,
- мерки за справување со климатските промени,
- мерки за заштита и спасување од природни непогоди,
- мерки за справување со отпад,
- мерки за заштита од разурнувања,
- мерки за заштита на недвижното културно наследство, и
- други мерки за остварување на целите на планирањето, што се доставени од страна на државните органи, институции, установи и правни лица кои вршат јавни овластувања согласно член 47 од Законот за урбанистичко планирање во форма на податоци, информации и мислења.

2.15. 5. Содржина на урбанистички план за средно развиено село

Член 39

(1) Урбанистички план за средно развиено и ретко населено село се донесува за средно големи села, села со ретка и расфрлана изградба односно екстензивен просторен развој, за кои во планот не се формираат градежни парцели.

(2) Урбанистички план за средно развиено село содржи:

1. граница на плански опфат која претставува граница на село,
2. зони и граници на зони на намена на земјиштето,
3. генерална регулација,
4. планско решение на сообраќајна мрежа со нивелманско решение,
5. планско решение за комунални и други инфраструктури со услови на приклучување на мрежите,
6. општи услови за градба, развој и користење на земјиштето и градбите, и
7. други одредби и податоци потребни за планските решенија.

(3) Покрај содржините од ставот (2) на овој член, урбанистичкиот план за село треба да содржи и мерки за заштита на природата, природното наследство и животната средина, мерки за озеленување на планскиот опфат, мерки за справување со климатските промени, мерки за справување со отпад, мерки за заштита од разурнувања и спасување од природни непогоди, мерки за заштита на недвижното културно наследство и други мерки за остварување на целите на планирањето.

(4) Урбанистичкиот план за средно развиено село може во дел од планскиот опфат со густа и збиена изградба и со историја на плански просторен развој да биде разработен и со детална регулација и посебни услови за градење, во кој случај планската документација ќе ги содржи и планските одредби и прилози за детално планирање од член 38 став (2) точки 3, 4 и 6 од овој правилник.

2.15. 6. Содржина на урбанистички план за неразвиено село

Член 40

(1) Урбанистички план за неразвиено село се донесува за мали и неразвиени села што немаат историја на плански просторен развој, за кои во планот не се формираат градежни парцели, туку се уредува само неопходна регулација и општи правила на градење и развој на просторот.

(2) Урбанистички план за неразвиено село содржи:

1. граница на плански опфат која претставува граница на село,
2. описна поделба на зони на намена на земјиштето,
3. регулација само на неопходните земјишта за општа употреба и градби од јавен интерес,
4. планско решение на неопходни сообраќајници и инфраструктури,
5. општи услови за градба, развој и користење на земјиштето и градбите,
6. други одредби и податоци потребни за планските решенија.

(3) Покрај содржините од ставот (2) на овој член, урбанистичкиот план за село треба да ги содржи сите заштитни мерки за кои постои предметот на заштита, потребата и условите, како што се мерки за заштита на природата, природното наследство и животната средина, мерки за заштита на недвижното културно наследство и други неопходни мерки за остварување на целите на планирањето што се доставени од страна на државните органи, институции, установи и правни лица кои вршат јавни овластувања согласно член 47 од Законот за урбанистичко планирање во форма на податоци, информации и мислења.

2.15.7. Спроведување

Член 41

(1) Урбанистички план за село може да се спроведува директно со проектна документација и постапка за издавање на акт за градење, но може да се спроведува и во две фази, во случаи пропишани со овој правилник и кога тоа е уредено во урбанистичкиот план: првин со урбанистички проект, а потоа со проектна документација и издавање на акт за градење согласно Законот за градење.

(2) Урбанистички план за село од став (1) на овој член може да се спроведува со следните урбанистички проекти:

1. урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште,
2. урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба,
3. урбанистички проект за инфраструктура,
4. урбанистички проект за село, и
5. урбанистички проект со план за парцелација.

2.15.8. Определување на видот на урбанистички план за село

Член 42

(1) Определувањето на видот на урбанистички план за село, односно кој од трите вида урбанистички план за село од членот 37 на овој правилник ќе се изработува во секој конкретен случај, се врши во фаза на изработување на годишната програма за финансирање на урбанистички планови и во фаза на изработување и потврдување на планската програма, согласно ставот (2) од овој член.

(2) Видот на урбанистичкиот план за село за секое конкретно село се определува според:

- големина на селото,
- степен на просторна развиеност,
- број на население и густина на населеност,
- густина на изграденост,
- економска развиеност,
- состојба и потреба од комунални инфраструктури,
- планирана или спонтана историја на просторен развој,
- карактеристики на примарната дејност,
- местоположба на селото (близина на селото до други населени места, природни акумулации, национални паркови и сл.),
- географски карактеристики (планинско, рамнинско и сл.).

(3) Доколку се работи за поголемо село, со повисок степен на просторна развиеност, поголем број на население и густина на населеност, поголема густина на изграденост и економска развиеност, побогата историја на просторен развој и развиеност на инфраструктури, како и други географски и локациски предности, селото се планира со урбанистички план за поразвиено село од член 37 став (1) точка 1 од овој правилник.

(4) Доколку се работи за средно големо село, со средна просторна развиеност, број на население и густина на населеност, средна густина на изграденост и економска развиеност, средно богата историја на просторен развој и развиеност на инфраструктури, како и други медиални географски и локациски карактеристики, селото се планира со урбанистички план за средно развиено село од член 37 став (1) точка 2 од овој правилник.

(5) Доколку се работи за помало село, со помал степен на просторна развиеност, помал број на население и густина на населеност, помала густина на изграденост и економска развиеност, посиромашна историја на просторен развој и развиеност на инфраструктури, како и други географски и локациски проблеми, селото се планира со урбанистички план за неразвиено село од член 37 став (1) точка 3 од овој правилник.

2.16. Урбанистички план за вон населено место

2.16.1. Предмет на уредување

Член 43

(1) Урбанистички план за вон населено место се донесува за групи на градби и комплекси, поголеми градби или инфраструктурни градби од локално значење, кои се наоѓаат вон од населено место, односно кои не се опфатени ниту со генерален урбанистички план ниту со урбанистички план за село.

(2) Урбанистички план за вон населено место се донесува за градби и комплекси, или инфраструктурни градби кои согласно законот се утврдени како градби од локално значење и не можат да бидат предмет на планирање на урбанистички план за подрачја и градби од државно значење.

(3) Предмет на уредување на урбанистички план вон населено место не може да биде нова градска населба, приградска населба, селска населба или заселок, проширување на подрачје на град или село, ниту пак каква било намена на земјиштето во плански опфат што е во непосредна близина на граница на населено место и како таква во зоната на природното ширење на населеното место.

(4) Предмет на уредување на урбанистички план вон населено место е граница на плански опфат, просторна организација, начин на употреба и намена на земјиштето и градбите, сообраќајната мрежа со сите потребни инфраструктури, услови за градење, развој и користење на земјиштето и градбите и други аспекти на просторниот развој.

(5) Доколку се работи за градби и комплекси од ставовите (1) и (2) од овој член кои се помали или поединечни градби и етапи и позиции или делови од истите, односно предмет на уредувањето се поединечни, изолирани и далечни градби, односно групи на градби, инфраструктура, опрема и партери вон населени места за коишто не постојат услови и/или економска оправданост за донесување на урбанистички план за вон населено место, тие се предмет на уредување на урбанистички проект вон опфат на урбанистички план, што се утврдува во фаза на донесување на годишната програма за финансирање на изработка на урбанистички планови и урбанистички проекти.

2.16.2. Плански опфат

Член 44

(1) Граница на плански опфат на урбанистички план вон населено место претставува граница на подрачјето, комплексот на градби или градбата што е предвидена со планската програма на урбанистичкиот план вон населено место.

(2) Плански опфат на урбанистички план вон населено место се лоцира на растојание од населено место кое е доволно оддалечено и не претставува планирана или логична перспектива на неговото ширење, поради што планскиот опфат не може да граничи или да биде во близина на планските опфати на генерален урбанистички план или урбанистички план за село.

(3) Со плански опфат на урбанистички план вон населено место не може да се проширува градот или селото.

(4) Со плански опфат на урбанистички план вон населено место не може да се уредуваат простори околу населените места кои можат да се третираат како сателитски населби или функционални делови од населените места, односно што можат да претставуваат одделни делови од планските опфати на генерален урбанистички план и на урбанистички план на село, или делови од планските опфати што претставуваат одделени населби или други урбани намени што му припаѓаат на градот или селото и гравитираат кон него.

(5) Земјиштето во плански опфат на урбанистички план вон населено место добива статус на градежно земјиште доколку тоа е уредено во планот, односно доколку за конкретните површини од планскиот опфат во планот е одредена нивната класа на намени и вид на градби за чијашто реализација е неопходен статусот на градежно земјиште.

(6) Во планскиот опфат на урбанистички план вон населено место земјиштето може да го задржи статусот на земјоделско, шумско или друго земјиште, доколку тоа во планот биде уредено со посебна одредба.

(7) Границата на плански опфат на урбанистички план вон населено место е линиска планска одредба која по правило треба да се совпаѓа со регулациона линија, граница на градежна парцела, граница на катастарска парцела, оска на улица или друг линеарен геодетски симбол што претставува создадена или природна граница, како усек, водотек или друг линеарен геодетски симбол што претставува создадена или природна граница.

2.16.3. Содржина

Член 45

(1) Урбанистички план вон населено место се состои од следните делови:

1. графички дел кој содржи графички прикази на планските решенија со нумерички показатели,
2. текстуален дел кој содржи цели на планот, концепт на планот, услови за развој и градење и одредби за спроведување со нумерички податоци и со билансни показатели, и
3. составни делови на урбанистичкиот план.

(2) Урбанистички план вон населено место содржи:

1. граница на планскиот опфат,
2. детална регулација со регулаторни линии,
3. парцелација на градежното земјиште,
4. намена на земјиштето и градбите,
5. детални површини за градење определени со градежни линии,
6. услови за градење за секоја градежна парцела,
7. максимално дозволена височина на градбите,
8. планско решение на сообраќајната мрежа со нивелманско решение
9. плански решенија за сите предвидени инфраструктури,
10. услови и начин на приклучување на секоја градежна парцела на инфраструктурните водови,
11. општи и посебни одредби за спроведување на планот, со услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите,
12. максимален дозволен процент на изграденост и коефициент на искористеност на градежното земјиште за секоја градежна парцела,
13. нумерички податоци за површина на градежна парцела, планирана површина за градење, планирана вкупна етажна површина за градење, максимална височина на градбата изразена во метри, максимален број на спратови, максимална височина на нултата плоча и други урбанистички параметри,
14. нумерички податоци за сите квантифицирани параметри кои произлегуваат од планските решенија на инфраструктурите,
15. минимален процент на озеленетост,
16. плански одредби со кои се уредува кои градежни парцели и градежно земјиште се спроведуваат со урбанистички проект,
17. намена и начин на изградба и користење на градежно земјиште за општа употреба,
18. други плански одредби и податоци потребни за планските решенија.

(3) Покрај содржините од став (2) на овој член, урбанистичкиот план вон населено место ги содржи и следните мерки:

- мерки за заштита на природата, природното наследство и животната средина,
- мерки за справување со климатските промени,
- мерки за справување со отпад, мерки за одржлива мобилност и безбедност во сообраќајот,
- мерки за заштита од разурнувања и за заштита и спасување од природни непогоди,
- мерки за заштита на недвижното културно наследство,
- мерки за озеленување на населбите и животната средина, и
- други плански одредби и мерки за остварување на целите на генералниот урбанистички план што произлегуваат од доставените податоци, информации и мислења од државните органи, институции, установи и правни лица кои вршат јавни овластувања согласно член 47 од Законот за урбанистичко планирање.

(4) Графичкиот дел од урбанистички план вон населено место ги содржи следните графички плански одредби:

1. граница на плански опфат,
2. регулациона линија,
3. граница на градежна парцела,
4. намена на градежно земјиште и на површина за градење,
5. граница на површина за градење - градежна линија,
6. помошна и подземна градежна линија,
7. оска на сообраќајница со пресечни точки,
8. партерна градежна линија за елементи на сообраќајниот профил и крстосници на сообраќајниците,
9. партерни градежни линии за обележување на денивелации, скали, рампи и други елементи од партерното уредување на земјиштето за јавна употреба,
10. инфраструктурна градежна линија за диспозиција на водовите и објектите на секундарната мрежа на водоводната, канализационата, електричната, топловодната, гасоводната, телекомуникациската и друга инфраструктура,
12. други графички плански одредби.

(5) Урбанистички план вон населено место во чијшто плански опфат постојат споменични целини, градби од културно и историско значење, културни предели, природни или создадени блага, земјишта и објекти со посебна заштита, содржи плански одредби што се во согласност со прописите од областа на заштита на културно и историско наследство, заштита на природата и создадени блага и други.

2.16.4. Спроведување

Член 46

(1) Урбанистички план вон населено место се спроведува директно со проектна документација и акти за градење, но може да се спроведува и во две фази, кога тоа е потребно или кога е уредено во урбанистичкиот план: првин со урбанистички проект, а потоа со проектна документација и издавање на акт за градење согласно Законот за градење.

(2) Урбанистички план вон населено место од став (1) на овој член се спроведува со следните урбанистички проекти:

1. урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште,
2. урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба,
3. урбанистички проект за инфраструктура, и
4. урбанистички проект со план за парцелација.

2.17. Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење

2.17.1. Предмет на уредување

Член 47

(1) Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење се донесува за подрачја и градби од државно значење кои не се опфатени и не може да се уредуваат со урбанистичките планови од локално значење.

(2) Урбанистичкиот план за подрачја и градби од државно значење се донесува за следните подрачја:

1. подрачја што се зони заштитени со посебни закони,

2. подрачја на енергетски комплекси од државно значење,
3. подрачја на нуклеарни постројки,
4. подрачја со акумулации на вода или јаловина или пепел од државно значење,
5. подрачја и коридори за постројки за преработка на нафта, гас, биогориво, и биотечности, складиштење и пренос со продуктоводи од државно значење,
6. подрачја со индустриски комплекси од базната или преработувачката индустрија од државно значење,
7. подрачја на кои се сместени постројки за преработување на отпад и депонии од државно значење,
8. подрачја со објекти за водоснабдување и водостопански комплекси од државно значење,
9. подрачја и коридори на аеродроми за воздушен сообраќај, патни и железнички меѓународни сообраќајни коридори, државни и регионални јавни патишта,
10. подрачја за индустриски и други зони од државно значење,
11. подрачја со специјални зони за потребите на одбраната на Република Северна Македонија,
12. погранични подрачја за погранични градби од државно значење и гранични премини,
13. системи за минерална експлоатација од државно значење согласно закон,
14. други подрачја од државно значење.

(3) Урбанистичкиот план за подрачја и градби од државно значење се донесува за следните градби од државно значење:

1. транспортни и патни градби,
  - меѓународни и државни автопатишта,
  - експресни државни патишта,
  - регионални патишта,
2. градби на железничкиот транспорт,
  - меѓународни железнички пруги,
  - државни и регионални железнички пруги,
3. градби на воздушниот сообраќај,
  - меѓународни аеродроми,
  - државни аеродроми,
  - комуникациски и навигациски градби и инфраструктури,
4. градби од езерскиот сообраќај со државно значење,
5. градби за електронски комуникации,
  - меѓународни и регионални електронски комуникациски водови и градби,
  - коридори за електронски комуникации од државно значење,
  - градби за заштита и контрола на државниот радиорефренциски спектар,
6. енергетски градби,
  - електрични централи со инсталирана сила од 10 мега вати и повеќе,
  - хидро-електрични централи со инсталирана сила од 10 мега вати и повеќе,
  - трансформаторски станици и електро енергетски водови со напон од и над 35 кило волти што се дел од државната високонапонска мрежа,
    - термоелектрични топлани со електрична сила од и над 10 мега вати,
    - други градби за производство на електрична енергија од необновливи и обновливи извори со сила од и над 10 мега вати,
      - меѓународни и магистрални цевководи за транспорт на нафта, гас, нафтени деривати,
      - подземни складишта за природен гас,
      - складишта за нафта и нејзини деривати со капацитет од 1.000 тони и повеќе,

- складишта за течен природен гас со капацитет од 1.000 тони и повеќе,
- гасоводи со работен притисок над 16 бари што преоѓаат низ територијата на две или повеќе општини со мерните станици,

7. водни градби,

- големи брани, ретенциони езера и други регулациски и заштитни водни градби од државно или регионално значење,
- мелиорациски градби со површина од 10.000 ха и повеќе,
- водоснабдувачки капацитети за снабдување на повеќе општини и/или од регионално значење и/или со 500 литри/секунда и повеќе,
- градби за наводнување на повеќе општини и/или од регионално значење и/или со капацитет од 500 литри/секунда и повеќе,

8. градби за производство и преработка,

- нуклеарни градби и постројки,
- градби од базната и преработувачката хемиска индустрија,
- црна и обоена металургија,
- производство и преработка на експлозивни производи и муниција,
- преработка на кожа, каучук и гума,
- градби за преработка на неметали, целулоза и хартија
- градби и постројки за поризводство на метали,
- градби за производство на кокс, цемент, стакло, целулоза и сл.
- рафинерии на нафта,

9. градби со посебна намена,

- воени комплекси и градби,
- градби за надзор на државната граница,
- прифатилишта за баратели на азил,
- затвори и други казнени и превоспитни градби,

10. гранични премини,

- гранични премини за меѓународен промет на патници и стока,
- гранични премини за меѓународен промет на патници,
- гранични премини со специјален ветеринарски и фитосанитарен надзор,

11. градби за производство и складирање на експлозивни средства и друго наменско производство,

12. градби за управување и одлагање на отпад,

- регионални депонии,
- депонии за опасен отпад,
- градби за обработка и одлагање на опасен отпад,

13. ветеринарни градби од државно значење,

14. медицински установи од државно значење,

15. високи брани со акумулации наполнети со јаловина или пепел,

15. градби од државно значење на издвоени подрачја вон населени места,

16. градби кои произлегуваат од меѓудржавни договори што ја обврзуваат Република Северна Македонија,

17. градби што произлегуваат од стратешките инвестициски проекти од државно значење одредени согласно посебен закон,

18. градби што се делови од комплексните системи од државно значење, делови од нивните инфраструктури или околни и помошни градби од геомеханичко-инженерски и друг карактер, за консолидирање на околните земјишта и слично, или одлагалишта на вишок на земја, и

19. други градби од државно значење.

(4) Урбанистичкиот план за подрачја и градби од државно значење се донесува за подрачјата и градбите од ставовите (2) и (3) од овој член доколку се работи за големи и комплексни просторни и функционални целини за чиешто уредување и реализација е неопходен урбанистички план.

(5) Доколку се работи за градби и подрачја од ставовите (2) и (3) од овој член кои се помали или поединечни градби, етапи и позиции или делови од градбите и подрачјата, односно се уредуваат поединечни, изолирани и далечни градби, односно групи на градби, инфраструктура, опрема и партери вон населени места за коишто не постојат услови и/или економска оправданост за донесување на урбанистички план за подрачја и градби од државно значење, тие се уредуваат и реализираат со изработување на урбанистички проект вон опфат на урбанистички план, што се утврдува во фаза на донесување на годишната програма за финансирање на изработка на урбанистички планови и урбанистички проекти.

(6) Доколку параметрите за инсталиран капацитет на градбите дадени во ставот (3) од овој член што ги категоризира градбите како градби од државно значење не се во согласност со вредностите за капацитет или други параметри што го категоризираат државното значење на градбата во посебните закони и прописи што ги уредуваат поединечните видови на инфраструктури или видови на градби и дејности, како референтни за категоризацијата ќе се земаат вредностите и параметрите пропишани во посебните закони.

2.17.2. Плански опфат

Член 48

(1) Граница на плански опфат на урбанистички план за подрачја и градби од државно значење претставува граница на подрачјето, комплексот на градби или градежната парцела односно земјиштето што е неопходно за градење и употреба на програмските содржини што се планирани со урбанистичкиот план за подрачја и градби од државно значење.

(2) Земјиштето во плански опфат на урбанистички план за подрачја и градби од државно значење добива статус на градежно земјиште доколку тоа е уредено во планот.

(3) Во планскиот опфат на урбанистички план за подрачја и градби од државно значење земјиштето може да го задржи статусот на земјоделско, шумско или друго земјиште, доколку е тоа во планот уредено.

(4) Границата на плански опфат на урбанистички план за подрачја и градби од државно значење е линиска планска одредба која по правило треба да се совпаѓа со регулациона линија, особено ако предмет на планот е сообраќајна или друга инфраструктура кадешто сообраќајниот коридор ограничен со регулациони линии е воедно и граница на планскиот опфат.

(5) Границата на плански опфат може да се совпаѓа и со граница на градежна парцела, граница на катастарска парцела или друг линеарен геодетски симбол што претставува создадена или природна граница, како патека, усек, водотек или друга логична просторна граница, доколку тоа го дозволува природата на планскиот опфат и предметот на планирањето.

(6) Подрачјето на планскиот опфат на урбанистички план за подрачја и градби од државно значење може да претставува:

1. една интегрална површина земјиште ограничена со затворена линија на границата на планскиот опфат, или

2. две или повеќе површини ограничени со затворена линија на границата на планскиот опфат кои не се допираат меѓусебе и во кои се планираат сите градби и помошни елементи од системот или комплексот на градби и инфраструктури што се предмет на планот, во кои влегуваат и некатегоризирани намени и градби како што се одлагалишта на вишок земја и сл.

2.17.3. Содржина

Член 49

(1) Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење се состои од:

1. графички дел кој содржи графички прикази на планските решенија со нумерички показатели,

2. текстуален дел кој содржи цели на планот, концепт на планот, услови за развој и градење и одредби за спроведување со нумерички податоци и со билансни показатели, и

3. составни делови на урбанистичкиот план.

(2) Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење содржи:

1. граница на планскиот опфат,

2. детална регулација со регулаторни линии,

3. парцелација на градежното земјиште,

4. намена на земјиштето и градбите,

5. детални површини за градење определени со градежни линии,

6. услови за градење за секоја градежна парцела,

7. максимално дозволена височина на градбите,

8. планско решение на сообраќајната мрежа со нивелманско решение

9. плански решенија за сите предвидени инфраструктури,

10. услови и начин на приклучување на секоја градежна парцела на инфраструктурните водови,

11. општи и посебни одредби за спроведување на планот, со услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите,

12. максимален дозволен процент на изграденост и коефициент на искористеност на градежното земјиште за секоја градежна парцела,

13. нумерички податоци за површина на градежна парцела, планирана површина за градење, планирана вкупна етажна површина за градење, максимална височина на градбата изразена во метри, максимален број на спратови, максимална височина на нултата плоча и други урбанистички параметри,

14. нумерички податоци за сите квантифицирани параметри кои произлегуваат од планските решенија на инфраструктурите,

15. минимален процент на озеленетост,

16. плански одредби со кои се уредува кои градежни парцели и градежно земјиште се спроведуваат со урбанистички проект,

17. намена и начин на изградба и користење на градежно земјиште за општа употреба,

18. други плански одредби и податоци потребни за планските решенија.

(3) Покрај содржините од ставот (2) на овој член, урбанистичкиот план за подрачја и градби од државно значење ги содржи и следните мерки:

- мерки за заштита на природата, природното наследство и животната средина,

- мерки за справување со климатските промени,

- мерки за справување со отпад,

- мерки за одржлива мобилност и безбедност во сообраќајот,

- мерки за заштита од разурнувања и за заштита и спасување од природни непогоди,

- мерки за заштита на недвижното културно наследство,
- мерки за озеленување на подрачјата и животната средина и други плански одредби, и
- мерки за остварување на целите на генералниот урбанистички план што произлегуваат од доставените податоци, информации и мислења од државните органи, институции, установи и правни лица кои вршат јавни овластувања согласно член 47 од Законот за урбанистичко планирање.

(4) Во урбанистички план за подрачја и градби од државно значење плански одредби што се дефинираат на графички начин се:

1. граница на плански опфат,
2. регулациона линија,
3. граница на градежна парцела,
4. намена на градежно земјиште и на површина за градење,
5. граница на површина за градење - градежна линија,
6. помошна градежна линија за обележување на денивелација, пасаж или промена на првостепената пластика во рамки на површината за градење,
7. оска на сообраќајница со пресечни точки,
8. елементи на сообраќајниот профил и крстосници на сообраќајниците,
9. партерни градежни линии за обележување на денивелации, скали, рампи и други елементи од партерното уредување на земјиштето за јавна употреба,
10. диспозиција на водовите и објектите на секундарната мрежа на водоводната, канализационата, електричната, топловодната, гасоводната, телекомуникациската и друга инфраструктура,
12. други графички плански одредби.

(5) Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење во чијшто плански опфат постојат споменични целини, градби од културно и историско значење, културни предели, природни или создадени блага, земјишта и објекти со посебна заштита, содржи плански одредби што се во согласност со прописите од областа на заштита на културно и историско наследство, заштита на природата и создадени блага и други.

2.17.4. Спроведување

Член 50

(1) Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење се спроведува директно со проектна документација и издавање на акт за градење, но може да се спроведува и во две фази, во случаи кога е тоа потребно или е уредено со планот: првин со урбанистички проект, а потоа со проектна документација и издавање на акт за градење согласно Законот за градење.

(2) Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење од став (1) од овој член се спроведува со следните урбанистички проекти:

1. урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште,
2. урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба,
3. урбанистички проект за градежно земјиште наменето за изградба на стопански и индустриски намени,
4. урбанистички проект за инфраструктура, и
5. урбанистички проект со план за парцелација.

3. УРБАНИСТИЧКИ ПРОЕКТИ

3.1. Видови на урбанистички проект

Член 51

(1) Урбанистички проект е планско-проектна документација што се изработува врз основа на донесен урбанистички план и служи за негова разработка и спроведување.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член урбанистичкиот проект вон опфат на урбанистички план се изработува врз основа на Просторниот план на Република Северна Македонија.

(3) Со урбанистички проект се врши детално разработување на градежни парцели и на градежното земјиште за општа употреба за кои во урбанистичкиот план не се дадени детални одредби за градење и уредување на земјиштето, а со урбанистичкиот проект од став (2) на овој член детално се уредува градењето и употребата и на земјоделско, шумско и друго земјиште.

(4) Во зависност од видот и намената на градежното земјиште и градбите што се предмет на разработка, урбанистичкиот проект може да биде:

1. урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште,
2. урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба,
3. урбанистички проект за стопански и индустриски намени,
4. урбанистички проект за инфраструктура,
5. урбанистички проект за село,
6. урбанистички проект со план за парцелација.

(5) Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план е посебен вид на урбанистички проект со кој не се разработува урбанистички план туку служи за уредување на земјиште и поединечни градби и инфраструктури од државно и локално значење вон населени места и вон опфат на урбанистички планови, на земјоделско, шумско и друго земјиште, крајбрежни појаси и други простори за коишто не постојат услови и/или економска оправданост за донесување на урбанистички план.

3.2. Урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште

Член 52

(1) Урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште се изработува по правило за една поголема градежна парцела оформена во урбанистичкиот план, за која во планот е утврдена поголема рамковна површина за градење од член 102 став (7) алинеја 1 од овој правилник, во која се врши урбанистичко-архитектонско обликување на една комплексна градба или на комплекс од градби, при што се разработуваат и партерот, внатрешниот сообраќај и инфраструктурните градби во рамки на парцелата.

(2) За градежната парцела од став (1) на овој член за која во урбанистичкиот план е предвидено да се разработи и спроведува со урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште, во проектот се разработуваат и дефинираат просторните и градежните услови неопходни за изградба и начинот на употреба на градбите согласно планираната намена на објектите и земјиштето, односно начинот на одвивање на активностите и дејностите во градежната парцела согласно класата на намени утврдена во урбанистичкиот план, како што се точните површини за градење од член 102 став (7) алинеја 1 од овој правилник и максималната височина и катноста на градбите, односно разработка на ориентационата површина за градење утврдена во урбанистичкиот план, прво и второстепената архитектонска пластика, внатрешниот сообраќај, партерно решение и други детални урбанистичко-архитектонски и градежни параметри.

(3) Урбанистичкиот проект за парцелирано градежно земјиште се изработува само во случаите кога е тоа уредено во урбанистичкиот план и доколку во планот не се детално разработени површината за градење и други посебни урбанистичко-архитектонски и градежни параметри од ставот (2) на овој член.

(4) Урбанистичкиот проект за парцелирано градежно земјиште може да се изработува за сите градежни парцели без тоа да е уредено со посебна планска одредба во урбанистичкиот план, доколку во планот се детално уредени површината за градба и други услови за градење, а со урбанистичкиот проект се уредува партерот, сообраќајните градби и помошните градби што се вон површината за градење во дворното место на парцелата.

(5) Случаите од ставот (4) на овој член може да се уредуваат и во рамки на проектната документација на основниот проект за основната намена односно за градбата што се подига на површината за градење, со истата постапка со која се одобрува и основниот проект.

(6) Предмет на уредувањето на урбанистичкиот проект или основниот проект од став (4) и (5) на овој член се следните градби, инфраструктури и опрема:

1. улици, пристапи, патеки, паркиралишта и сите други елементи на внатрешна категоризирана и некатегоризирана сообраќајна улична мрежа со пратечките елементи како рампи, платформи, куќишта и тенди за елеваторски платформи, спремишта за велосипеди и слично,

2. хортикултурно решение на озеленетиот дел од дворното место, со сите видови на градби во живо зеленило и видови на растенија,

3. тераси, тремови, скали, платформи, сеници и слични простори за престој и одмор на луѓе, што се со цела површина поставени непосредно на тлото,

4. слободностоечки или со градбата поврзани надстреи, тенди и слично,

5. рекреативни базени, дворни рибници, спортски терени и друга опрема,

6. гаражи, пријавници, чуварски куќички, спремници за сместување на типски контејнери за комунален смет,

7. стакленици, цвеќарници, светларници,

8. поголеми супраструктури за производство на електрична енергија, како што се фотоволтаични инсталации и ветерници, и

9. други слични градби, инфраструктура и опрема.

3.3. Урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба

Член 53

(1) Урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба, се изработува за детално уредување на постојно земјиште за општа употреба или земјиште што е оформено како земјиште за општа употреба со регулациони линии во урбанистички план, и тоа за урбанистичко-архитектонско обликување на:

1. јавни пешачки простори,

2. плоштади и плоштатки,

3. партерни решенија на примарната и секундарната улична мрежа,

3. партери на некатегоризирани интегрирани улици, пешачки улици и патеки,

4. езерски и речни кејови и крајбрежни простори,

5. урбано парковско зеленило,

6. зелени скверови и други површини јавно зеленило,

7. простори со линиско зеленило и зелени острови,

8. простори со паметници, споменици и спомен обележја, и

9. други простори за јавна употреба.

(2) Урбанистичкиот проект за градежно земјиште за општа употреба може да се изработува во случаи каде што урбанистичкиот план не содржи деталната разработка на сообраќајно-техничките елементи на сообраќајните површини, како и други архитектонско-градежни елементи на партерот, без тоа во планот да биде уредено со посебна планска одредба.

(3) Урбанистичкиот проект за градежно земјиште за општа употреба може да се изработува и врз основа на генерален урбанистички план за зафати во планскиот опфат за коишто не е донесен детален урбанистички план, односно деталниот план не е усогласен со генералниот, или доколку тоа во генералниот план не е пропишано во одредбите за спроведување на планот.

3.4. Урбанистички проект за стопански и индустриски намени

Член 54

(1) Урбанистички проект за стопански и индустриски намени се изработува за градежно земјиште коешто во урбанистички план е наменето за изградба на стопански, индустриски, енергетски и други техничко-технолошки и специјални намени од групата на намени Г, при што со урбанистичкиот проект се врши урбанистичко-архитектонска, градежна или техничко-технолошка, планско-проектна разработка на градежни парцели или на катастарски парцели што според пристапноста, големината и формата ги исполнуваат условите за формирање на градежна парцела за соодветните стопански и индустриски намени што со генерален урбанистички план се наменети за тие класи на намени.

(2) Урбанистичкиот проект за стопански и индустриски намени може да се изработува во сите случаи каде што урбанистичкиот план не содржи деталната регулација, без потреба тоа во планот да биде уредено со посебна планска одредба, под услов до градежните парцели или катастарските парцели од став (1) на овој член да постои изведен или планиран сообраќаен пристап со улица од секундарната улична мрежа.

(3) Урбанистичкиот проект за стопански и индустриски намени може да се изработува и врз основа на генерален урбанистички план за зафати во планскиот опфат за коишто не е донесен детален урбанистички план или деталниот план не е усогласен со генералниот.

3.5. Урбанистички проект за инфраструктура

Член 55

(1) Урбанистички проект за инфраструктура се изработува за урбанистичко-архитектонска, градежна или техничко-технолошка планско-проектна разработка на трасата, архитектонските, градежните и техничките елементи на сообраќајните и другите инфраструктури, како и надземните објекти што им припаѓаат на инфраструктурните системи што се генерално уредени во урбанистички план.

(2) Урбанистичкиот проект за инфраструктура може да се изработува во сите случаи каде што урбанистичкиот план не содржи детална регулација на инфраструктурите или кадешто деталната регулација не соодветствува со условите на теренот или кадешто се неопходни промени или надградувања на инфраструктурите, без потреба тоа во планот да биде уредено со посебна планска одредба.

(3) Урбанистичкиот проект за инфраструктура може да се изработува и врз основа на генерален урбанистички план за инфраструктури од примарните мрежи за делови од планскиот опфат за коишто не е донесен детален урбанистички план, односно за кои деталниот урбанистички план не е усогласен со генералниот урбанистички план.

(4) Со урбанистичкиот проект за инфраструктура се разработуваат архитектонските елементи на партерот и надземните делови од инфраструктурата, градежните и сообраќајните елементи на улицата или сообраќајницата, градежно-техничките елементи на сите инфраструктурни водови и градби, во делот на дефинирање на трасата и спецификацијата на подземниот вод и во делот на надземните градби што му припаѓаат на инфраструктурниот систем.

3.6. Урбанистички проект за село

Член 56

(1) Урбанистички проект за село се изработува заради разработување на земјиштето каде што со урбанистички план за село односно општ акт за село кој се применува, не се формирани градежни парцели, а катастарските парцели ги задоволуваат условите за формирање на градежна парцела пропишани во овој правилник.

(2) Со урбанистички проект за село детално се уредуваат елементите на внатрешната просторна организација на катастарската парцела, внатрешната поделба на површини според намената на земјиштето и поединечните површини за градење.

(3) Со урбанистички проект за село детално се уредуваат урбанистичките параметри и начинот на употреба на земјиштето на село, без оглед на статусот (градежно, земјоделско, шумско или друго) и намената на земјиштето во границите на селото, како и пристапните сообраќајници до секоја катастарска парцела ги задоволуваат условите за формирање на градежна парцела пропишани во овој правилник.

3.7. Урбанистички проект со план за парцелација

Член 57

(1) Урбанистички проект со план за парцелација се изработува заради спроведување на планска документација, детален урбанистички план, урбанистички план за село, урбанистички план вон населено место и тоа таму каде што се појавува потреба од две или повеќе соседни градежни парцели од ист сопственик или од група на сопственици што со правно дело се здружиле да претставуваат еден ист сопственик, да се формира една градежна парцела или каде што од една поголема градежна парцела која не може да се реализира или катастарска парцела или друга поголема просторна единица во плански опфат каде што градежни парцели не се формирани, треба да се формираат една или повеќе градежни парцели чијашто структура на сопственост обезбедува нивна реализација согласно со закон.

(2) Урбанистичкиот проект со план за парцелација се состои од два структурни дела:

1. урбанистички проект, и
2. план за парцелација.

(3) Со планот за парцелација од став (2) точка 1 на овој член, покрај работите од став (1) на овој член, односно работите во врска со формирање на градежни парцели и утврдување на нова парцелација, може да се поместуваат и границите на соседните градежни парцели поради неусогласеност на градежните парцели со катастарските парцели, односно несовпаѓање на податоците од геодетската подлога и теренот, коишто не можат да се исправат и усогласат со постапката за техничка грешка.

(4) Предмет на урбанистичкиот проект од ставот (1) на овој член е разработка на урбанистичкиот план што се однесува на определување на диспозицијата и формата на површините за градење, со обезбедување на растојанија на површините за градење до границите на градежната парцела не помали отколку што се кај соседните парцели,

организацијата на внатрешниот сообраќај и инфраструктурите во проектниот опфат, без да се менуваат параметрите на вкупно изградената површина за градење, намената на земјиштето и објектите и максималната виочина и другите параметри уредени со урбанистичкиот план.

3.8. Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план

Член 58

(1) Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план се изработува за поединечни градби, комплекси на градби и инфраструктури од државно и локално значење вон населени места и вон опфат на урбанистички планови, и тоа на земјоделско, шумско и друго земјиште, крајбрежни појаси и други простори за коишто не постојат услови и/или економска оправданост за донесување на урбанистички план согласно Законот за урбанистичко планирање.

(2) Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план може да се изработува за поединечни градби, комплекси на градби и инфраструктурни градби, доколку постои соодветен или некатегоризиран сообраќаен пристап, а доколку соодветен сообраќаен пристап не постои, со истиот урбанистички проект треба да се уреди и сообраќајниот пристап и другите инфраструктури.

(3) Со урбанистички проект вон опфат на урбанистички план се уредуваат поединечни, изолирани и далечни градби, односно групи на градби, инфраструктура, опрема и партери вон населени места за коишто не постојат услови и/или економска оправданост за донесување на урбанистички план, како што се:

1. градби за домување и помошни градби што го чинат селскиот стопански двор за сопствени потреби што се лоцирани во поголеми земјоделски парцели,

2. делови од категоризирани јавни патишта од државно и локално значење вон населени места и вон опфат на урбанистички планови, и нивните придружни и услужни објекти – ПУО (стојалишта, паркиралишта, одмаралишта, бензински станици, автосервиси, мотели и друго), како и последични градби како што се одлагалишта на вишок земја и слично,

3. инфраструктурни водови, односно делови и позиции од сите видови инфраструктури вон населени места и вон опфат на урбанистички планови, нивните помошни и придружни градби и инсталации,

4. градби наменети за престој на стари и немоќни лица, градби наменети за престој на бегалци, мигранти и баратели на азил,

5. куќи за потребите на селски туризам,

- селски домаќинства со капацитет за престој на туристи,

- планинарски домови,

- планински и шумски викенд куќи,

- градби наменети за вршење на дејност во шумарството,

- градби наменети за вршење на дејност во ловот,

- гостилници и ресторани,

- ресторани со рибници.

6. градби наменети за сточарско производство,

- објекти за одгледување на животни,

- складирање на сточна храна,

- градби за сместување на земјоделска механизација и алатки,

- рибници, и

- објекти за сточарство.
  - 7. градби наменети за земјоделско производство,
    - складирање и основна преработка на земјоделски производи,
    - пластеници,
    - стакленици, и
    - други објекти за земјоделство.
  - 8. градби и опрема за вршење на дејности од туризмот, спортот, рекреацијата и придружните угостителски градби,
    - хотели,
    - мотели,
    - кампови,
    - голф терени,
    - плажи во крајбрежни појаси на природни и вештачки езера, и
    - други спортско-рекреациски активности.
  - 9. некатегоризирани патни инфраструктури за потребите на земјоделството и шумарството,
    - земјани патишта,
    - насипани и макадам земјоделски патишта,
    - насипани и макадам шумски патишта.
  - 10. канали и ретенциони езера за управување и евакуација на атмосферски води и порои, како и бунари за наводнување,
  - 11. истражувачки и мерни станици,
  - 12. електронска комуникациска опрема,
    - антенски станици,
    - столбови, и
    - друга електронска опрема.
  - 13. инфраструктурни водови за поединечни градби,
  - 14. мали градби за производство на енергија,
    - ветерници,
    - фотоволтаични плантажи,
    - мали хидроцентрали за производство на енергија.
  - 15. други градби од државно и локално значење од групите на класи на намени А, Б, В, Г, Д и Е што ги задоволуваат условите за поединечни градби, односно групи на градби и инфраструктурни градби вон населени места за коишто поради самостојната слободностоечка и поединечна поставеност, оддалеченоста од населено место, специфичностите на начинот на употреба или технологија, не постојат услови и/или економска оправданост за донесување на урбанистички план.
- (4) Со урбанистички проект вон опфат на урбанистички план можат да се уредуваат планско-проектни услови за градба на градбите од став (3) на овој член, само доколку е тоа дозволено со просторните планови од повисоко ниво на планирање, односно не е во спротивност со режимот на заштита кое за конкретното подрачје е пропишано со други закони, прописи, одлуки и акти за заштита.

3.9. Содржина на урбанистички проект

Член 59

(1) Содржината на следните видови на урбанистички проект:

1. урбанистички проект за парцелирано градежно земјиште,
2. урбанистички проект за градежно земјиште за општа употреба,

3. урбанистички проект за стопански и индустриски намени,
4. урбанистички проект за инфраструктура,
5. урбанистички проект за село,
6. урбанистички проект со план за парцелација и
7. урбанистички проект вон опфат на урбанистички план, се состои од графички и текстуален дел со нумерички податоци за проектните решенија.

(2) Урбанистичките проекти од став (1) од овој член се планско-проектни документации кои структурно се состојат од плански и од проектен дел.

(3) Планскиот дел од урбанистичкиот проект содржи: урбанистичко решение на опфатот, регулациско и нивелациско решение, површини за градење со градежни линии, максимална височина изразена во метри, внатрешни сообраќајници, рампи, стационарен сообраќај и водови на инфраструктурата и други детални плански одредби.

(4) Проектниот дел на урбанистички проект ги содржи идејните проекти за градбите во проектниот опфат од соодветните технички струки – архитектонската, градежната, електротехничката и машинската, во зависност од видот на предметните градби.

(5) Урбанистички проект со план за парцелација освен деловите од ставовите (2) и (3) од овој член содржи и план за парцелација и синтезна карта на проектниот опфат.

(6) Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план освен деловите од ставовите (2) и (3) од овој член содржи и документациона основа на проектниот опфат со сите достапни податоци за постојната состојба што се релевантни за конкретниот проект зафат и вид на градба.

(7) Урбанистичкиот проект вон опфат на урбанистички план чијшто предмет на уредување е сообраќајна или друга инфраструктура, освен деловите од ставовите (2), (3) и (6) од овој член содржи и студии и претходни работи, како и подетална проектнотехничка документација за техничко-технолошките и градежни аспекти на градбата предмет на урбанистичкиот проект, доколку се тие потребни.

(8) Содржината на изменувањето и дополнувањето на урбанистичките проекти од член 51 на овој правилник кое се врши во тек на изградбата ја има истата општа структура како и урбанистичкиот проект што се менува, во која се содржат само оние делови од урбанистичкиот проект што се предмет на изменувањето и дополнувањето.

3.10. Содржина на текстуален дел од урбанистички проект

Член 60

Текстуалниот дел на урбанистички проект содржи:

1. Проектна програма заверена од барателот за одобрување на урбанистичкиот проект, во која се дадени:

- опис на проектниот опфат,
- проектните барања за градбите во рамките на проектниот опфат, и
- проектни барања за инфраструктурата.

2. Инвентаризација на снимен изграден градежен фонд, вкупна физичка супраструктура и инфраструктура во рамки на проектниот опфат,

3. Опис и образложение на проектниот концепт на урбанистичкото решение во градежната парцела, во која е утврден простор определен со градежни линии во кој може да се поставуваат повеќе градби:

- дејности и активности кои се одвиваат во градбите во градежната парцела со нумерички показатели на урбанистичките параметри за секоја градба поединечно,
- внатрешни сообраќајници и начин на обезбедување на потребен број на паркинг места,

- партерно решение со хортикултура,
  - водови и инсталации на инфраструктурите.
4. Опис и образложение на препарцелацијата во случаите кога се работи за урбанистички проект со план за парцелација,
5. Детални услови за проектирање и градење,
6. Мерки за:
- заштита на животната средина,
  - заштита и спасување,
  - обезбедување на пристапност за лица со инвалидност,
  - за заштита на природното и културното наследство, и
  - и други мерки согласно мислења од надлежни субјекти со јавни овластувања од член 47 од Законот за урбанистичко планирање.
7. Прилози кон текстуален дел:
- извештај од извршена стручна ревизија,
  - геодетски елаборат за ажурирана геодетска подлога изработен во годината во која се изработува урбанистичкиот проект или записник за констатација дека нема промени на теренот во однос на ажурираната геодетска подлога на којашто бил изработуван урбанистичкиот план што се спроведува.

3.11. Содржина на графички дел од урбанистички проект

Член 61

- (1) Графичкиот дел на урбанистичкиот проект содржи:
1. Извод од урбанистички план со нанесен проектен опфат,
  2. Ажурирана геодетска подлога преземена од геодетскиот елаборат, со нанесена граница на проектниот опфат, неопходниот околн простор,
  3. Табела со нумерички показатели на урбанистичките параметри за проектниот опфат,
  4. Табела со нумеричките показатели на урбанистичките параметри за градбите во проектниот опфат,
  5. Урбанистичко решение за проектниот опфат:
    - површини за градење со градежни линии,
    - намена на градбите,
    - нумерација на поставените површини за градење ,
    - вкупна површина на градежна парцела,
    - вкупна етажна површина за градење,
    - максимална височина на градбата изразена во метри,
    - максимален број на спратови,
    - кота на нултата плоча,
    - процент на изграденост на земјиштето,
    - коефициент на искористеност на земјиштето,
    - внатрешен и стационарен сообраќај,
    - нивелманско решение
    - партерно уредување со хортикултура,
    - приклучни точки за сите водови и градби на инфраструктура,
    - и друго.
- (2) Графичкиот дел од урбанистички проект ги содржи сите потребни идејни архитектонски, градежни, електротехнички, машински и други проектни документации, во зависност од видот и карактеристиките на предметните градби.

(3) Графичките прилози од графичкиот дел на урбанистичкиот проект ги содржат следните технички податоци за предметот на проектот и учесниците во постапката на неговото изработување и одобрување:

- наслов на проектот,
- број на градежната парцела,
- намената на градбата,
- име на подрачјето и општината,
- легенда на симболите и ознаките употребени во прилогот,
- печат со податоци за нарачателот, изработувачот, планерот и бројот на неговото овластување,
- датум на изработка на проектот,
- технички број на проектот,
- одговорно лице на правното лице изработувач на проектот,
- број на лиценца за изработување на урбанистички планови односно лиценца за проектирање,
- наслов, и
- број на графичкиот прилог.

3.12. Содржина на документациона основа на урбанистички проект вон опфат на урбанистички план

Член 62

(1) Во документационата основа на урбанистички проект вон опфат на урбанистички план се систематизирани податоци за постојната состојба во рамки на проектен опфат, анализа на можностите за просторен развој и програмските проекции за подрачјето на планскиот опфат.

(2) Документационата основа на урбанистички проект вон опфат на урбанистички план содржи: текстуален и графички дел со нумерички податоци за проектниот опфат.

(3) Текстуалниот дел содржи:

1. Површина и опис на границите на проектен опфат со географско и геодетско одредување на неговото подрачје,

2. Историјат на планирањето и уредувањето на подрачјето во близина на проектниот опфат и неговата непосредна околина (во радиус од 100 м), доколку таков постои,

3. Податоци за природните чинители кои можат да влијаат на развојот на подрачјето во рамки на проектниот опфат, на проектни решенија и на нивното спроведување: географски, геолошки, геомеханички, сеизмички, климатолошки, хидрографски, хидролошки податоци, природни ресурси, заштитени екосистеми и друго,

4. Податоци за создадените вредности и чинители кои ја синтетизираат состојбата на начинот на човековата употреба на земјиштето во рамките на планскиот опфат: културно, историски, демографски, економски, стопански, сообраќајни, социјални и други чинители,

5. Инвентаризација на: земјиштето во проектниот опфат, изградениот градежен фонд, вкупната физичка супраструктура и инсталации во рамки на проектниот опфат,

6. Инвентаризација на градби со режим на заштита на културно наследство, постојни споменички целини, културни предели и друго,

7. Инвентаризација на изградената комунална инфраструктура: сообраќајните, електричните, канализациските, водоводните, поштенските, гасоводните, топловодните, телефонските и другите водови и објекти, и

8. Други податоци од субјектите од член 47 од Законот за урбанистичко планирање, релевантни за подрачјето во планскиот опфат.

(4) Графичкиот дел содржи:

1. Услови за планирање на просторот, кои ги содржат планските одредби што се однесуваат на проектниот опфат, презентирани на графички, текстуален и нумерички начин,

2. Изводи од урбанистички планови или одобрени урбанистички проекти кои се во непосредна близина со проектниот опфат (во радиус од 100 м), доколку такви постојат,

3. Ажурирана геодетска подлога со нанесена граница на проектен опфат со снимка на непосредната околина на проектниот опфат,

4. Карта на изградениот градежен фонд, односно вкупната физичка супраструктура во проектниот опфат,

5. Карта на изградената комунална инфраструктура: сообраќајните, електричните, канализациските, водоводните, поштенските, гасоводните, топловодните, телефонските и другите водови и објекти,

6. Карта на градби со режим на заштита на културно наследство, постојни споменички целини, културни предели и друго,

7. Други прилози кои презентираат податоци за постојната состојба релевантни за подрачјето на проектни опфат и неговото опкружување.

4. УРБАНИСТИЧКА ОРТОГРАФИЈА

4.1. Плански одредби со правно дејство

Член 63

(1) Урбанистичкиот план е општ акт за планирање, градење, одржување и начин на употребување на просторот со правно дејство на пропис.

(2) Документационата основа, описните и објаснувачките делови од планската документација, како и составните делови на планот немаат правно дејство во неговото спроведување.

(3) Планирањето, обликувањето, градењето, одржувањето, контролата и начинот на употребувањето на просторот, урбанистичкиот план ги врши со планските одредби со правно дејство кои се однесуваат на просторната диспозиција, физичките димензии, намената и начинот на градење и употреба на земјиштето и градбите, што се содржат во планската документација на урбанистичкиот план и предадени на текстуален, графички и нумерички начин.

(4) Планските одредби со правно дејство во урбанистички план се следните:

1. граница на планскиот опфат,

2. граница на наменска зона,

3. намена на земјиштето и градбите,

4. регулациона линија,

5. граница на градежна парцела,

6. градежна линија,

7. површина за градење,

8. сообраќајно и нивелманско решение на улична мрежа,

9. градежни линии за инфраструктурни водови и градби на инфраструктури,

10. максимална височина на градбите,

11. плански одредби и урбанистички параметри во општи и посебни услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите на урбанистички план.

(5) Линиските симболи од ставот (4) точки 1, 4, 5 и 6 претставуваат ортогонална проекција на пресекот на вертикална површина со теренот. Вертикалната површина е просторна граница на правното дејство на планските одредби што се предаваат со линиски симболи, и таа се протега просторно ограничувајќи го правото за градење над и под котата на теренот толку колку што во урбанистичкиот план е утврдено, односно колку што е потребно за изградба и користење на градбите предвидени со планот.

4.2. Графички плански одредби

Член 64

Во урбанистички план и урбанистички проект на графички начин се дефинираат следните плански одредби:

1. граница на плански односно проектен опфат,
2. наменска зона,
3. регулациона линија,
4. граница на градежна парцела,
5. граница на површина за градење - градежна линија,
6. денивелација и пасаж во рамки на површините за градење – помошна градежна линија,
7. подземна градежна линија за подземни градби и подземни делови на градба што излегува од површината за градење,
8. оска на сообраќајница со пресечни точки,
9. елементи на сообраќајната инфраструктура – партерна градежна линија,
10. денивелации, скали, рампи и други елементи од партерното уредување на земјиштето за јавна употреба – партерна градежна линија,
11. градежна линија со диспозиција на траси и градби на шински и други средства за јавен транспорт,
12. инфраструктурни градежни линии со диспозиции на водовите и градбите на водоводната, канализационата, електричната, топловодната, гасоводната, телекомуникациската и друга инфраструктура, и
13. други симболи на урбанистичката ортографија.

4.3. Графички симболи и ознаки за плански одредби

Член 65

(1) Планските одредби со линиска графичка презентација за печатена верзија на урбанистички план се претставуваат со следните симболи и ознаки:

1. граница на плански опфат на урбанистички план е испрекинатата црвена линија со дебелина од 2,0 мм,
2. граница на урбана единица или четврт е испрекинатата сина линија со дебелина 1,0мм,
3. граница на блок е испрекинатата портокалова линија со дебелина 1,0 мм,
4. граница на плански опфат на детален урбанистички план која се уредува во генерален урбанистички план е испрекинатата црвена линија со дебелина 1,0 мм,
5. граница на подрачје со иста намена на земјиштето - наменска зона во генерален урбанистички план кој се печати во размер 1:10000, 1:5000 и 1:2500 и во урбанистички план за подрачја и градби од државно значење е полна црвена линија со дебелина 1,0 мм,
6. регулациона линија - како симбол за граница помеѓу земјиште за јавна употреба и земјиште парцелирано на градежни парцели за градба во урбанистички планови кои се печатат во размер 1:10000, 1:5000 и 1:2500 е полна зелена линија со дебелина 1,0 мм,

7. регулациона линија како симбол за граница помеѓу земјиште за јавна употреба и земјиште парцелирано на градежни парцели за градба во урбанистички планови кои се печатат во размер 1:1000 и 1:500 е полна зелена линија со дебелина 0,75 мм и ознака РЛ во истата боја,

8. граница на градежна парцела е полна зелена линија со дебелина 0,5 мм,

9. градежна линија како симбол за граница на површина за градење е полна црна линија со дебелина 0,5 мм и ознака ГЛ во иста боја,

10. помошна градежна линија како симбол за денивелација или продор во рамките на површината за градење е непрекината црна линија со дебелина 0,5мм,

11. информативна линија за постојни легални градби за коишто со урбанистичкиот план односно урбанистичкиот проект не се предвидува зголемување на габаритот, е полна сива линија со дебелина од 0,5 мм,

12. партерна градежна линија за означување на елементи за обликување на сообраќајници во урбанистички планови кои се печатат во размер 1:1000 и 1:500 е полна црна линија со дебелина 0,25 мм,

13. ознака на сообраќајница е точка - црта линија во црна боја со дебелина 0,25мм,

14. линија за означување на шинска инфраструктура е полна црна линија со попречни цртчики,

15. линија за означување водовод е полна сина линија со дебелина 0,5 мм и ознака на дијаметарот на цевката во иста боја,

16. линија за означување фекална канализација е полна црвена линија со дебелина 0,5 мм и ознака на дијаметарот на цевката во иста боја,

17. линија за означување на атмосферска канализација е полна зелена линија со дебелина 0,5 мм и ознака за дијаметарот на цевката во истата боја,

18. линија за означување на топловод е полна портокалова линија со дебелина 0,5 мм и ознака за дијаметарот на цевката во иста боја,

19. линија за означување на телефонска или друга телекомуникациска инфраструктура е полна розова линија со дебелина 0,5 мм и ознака на видот на кабелот во иста боја,

20. линија за означување на далновод е непрекината црвена линија со дебелина 0,5 мм и ознака за напонот во иста боја,

21. линија за означување на гасовод е полна кафена линија со дебелина 0,5 мм и ознака на видот и дијаметарот на цевката во иста боја,

22. симбол за трафостаница е правоаголник со дијагонала во црвена боја и ознака за напон во истата боја,

23. површина обоена или еднократно шрафирана со жолта боја ја означува групата класи на намени за домување,

24. површина обоена или еднократно шрафирана со црвена боја ја означува групата класи на намени за институциите од областа на управата, здравството, школството и културата,

25. површина обоена или еднократно шрафирана во портокалова боја ја означува групата класи на намени за комерцијални дејности,

26. површина обоена или еднократно шрафирана во сина боја ја означува групата класи на намени за производствени и сервисни дејности,

27. површина обоена или еднократно шрафирана во зелена боја ја означува групата класи на намени за спорт и рекреација,

28. површина обоена или еднократно шрафирана во виолетова боја означува зона со мешана намена. Површината е обележана со квадрат со ознака на класите на намени кои ја сочинуваат зоната со мешана намена,

29. површина обоена или еднократно шрафирана во сива боја ја означува групата класи на намени за инфраструктура,

30. површина обоена или еднократно шрафирана во боја на една група на класи на намени со квадрат со ознака на класата на намени означува една одредена класа на намени,

31. површина ограничена со градежна линија и обоена или еднократно шрафирана во боја на одредената класа на намена означува една површина за градење, и

32. црн квадрат со впишан бел круг и во него арапска цифра на редниот број во легендата од прилогот означува поединечна намена во наменска зона со друга намена при што ознаката на класата на намени и поединечната намена се испишуваат во легендата.

(2) Графичките симболи за инфраструктурни водови од ставот (1) точките 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 и 21 кога со полна линија ја означуваат планираната инфраструктура, со испрекината линија ја означуваат постојната инфраструктура, а оние што со испрекината линија ја означуваат планираната инфраструктура, постојните водови ги означуваат со двојно почесто испрекината линија.

(3) Во графичките прилози на урбанистички план и урбанистички проект се употребуваат и други графички ознаки и симболи чиешто читање се овозможува со легенди на секој прилог каде што се употребени, при што графичката експресија на овие симболи не треба да ја компромитира прецизноста и еднозначноста на нивното читање.

4.4. Начин на графичка изработка на урбанистички план и урбанистички проект во електронска форма

Член 66

(1) Графичките прилози на урбанистички план и урбанистички проект во електронска форма се организирани и обликувани на начин со кој еднозначно се дефинирани просторните и описните податоци.

(2) Просторните и описните податоци во графичките прилози на урбанистички план и урбанистички проект се организирани по слоеви кои имаат свој број и содржина и тоа:

Број на слој	Содржина	Тип
1 У-1.1	ГРАНИЦА НА ПЛАНСКИ ОПФАТ	Затворен полигон
2 У-1.2	ГРАНИЦА НА УРБАНИ ЕДИНИЦИ	Затворен полигон
3 У-1.3	ГРАНИЦА НА ЧЕТВРТ	Затворен полигон
4 У-1.4	ГРАНИЦА НА БЛОК	Затворен полигон
5 У-1.5	ГРАНИЦА НА ПЛАНСКИ/ПРОЕКТЕН ОПФАТ	Затворен полигон
6 У-2.1	ГРАНИЦА НА НАМЕНСКА ЗОНА	Затворена полилинија
7 У-2.2	ГРАНИЦА НА ВОДА – БАРИЕРА	Затворена полилинија
8 У-3.1	РЕГУЛАЦИОНА ЛИНИЈА	Затворена полилинија
9 У-3.2	ГРАНИЦА НА ГРАДЕЖНА ПАРЦЕЛА	Затворен полигон
10 У-4.1	ГРАДЕЖНА ЛИНИЈА	Затворен полигон
11 У-4.2.1	ПОМОШНА ГРАДЕЖНА ЛИНИЈА	Затворена полилинија
12 У-4.2.2	ПОМОШНА ГРАДЕЖНА ЛИНИЈА ПАСАЖИ	Затворена полилинија
13 У-4.2.3	ПОМОШНА ГРАДЕЖНА ЛИНИЈА ТРЕМОВИ	Затворена полилинија
14 У-4.3	ПОДЗЕМНА ГРАДЕЖНА ЛИНИЈА	Затворена полилинија
15 У-5.1	ОСОВИНА НА КОЛОВОЗ	полилинија
16 У-5.2	ЕЛЕМЕНТИ НА СООБРАЌАЛНИЦА	полилинија
17 У-5.3	ОСОВИНА НА ШИНСКИ ПРЕВОЗ	полилинија
18 У-6.1.1	ВОДОВОДНИ ИНСТАЛАЦИИ ПОСТОЈНИ	полилинија
19 У-6.1.2	ВОДОВОДНИ ИНСТАЛАЦИИ ПЛАНИРАНИ	полилинија
20 У-6.2.1	ФЕКАЛНА КАНАЛИЗАЦИЈА ПОСТОЈНА	полилинија
21 У-6.2.2	ФЕКАЛНА КАНАЛИЗАЦИЈА ПЛАНИРАНА	полилинија
22 У-6.3.1	АТМОСФЕРСКА КАНАЛИЗАЦИЈА ПОСТОЈНА	полилинија
23 У-6.3.2	АТМОСФЕРСКА КАНАЛИЗАЦИЈА ПЛАНИРАНА	полилинија
24 У-6.4.1	ГАСОВОД ПОСТОЕН	полилинија
25 У-6.4.2	ГАСОВОД ПЛАНИРАН	полилинија
26 У-6.5.1	ЕЛЕКТРИКА ПОСТОЈНА	полилинија
27 У-6.5.2	ЕЛЕКТРИКА ПЛАНИРАНА	полилинија
28 У-6.6.1	ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ ПОСТОЈНИ	полилинија
29 У-6.6.2	ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ ПЛАНИРАНИ	полилинија

(3) Податоците од став (2) на овој член се структурирани на начин кој овозможува целосно и непречено пренесување на потребните слоеви од урбанистички план и урбанистички проект во Графичкиот регистар за градежно земјиште во електронска форма.

Член 67

(1) Содржината на урбанистички план и урбанистички проект за потребите на Графичкиот регистар за градежно земјиште, се прикажува со следните референтни компоненти:

- државна картографска проекција, и
- номенклатура.

(2) Референтните компоненти од став (1) од овој член се еднозначно дефинирани на целиот плански или проектен опфат со што се обезбедува компатибилност, единственост и повторливост во изработката на урбанистичките планови и урбанистичките проекти.

(3) Референтните компоненти не се условени од видот на урбанистичкиот план или урбанистичкиот проект, така што во сите планови и проекти се означуваат со единствен идентификатор.

(4) Урбанистички план и урбанистички проект имаат соодветна номенклатура која што е единствена во комуникацијата и размената и притоа содржи идентификатор за планскиот опфат на урбанистичкиот план, идентификатор за катастарската општина, идентификатор за урбанистичкиот проект и останати неопходни податоци за еднозначно одредување и при внесувањето во Графичкиот регистар за градежно земјиште добиваат единствен идентификациски број.

4.5. Дефиниција на формати, објекти и полигони

Член 68

(1) Податоците од слоевите дефинирани во член 66 од овој правилник кои се преземаат во Графичкиот регистар за градежно земјиште се:

1. граница на плански опфат на урбанистички план - полигон на урбанистички план,
2. граница на проектен опфат урбанистички проект - полигон на урбанистички проект што комплетно припаѓа во границата на плански опфат на урбанистички план или сама за себе претставува полигон вон опфат на урбанистички план,
3. граници на блокови - полигони на урбани блокови што комплетно припаѓаат во границата на планскиот опфат на урбанистички план,
4. граници на градежните парцели - затворени полигони на градежните парцели што комплетно припаѓаат во границите на блокови односно границата на планскиот опфат на урбанистички план или урбанистички проект,
5. граници на површините за градење - затворени полигони на површините за градење што комплетно припаѓаат во границите на градежните парцели.

(2) Секој од слоевите дефинирани во став (1) од овој член потребно е да ги има следниве минимални атрибутни податоци:

1. Граница на плански опфат на урбанистички план:
  - УП_ИД: Уникатен идентификаторски број;
  - УП_ИМЕ: Име на урбанистички план;
  - БР_ОДЛУКА: Број на одлука од Совет на општина;
  - ДАТУМ: Датум на носење на планот;
  - ВАЖНОСТ: Важност на планот;

- ОПШТИНА: Општината за која е донесен планот;
- ТЕХНИЧКИ_БР: Технички број на планот и
- ИЗРАБОТУВАЧ: Името на лиценциран изготвувач.

2. Граница на проектн опфат - полигон на урбанистички проект што комплетно припаѓа во границата на плански опфат на урбанистички план или сама за себе претставува полигон:

- УП_ИД: Уникатен идентификаторски број;
- УП_ИМЕ: Име на урбанистички проект;
- БР_ОДЛУКА: Број на одлука од Совет на општина;
- ДАТУМ: Датум на носење на планот;
- ВАЖНОСТ: Важност на планот;
- ОПШТИНА: Општината за која е донесен планот;
- ТЕХНИЧКИ_БР: Технички број на планот и
- ИЗРАБОТУВАЧ: Името на лиценциран изготвувач.

3. Граници на блокови - полигони на урбани блокови што комплетно припаѓаат во границата на плански опфат на урбанистички план:

- БЛОК_ИД: Уникатен идентификаторски број и
- БЛОК_ИМЕ: Име на Блок.

4. Граници на градежните парцели - полигони на градежните парцели што комплетно припаѓаат во границите на блокови односно границата на плански опфат на урбанистички план или урбанистички проект:

- ГП_ИД: Уникатен идентификатор на градежна парцела за соодветниот урбанистички план или урбанистички проект;
- ГП_БРОЈ: Број на градежната парцела во рамките на планскиот/проектниот опфат во кој припаѓа која ќе биде видлива;
- КЛАСА_НАМЕНА: Начин на уредување, изградба и употреба на градежно земјиште и градби;
- КОМП_КЛАСА_НАМЕНА: Компатибилна класа на намена на градење која е дозволена;

- АЛТ_КЛАСА_НАМЕНА: Алтернативна класа на намена која е дозволена;
- ПОВРШИНА: Површина на градежна парцела;
- ПОВРШИНА_ГРАДЕЊЕ: Дозволена површина за градење;
- БРУТО_ПОВРШИНА: Вкупно изградена (етажна) површина на градбата;
- МАКС_ВИСИНА: Максимална дозволена висина за градење;
- КАТНОСТ: Катност изразена по нивои (П+П1, итн) и
- ПАРКИНГ_МЕСТА: Број на предвидени паркинг места.

5. Граници на површините за градење - затворени полигони на површините за градење што комплетно припаѓаат во границите на градежните парцели:

- ГП_ИД: Уникатен идентификатор на градежна парцела за соодветниот урбанистички план;
- ПОВРШИНА: Површина на градежна парцела;
- ПОВРШИНА_ГРАДЕЊЕ: Дозволена површина за градење;
- БРУТО_ПОВРШИНА: Вкупно изградена површина на градбата;
- МАКС_ВИСИНА: Максимална дозволена висина за градење и
- КАТНОСТ: Катност изразена по нивои (П+П1, итн).

(3) Податоците дефинирани во став (1) и (2) од овој член се споредуваат со податоците од Графичкиот регистар за градежно земјиште за валидација и контрола на квалитетот во фаза на работна верзија на нацрт или предлог план, додека податоците од донесениот план се внесуваат без можност за менување на линии, полигони или други податоци.

(4) Податоците од став (1) и (2) од овој член се доставуваат во Графичкиот регистар за градежно земјиште во два векторски формати и тоа:

- датотека од типот (*.shp) при што секој слој треба да се состои од најмалку следниве датотеки:

- *.shp: реалната геометрија на сите објекти;

- *.shx: индекс на датотеки за поддршка на употребата на геометрии;

- *.dbf: табела на атрибути, се чуваат како dBase табела на податоци;

- датотека од типот (*.dxf) за секој слој посебно дефинирани во став (1) од овој член при што:

- геометријата во слоевите да биде затворени полигони,

- имињата на фајловите да имаат дефинирана номенклатура,

- слоевите во графичкиот регистар за градежно земјиште да се внесуваат по редослед почнувајќи од највисокото ниво,

- минималниот сет на атрибутни податоци дефинирани во став (2) од овој член да се доставуваат во форма на блокови/анотации при што потребно е блокот да биде во внатрешноста на полигонот.

(5) Форматот на достава и размена на податоци треба да биде електронски, при што:

- графичките содржини треба да бидат обезбедени во ГИС-компатибилен формат на податоците дефиниран во став (4) на овој член,

- нумеричките податоци се доставуваат односно пополнуваат преку ВЕБ базираниот систем за подготовка, валидација и контрола на квалитет и тоа во dbf формат доколку се работи за датотека од типот (*.shp), односно во соодветна табела (*.xls или *.csv) за нумеричките податоци доколку се работи за CAD формат, односно преку системот за подготовка на податоци и

- текстуалните делови се доставуваат преку ВЕБ базираниот електронски систем во форма на текстуална датотека (*.doc или *.odt) и тоа општите услови за целиот плански опфат, а посебните услови за секоја градежна парцела посебно.

(6) Во случај на разлика помеѓу атрибутите содржани во нумеричките податоци и атрибутите содржани во текстуалните делови на општите, односно посебните услови за градба, преовладуваат атрибутите наведени во нумеричките податоци.

(7) Графичките содржини, нумеричките податоци и текстуалните делови што претходно се успешно внесени во Графичкиот регистар за градежно земјиште, се достапни за размена во истиот формат во кој што се добиени.

(8) Графичките податоци од слоевите дефинирани во став (1) од овој член кои треба да се преземат во Графичкиот регистар за градежно земјиште преку ВЕБ базираниот електронски систем за валидација и контрола на квалитетот и потврда на квалитетот на графичките податоци, треба да се обработат на следниот начин:

- секоја градежна парцела треба да биде затворен полигон чија површина е поголема од нула и да нема незатворени полигони или продолжени линии вон полигони,

- соседните градежни парцели (полигони) да не се преклопуваат т.е да нема преклоп на градежни парцели,

- соседните полигони треба да имаат исти рабови (линии) т.е да делат заедничка страна или граница,

- да нема дуплирање на полигони т.е да нема дупли линии за идентични објекти,

- да нема мулти полигони за градежни парцели,

- ниту една градежна парцела да не излегува надвор од границите на блокот, границите на планскиот односно проектниот опфат или надвор од границите на урбанистички план или урбанистички проект,

- за секоја парцела во слојот на градежните парцели треба да има точно еден полигон во слојот на површината за градење, целосно содржан во внатрешноста на парцелата со еден исклучок доколу се работи за урбанистички проект каде што е можно во состав на една градежна парцела да има поголем број на површини за градење,

- ниту една површина за градење да не се протега на две или повеќе градежни парцели со исклучок на мостовски згради и градби и

- максималните димензии на секоја површина за градење се димензии на парцелата која ја содржи.

(9) Алфанумеричките податоци од слоевите дефинирани во став (1) од овој член кои треба да се преземат во Графичкиот регистар за градежно земјиште преку ВЕБ базираниот електронски систем за валидација и контрола на квалитетот и потврда на квалитетот на графичките податоци, треба да се обработат на следниот начин:

- бројот на полигони на градежните парцели треба да биде еднаков на бројот на редови од табелата што ќе се внесе,

- атрибутот кој ја означува површината на градежната парцелата треба да е еднаков со геометриската површина (област) на соодветната градежна парцела во слојот на градежна парцела.

(10) Контролите на работните верзии од плановите и проектите ќе се прават со точност од цел број, додека за испис ќе се заокружува математички на цел број, односно 1м2.

(11) По донесувањето на урбанистичките планови веќе не може да се менуваат нивните податоци или да се поместуваат регулаторните линии во процесот на преклопувањето на плановите и нивното внесување во Графичкиот регистар на градежно земјиште, а разликите што можат да се појават како резултат на различниот начин на цртање односно различните дисциплинарни техники и ортографии ќе се третираат како да се конгруентни до заокружување од еден цел број, за полигони помали од 100 м2 до 1,0 м2 и за полигони поголеми од 100 м2 до 1% од површината на полигонот.

Член 69

(1) Графичките прилози на генерален урбанистички план и урбанистички планови со генерална регулација што се изработуваат во размери 1:2500, 1:5000, 1:10000 и што се спроведуваат со планови или планско-проектна документација од пониско ниво на планирање, иако во електронска форма се исцртани во формат и на начин со кој се еднозначно дефинирани нивните просторни податоци, тие во двостепениот систем на урбанистичко планирање не се сметаат за конечни просторни податоци, ниту пак нивната просторна диспозиција има директна спроведливост и последици во просторот.

(2) Сите графички симболи во урбанистичките планови со генерална регулација од ставот (1) од овој член се прелиминарни, рамковни и ориентациони податоци кои стануваат конечни и спроведливи откако ќе се разработат и уточнат во деталните урбанистички планови и во урбанистичките проекти.

(3) Графичките содржини за истите ентитети од плански опфат од урбанистички план од повисоко ниво на планирање и од урбанистички план од пониско ниво на планирање, односно урбанистички план со генерална регулација (кој се работи во размери од 1:2500 и поголеми) и од урбанистички план или урбанистички проект со кој тој се спроведува (кои се работат во размери (1:1000 и помали), по правило не се совпаѓаат, освен границите на планските опфати, од причини опишани во ставот (2) од овој член.

Член 70

(1) За изработка на нови урбанистички планови и урбанистички проекти, по електронски пат се преземаат сите постоечки и достапни податоци од регистарот за градежно земјиште.

(2) Урбанистичкиот план и урбанистичкиот проект се изработуваат на дигитален начин како дигитализирани точки, линии и други податоци од векторски тип кои се предадени во формат кој соодветствува со форматот во кој се изработени геодетските подлоги врз кои плановите се суперпонираат.

Член 71

(1) Симболите и ознаките односно графичките податоци од векторски тип со кои се исцртани планските одредби во урбанистички планови со генерална регулација не се применуваат односно не се употребуваат за директно спроведување на терен, туку се уточнуваат и разработуваат во деталните урбанистички планови и урбанистичките проекти.

(2) Границата на наменска зона што се уредува во генерален урбанистички план и други планови со генерална регулација не е регулаторна линија, не може директно да се спроведува и пренесува во урбанистички план со детална регулација и урбанистички проект како да е линија со конечна просторна диспозиција, нумерички податоци и коти.

(3) Границата на наменската зона е ориентационен симбол што служи како услов за детално планирање и својата конечна просторна диспозиција ја добива во урбанистички план со детална регулација и во урбанистички проект, во коишто линијата на границата на наменска зона се совпаѓа со регулаторните линии: регулационата линија и границата на градежна парцела.

Член 72

(1) Урбанистички план и урбанистички проект се изработуваат на ажурирани геодетски подлоги со хоризонтална и вертикална претстава на теренот.

(2) Ажурираните геодетски подлоги врз кои се изработуваат урбанистичките планови и урбанистичките проекти се изработени во дигитална форма со векторски податоци.

(3) Ажурираната геодетска подлога се применува во текот на целата постапка за изработување и донесување на урбанистичките планови, а доколку во текот на процесот за изработување и донесување на урбанистички план се случи промена во просторот релевантна за планското решение таа се внесува во геодетската подлога со анекс на геодетски елаборат и тоа само за просторот на којшто се извршила промената, на барање на донесувачот.

(4) Потребата од повторно ажурирање на геодетската подлога се утврдува со записник за констатација и изјава на овластен геодет, што е составен дел на документацијата основа на планот.

(5) За потребите на урбанистичкото планирање ажурираната геодетска подлога нема рок на траење во услови на отсуство на промени од артефициелен тип во просторот.

5. НАМЕНАТА НА ЗЕМЈИШТЕТО

5.1. Дефиниција на намена на земјиштето

Член 73

(1) Намена на земјиштето и градбите е планска одредба во урбанистички план и урбанистички проект со кој се остваруваат основните цели на урбанистичкото планирање, како што е создавањето и унапредувањето на условите за хумано живеење и работа на

граѓаните со меѓусебно усогласена и урамнотежена разместеност на човечките дејности и активности во просторот, како и хармоничен и одржлив развој и заштита на интегралните вредности на просторот.

(2) Просторната дистрибуција на намените на земјиштето и градбите во рамките на планскиот опфат е една од основните задачи на урбанистичкото планирање и се уредува со урбанистичките планови и урбанистички проекти.

(3) Намена на земјиштето е начинот на употреба на земјиштето и на градбите согласно дејностите и активностите што се вршат и одвиваат во нив, на површина на земјиштето, под и над површината на земјиштето, што клучно влијае на начинот на уредувањето на земјиштето, изградбата на градбите, како и на просторот потребен за нивното одвивање и функционирање.

(4) Дејности се стопанските, јавните и комуналните дејности кои се дефинирани со Националната класификација на дејности, а под активности се подразбираат домувањето и сите човечки активности врзани за него, како што се рекреацијата и сообраќајот, кои не се сметаат за дејности и не се опфатени или се делумно опфатени со Националната класификација на дејности.

(5) Намена на земјиштето во урбанистичкото планирање се употребува како:

1. атрибуција, опис, евиденција или инвентаризација на постојните начини на употреба на земјиштето и градбите во документационите основи на урбанистичките планови, и

2. планска одредба односно норма што ги одредува планираните идни начини на употреба на земјиштето и градбите во планските документации од урбанистичките планови.

5.2. Просторни единици за планирање на намените

Член 74

(1) Просторната дистрибуција на намените на земјиштето и градбите во урбанистичкото планирање се врши преку просторни единици на намената.

(2) Просторна единица на намената е ограничена површина на земјиште со една иста намена на земјиштето. Просторна единица на намената се формира по правило на градежно земјиште, но може да се формира и на шумско, земјоделско и друго земјиште, доколку тоа е уредено во урбанистички план и урбанистички проект.

(3) Просторни единици на намената во урбанистичките планови се градежната парцела и наменската зона.

(4) Градежната парцела е основна и најмала просторна единица на намената на земјиштето.

(5) Намената на земјиштето се уредува на ниво на градежна парцела во сите урбанистички планови и урбанистички проекти каде што се формирани градежни парцели.

(6) Наменска зона е ограничена површина на по правило градежно земјиште со иста наменска употреба на земјиштето дефинирана со граница на наменската зона која ја опкружува површината со иста намена на земјиштето, но може да се формира и на шумско, земјоделско и друго земјиште, доколку тоа е уредено во урбанистички план и урбанистички проект.

(7) Наменската зона содржи една или повеќе градежни парцели, земјиште за општа употреба и може да содржи и поголеми единици за планирање на просторот или нивни делови, како што се блок и четврт.

(8) Иста наменска употреба на земјиштето зоната има кога е составена од:

- една иста намена при што зоната е мононаменски сосем хомогена и се означува со тричлена ознака за поединечна намена,
- сродни или истородни намени со различна морфотипологија на градбите, или за различна или компатибилна намена со иста или слична морфотипологија на градбите и се означува со двочлена ознака за класа на намени,
- слични и истородни намени чијашто меѓусебна компатибилност овозможува релативна наменска хомогенизација на ниво на група на класи на намени,
- различни, но компатибилни намени при што едната е преовладувачка, односно повеќе застапена и станува именител на зоната и
- различни намени без преовладувачка застапеност ниту на една од нив, при што мешањето на повеќе намени на ист простор односно процентуалниот сооднос на различните намени станува основна карактеристика и именител на зоната која се нарекува зона на мешана намена.

(9) Наменската зона се употребува во урбанистичките планови така што во нејзините рамки во планот се утврдуваат исти општи услови за начинот на употреба на земјиштето, за начинот на градење и за режим на нивното користење. Таа се дефинира во графичкиот дел на урбанистичкиот план со граница на наменската зона која ја опкружува површината со иста намена на земјиштето и со одредена боја на површината за секоја класифицирана намена на земјиштето.

(10) Намената на земјиштето се уредува на ниво на наменска зона во сите урбанистички планови и урбанистички проекти со генерална регулација во кои не се формираат градежни парцели, како и во урбанистичките проекти во кои нема формирани градежни парцели.

(11) Во урбанистичките планови и урбанистичките проекти намената на земјиштето и градбите се уредува и за катастарски парцели и нивни делови таму каде што градежното земјиште не е парцелирано, како и за катастарски парцели од земјоделско, шумско и друго земјиште што е во плански опфат на урбанистички план или во проектен опфат на урбанистички проект.

(12) Границата на наменската зона во урбанистички план со генерална регулација е планска одредба која не може да се спроведува директно на терен туку се спроведува единствено по пат на разработување и уточнување во детален урбанистички план и/или урбанистички проект, поради што границата на наменската зона добива правно дејство доколку е разработена и уточнета до конгруенција со регулациона линија и граница на градежна парцела.

5.3. Систем на класи на намени

Член 75

(1) Намената на земјиштето во урбанистичките планови и урбанистичките проекти се спроведува со системот на класи на намени.

(2) Системот на класи на намени е инструмент на урбанистичкото планирање со кој се врши класификација на дејностите и активностите во рамките на планските опфати на урбанистичките планови и урбанистичките проекти и нивна меѓусебно усогласена и урамнотежена просторна разместеност.

(3) Покрај меѓусебната усогласена и урамнотежена просторна разместеност, основната цел на системот на класи на намени е да ја обезбеди флексибилноста и физибилноста во спроведувањето на урбанистичките планови и урбанистичките проекти.

(4) Системот на класи на намени е составен од поединечни намени, класи на намени и групи на класи на намени, при што сродни намени со заеднички функционални и просторни карактеристики се групираат во класи на намени, а сродни класи на намени се групираат во групи на класи на намени.

(5) Системот на класи на намени е составен од шест групи на класи на намени и тоа:

- А - домување и престој
- Б - деловни и комерцијални намени
- В - јавни дејности и институции
- Г - производство, рударство, енергетика и индустрија
- Д – зеленило, рекреација и меморијални простори
- Е – инфраструктури.

5.4. Класа на намени

Член 76

(1) Класа на намени се формира врз основа на заеднички физички и функционални карактеристики на земјиштето и градбите во кои дејностите и активностите се одвиваат како и врз основа на просторните влијанија од нивното градење и начин на употреба.

(2) Поединечната намена се обележува со тричлена номенклатура: со голема буква од кирилското писмо се обележува групата на класи на намени на којашто и припаѓа класата на намени, потоа со арапски број се обележува класата на намени на која поединечната намена и припаѓа, и со арапски број се обележува поединечната намена.

(3) Покрај обележувањето од ставот (2) од овој член, што се употребува во графичките прилози, текстуалниот дел и нумеричките податоци од урбанистички план и урбанистички проект, секоја група класи на намени, класа на намени и поединечна намена има свој назив или опис на основната активност и дејност за чиешто одвивање се наменува земјиштето и градбата, што е утврдено во класификацијата на намени дадена од член 77 од овој правилник и во Класификацијата на видови на градби и намени во Прилог од овој правилник.

(4) Кога повеќе класи на намени се групираат во иста наменска зона, при што наменската зона станува зона на мешана намена која се обележува со наведување на сите класи на намени што ја сочинуваат или со ознака М, по која во заграда се наведуваат групите на класи на намени, класите на намени или поединечните намени што ја сочинуваат.

5.5. Класификација на намени

Член 77

(1) Номенклатурата и групирањето на системот на класи на намени е уреден во следната класификација на намени што ги содржи сите групи на класи на намени, класи на намени и поединечни намени, како и нивните ознаки:

A1 - Домување во куќи

A1.1 – Станбени куќи - слободностоечки

A1.2 – Станбени куќи со споен ѕид на меѓа – двокуќи

A1.3 – Станбени куќи со споени ѕидови на меѓа од двете страни – куќи во низови

A1.4 – Станбени куќи со повеќе споени ѕидови на меѓа – атриумски куќи

A1.5 – Станбени куќи во состав на селски стопански двор

A1.6 – Други станбени куќи – вили и слично

- A2 – Домување во згради
- A2.1 - Станбени згради – слободностоечки блокови и кули
- A2.2 – Станбено-деловни згради – слободностоечки, во низи, во периметрална формација и други
- A2.3 - Станбени згради во состав на сложени градби со други намени
- A3 - Заедничко (групно) домување
- A3.1 - Згради за престој на ученици
- A3.2 - Згради за престој на студенти
- A3.3 - Згради за престој на пензионери, стари и немоќни лица
- A3.4 - Згради за престој на самци
- A3.5 – Згради за престој на деца без родители
- A3.6 - Згради за престој на незгрижени лица и бездомници
- A3.7 - Згради за престој на бегалци, мигранти, баратели на азил и други
- A4 - Времен престој
- A4.1 - Хостели, пансиони и згради со апартмани и студија
- A4.2 – Мотели
- A4.3 – Викенд куќи и други објекти за времено сместување
- A4.4 - Планинарски домови
- A4.5 – Ловни домови, шумски куќи и истражувачки куќи
- A4.6 – Кампови - Спортски кампови, автокампови, детски и младински кампови
- A4.7 – Традиционални куќи за потреби на туризмот (селски, планински, езерски)

Б - КОМЕРЦИЈАЛНИ И ДЕЛОВНИ НАМЕНИ

- B1 - Мали единици за комерцијални и деловни дејности (до 200м² и п + 1 кат)
- B1.1 – Дукани, занаетчиски дукани, продавници за мали прибори, опрема, делови и потреби за домаќинство
- B1.2 – Работилници за поправка на предмети и уреди, сервиси за чистење облека и други сервиси
- B1.3 - Продавници за храна, минимаркети, гранапи и други продавници
- B1.4 – Продавници за машини и опрема за домаќинство
- B1.5 – Ресторани, кантини, кафеани, кебачилници, сендвичари
- B1.6 – Кафулиња, мали барови, бифеа, бистроа, пивници и пивски подруми, винарии и вински подруми
- B1.7 – Слаткарници, патисерии, продавници на бели печива, мали пекари и фурни
- B1.8 – Банкарски експозитури, канцеларии за финансиски услуги, менувачници
- B1.9 - Пошти, поштенски канцеларии, канцеларии за прием на пратки
- B1.10 - Канцеларии за консалтинг и интелектуални услуги
- B1.11 – Адвокатски, нотарски и извршителски канцеларии
- B1.12 – Аптеки, продавници за козметика
- B1.13 - Мали ординации од сите медицински и стоматолошки области (стоматолошки, физиотерапевтски и слично)
- B1.14 – Продавници за предмети, уреди, салони за мебел и други мали специјализирани продавници
- B1.15 - Козметички салони, студија за нега на телото и слично
- B2 – Големи единици за трговија (над 200м² и/или повеќе од п + 1 кат)
- B2.1 – Отворени и затворени пазари
- B2.2 – Трговски центри
- B2.3 – Стоковни куќи

- Б2.4 – Супермаркети, хипермаркети и други големи маркети
- Б2.5 – Големи специјализирани продавници, автосалони, салони за мебел и други
- Б2.6 – Големи сали, хали, складови и магацини за потребите на трговијата
- Б3 – Големи единици за угостителска дејност
- Б3.1 - Ресторани
- Б3.2 - Таверни
- Б3.3 - Ноќни клубови
- Б3.4 – Казина
- Б3.5 - Дискотеки
- Б4 - Деловни и комерцијални дејности во големи канцелариски згради
- Б4.1 - Деловни згради со канцеларии
- Б4.2 – Корпоративски згради и акционерски друштва
- Б4.3 – Управни згради и администрации со шалтерски сали
- Б4.4 – Згради за професионални сервиси, телекомуникации и осигурителни компании
- Б4.5 – Банки и други деловни згради за финансиски сервиси
- Б4.6 - Комплекси и згради за конференциски и деловни центри
- Б5 – Хотели и хотелски комплекси
- Б5.1 – Хотелски комплекси
- Б5.2 – Хотели, градски хотели, станични хотели, аеродромски хотели
- Б5.3 – Хотели во состав на деловни, конференциски и трговски комплекси
- Б6 - Простори за собири и публика
- Б6.1 – Стадиони и арени за фудбал, атлетика и манифестации
- Б6.2 – Спортски сали за атлетски дисциплини, кошарка, ракомет, тенис, покриени базени, отворени базени со трибини и други спортови
- Б6.3 – Повеќенаменски сали за спортови, собири и манифестации
- Б6.4 – Саемски сали
- Б6.5 – Конгресни и конференциски сали

В - ЈАВНИ ДЕЈНОСТИ И ИНСТИТУЦИИ

- В1 - Образование и наука
- В1.1 – Основно образование: основни училишта, училишта за ученици со посебни образовни потреби
- В1.2 – Средно образование: средни училишта, гимназии, технички, индустриски и други стручни училишта
- В1.3 – Високо образование: универзитетски кампуси, универзитети, академии, факултети, институти, високи училишта
- В1.4 – Континуирано и дополнително образование и усовршување, оспособување и учење за возрасни лица
- В1.5 – Научно-истражувачки центри, лаборатории, институти и други образовни и научни институции,
- В1.6 - Опсерватории и други истражувачки објекти
- В2 - Здравствена и социјална заштита
- В2.1 –Клинички центри, универзитетски и клинички болници од терцијарната здравствена заштита
- В2.2 –Амбуланти од општа медицина и стоматологија, лаборатории и други од примарната здравствена заштита
- В2.3 –Установи од секундарната здравствена заштита: поликлиники, клиници и амбуланти од специјалистичка медицина и стоматологија, лаборатории и сл.

- V2.4 – Општи и специјални болници од секундарната здравствена заштита
- V2.5 – Установи од примарната здравствена заштита: центри за јавно здравје, епидемиолошки заводи и здравствени домови
- V2.6 – Санаториуми, лечилишта и други установи за престој и нега
- V2.7 – Институции за социјална грижа
- V2.8 – Установи за згрижување на деца од претшколска возраст – детски градинки, јасли и сл.
- V2.9 – Згради за ветеринарна заштита: болници, станици, стационари и ординации за домашни миленичиња
- V3 – Култура
- V3.1 – Кина, кинотеки, синеплекси или кино комплекси
- V3.2 – Театри,
- V3.3 – Музеи, музејски комплекси, специјализирани музеи
- V3.4 – Изложбени галерии, уметнички галерии, простори за мултимедиски настани
- V3.5 – Кинотеки, библиотеки, информативно-документарни центри
- V3.6 – Домови на културата, комбинирани културни центри
- V3.7 – Филхармонија, концертни сали
- V3.8 – Опери, балети
- V3.9 – Циркуси, вариетеи, забавни центри, сали за играње и танцови
- V3.10 - Зоолошки градини во градби, забавни и тематски паркови со градби и опрема и други објекти од култура
- V4 - Државни администрации и институции
- V4.1 – Згради на органите на извршната власт: згради на владата, министерства, згради на владини тела, државно-протоколарни комплекси, згради и резиденции и сл.
- V4.2 – Згради на судската власт - судови
- V4.3 – Згради на законодавната власт - собрание
- V4.4 – Згради на јавните обвинителства и државно правобранителство
- V4.5 – Згради на други државни институции: уставен суд, народната банка, регулаторни тела и други
- V4.6 – Управи, дирекции, агенции, заводи, архиви, институции за чување на архивска граѓа
- V4.7 – Згради и комплекси на амбасади и дипломатски претставништва
- V4.8 - Згради на органите на локалната самоуправа
- V4.9 - Згради на меѓународни организации
- V5 - Верски институции
- V5.1 – Цркви
- V5.2 – Џамии
- V5.3 – Синагоги
- V5.4 – Манастири
- V5.5 - Текиња
- V5.6 – Други верски институции
- V6 – Заштитени споменици на културата
- V6.1 – Археолошки локалитети и градби
- V6.2 – Културни целини: заштитени делови од населени места
- V6.3 – Предисториски градби, наоѓалишта, пештери
- V6.4 - Споменици, меморијални комплекси
- V7 – Државни институции за престој на луѓе во специјален режим
- V7.1 – Касарнски комплекси, сместување и престој на војска, згради за резервен состав, караули и стражарски пунктови

В7.2 – Затвори и казненопоправни установи, притворни затвори, затвори со посебно обезбедување

В7.3 – Полициски станици, згради за сместување на полиција, специјални полициски единици

В7.4 – Противпожарни станици

Г - РУДАРСТВО, ЕНЕРГЕТИКА, ИНДУСТРИЈА

Г1 – Производство на енергија и тешка и загадувачка индустрија

Г1.1 – Рударство и вадење на нафта и гас: градби и постројки за површински и подземни копови, каменоломи

Г1.2 – Базна и преработувачка хемиска индустрија: петрохемиска индустрија, рафинерии, коксари и плинари, производство на бои, производство на пестициди и вештачки ѓубрива, производство на биогориво, радиоизотопи

Г1.3 – Црна и обоена металургија: железарници, валавници, ливници, топилници на железо и челик, производство на лимови, кабли од цинк, бакар, алуминиум и легури

Г1.4 – Тешка градежна индустрија и производство на неметали: циглани, ќерамидници, гипсари, цементари, производство на керамика и други неметали, производи од азбест, преработка на дрво, целулоза и хартија,

Г1.5 – Индустрија за преработка на кожа, текстилна индустрија за преработка и бојење на предиво

Г1.6 – Индустрија за преработка на каучук и гума, експлозивни производи и муниција

Г1.7 – Прехранбена индустрија: производство на месо и меснати производи, кланици, млечни производи, производство на екстрахирани масла, желатин, шеќер

Г1.8 – Базична фармацевтска индустрија, производство на сапун и детергенти

Г1.9 – Големи електрични централи: хидроелектрични централи, термоелектрични централи на јаглен, мазут, природен гас, јаловишта и пепелишта, нуклеарни електрани

Г2 – Лесна преработувачка и помалку загадувачка индустрија

Г2.1 – Лесна градежна индустрија со производство на градежни елементи и производи, погони и бази за производство на асфалт и бетон

Г2.2 – Лесна фармацевтска индустрија и производство на храна, кондиторски производи, безалкохолни пијалоци, вода, преработка на градинарски производи и овошје, тутун и други

Г2.3 – Млинови, дробилици, отпади за метал со преси

Г2.4 – Текстилна индустрија за ткаење на волна, памук и синтетички ткаења, индустрија за конфекционирање на кожна облека и обувки

Г2.5 – Индустрија за автомобили, автомобилски делови и монтажа

Г2.6 – Индустрија за бела техника, електрични апарати, фотоволтаични панели, системи за климатизација

Г2.7 – Производство на мебел од дрво, метал, пластика

Г2.8 - Топлани за комунално греење,

Г2.9 – Индустрија за вино, пиво, пекарска индустрија, фурни

Г3 – Индустрија за склопување на финални производи, сервисни услуги и производство на енергија од обновливи извори

Г3.1- Индустриски сервиси, сервиси за одржување на моторни возила, сервиси за ремонт на шински возила, сервиси за земјоделска и градежна механизација

Г3.2 – Сервиси за одржување и поправка на машини, бела техника, електроника, апарати за домаќинство

Г3.3 – Сервиси за одржување на специјализирана опрема, алати, инструменти, сервиси за вградена опрема и инсталации во градби

Г3.4 – Сервиси за чистење и перење на килими, хемиско чистење

Г3.5 - Производство на велосипеди, алатки, ножеви и прибор за јадење, опрема за деца, спортски справи и опрема, склопување и асемблирање на готови приозводи

Г3.6 - Производство на инструменти, електроника и предмети за домаќинство, накит од племенити метали, музички инструменти, кроење и шиеење облека, мануфактури за прецизни работи, печатници

Г3.7 - Ветерни електрани, концентрациони сончеви електрани, мали хидроелектрани, електрани на биогориво

Г4 – Стоваришта, складови и отпади

Г4.1 – Отворени, полузатворени и затворени складишта за индустриска стока

Г4.2 – Отворени и полузатворени отпади, специјализирани отпади,

Г4.3 – Автопазари

Г4.4 – Градби за складирање на експлозивни средства

Г4.5 – Складишта, резервоари и цистерни за нафта, течен гас и нафтени деривати, хемиски соединенија

Г4.6 – Силоси за цемент и други суви агрегати, индустриски ладилници, резервоари и цистерни

Г5 - Земјоделско и сточарско производство

Г5.1 – Одгледување на животни: штали за ситни грла - свињи, овци и перната живина, штали за крупни грла – говеда и коњи, специјализирани штали за молзење и слично

Г5.2 – Објекти за примарна обработка на земјоделски производи

Г5.3 – Стационари, ветеринарни станици и амбуланти, кафилерии за потребите на земјоделството

Г5.4 – Хангари за механизација, амбари, трапови, сило-јами и други помошни објекти за потребите на земјоделството и сточарството

Г5.5 – Складишта за земјоделски производи, ладилници за земјоделски производи, вкопани, полувкопани и надземни ќелиски складови, силоси, складишта за материјали за земјоделско производство

Г5.6 – Рибници: езерски, базенски и проточни рибници

Г5.7 – Оранжерии

Д - ЗЕЛЕНИЛО, РЕКРЕАЦИЈА И МЕМОРИЈАЛНИ ПРОСТОРИ

Д1 - Парковско и пејзажно зеленило

Д1.1 – Јавни градски паркови, зелени скверови

Д1.2 – Јавно урбано зеленило

Д1.3 – Урбани парк-шуми, приградски парк-шуми

Д1.4 – Арборетуми, ботанички бавчи, градини

Д1.5 – Урбани ледини, тревнати терени

Д2 – Заштитно и сообраќајно зеленило

Д2.1 – Линиско сообраќајно зеленило, разделно зеленило, заштитно сообраќајно зеленило на крстосници и јазли

Д2.2 – Зелени тампон зони помеѓу некомпатибилни наменски зони

Д2.3 - Индустриски зелени тампон појаси

Д3 – Спорт и рекреација на зелени површини

Д3.1 – Спортски терени на отворено, на трева, за тенис, фудбал и други спортови, без трибини

Д3.2 – Спортски терени на големи зелени површини: голф, тренинг паркови, скијачки терени и патеки, јавачки патеки, хиподроми, трим терени и патеки,

Д3.3 – Отворени базени за пливање без трибини во зеленило, рекреативни езера

Д3.4 – Рекреативни паркови и тематски паркови без градби, зоолошки градини на отворено (без градби)

Д4 – Меморијални зелени простори и гробишта

Д4.1 – Меморијални паркови

Д4.2 – Меморијални простори со паметници во зеленило

Д4.3 – Озеленети простори за гробишта, гробишта

Д5 – Полуприродни зелени хабитати

Д5.1 - Водени подрачја, отворени водотеци, мочуришта, блатии, калишта

Д5.2 - Шумски подрачја, листопадни шуми, четинарски шуми, мешани шуми

Д5.3 - Други зелени хабитати, тресетишта, тревни полјани, ливади

Е – ИНФРАСТРУКТУРИ

Е1 – Сообраќајни, линиски и други инфраструктури

Е1.1 – Сообраќајни патни инфраструктури: Јавни патишта со пратечките градби и инсталации, меѓународни автопати, државни автопати, експресни, регионални и локални (општински) патишта, примарни и секундарни улични мрежи во населени места, со градбите што припаѓаат на патната инфраструктура, јавни паркиралишта, паркинзи, патеки, пристапни улици и интегрирани сообраќајни површини, велосипедски патеки, пешачки простори, улици и патеки, земјоделски и шумски земјани патишта, мостови, вијадукти, тунели и подземни пролази, крстосници, одлагалишта за вишок земјан материјал, времени бази за асфалт и бетон и друго

Е1.2 – Железнички и шински инфраструктури: железнички пруги од меѓународни сообраќајни коридори, главни меѓуградски железнички пруги, споредни колосеци, ранжирни станици, товарни станици, градски железници, градски подземни железници, трамвајски пруги, индустриски пруги, туристички пруги, мостови, вијадукти, тунели и подземни пролази

Е1.3 – Инфраструктури на воздушниот сообраќај без аеродромски згради: аеродромски писти за меѓународни аеродроми, локални аеродроми, карго аеродроми, воени аеродроми, земјоделски аеродроми, спортски аеродроми, писти за хелиодроми

Е1.4 – Хидротехнички инфраструктури: езерски и речни пристаништа, марини, докови, молови, пловни канали, речни и каналски регулации – изградени брегови, бетонски и земјани брани за акумулациони езера и за регулација на водотеци, заштитни брани и насипи, ретенциони езера

Е1.5 – Инфраструктури на водоснабдувањето: градби за зафаќање на водата, каптажи, бунари, акумулациски водозафати, таложници, пумпни станици, станици за пречистување и дезинфекција, собирни и прекидни комори, шахти, резервоари, доводни канали, доводни гравитациони и пумпни цевководи, водоводни мрежи во населени места и цевководи за транспорт на вода, цевководи за транспорт на вода за индустриска, енергетска и друга специјална намена, инфраструктури за наводнување

Е1.6 – Канализациски инфраструктури: фекални и атмосферски комунални канализациски мрежи, примарни и секундарни канализациски мрежи, канализациски колектори, пумпни и пречистителни станици, ревизиони шахти, преливници, таложници, ретенциони базени, премини под патни и железнички линии, септички јами

Е1.7 - Топловоди и пароводи: цевководи за транспорт на топла вода, пумпни станици и шахти за топоводи, цевководи за пареа и пратечки станици, постројки и шахти

E1.8 – Инфраструктури за пренос на електрична енергија: меѓународни високонапонски надземни електрични водови, меѓуградски високо и среднонапонски надземни и подземни електрични водови и средно и нисконапонски водови од дистрибутивните мрежи со пратечките далноводски пилони столбови, трансформаторски станици, и помошни инсталации

E1.9 – Телекомуникациски водови: меѓународни и меѓуградски телекомуникациски водови со надземни или подземни телекомуникациски водови и мрежи, релејни системи и телекомуникациски столбови, кули и антени, локални телекомуникациски водови со надземни и подземни водови и мрежи и помошни инсталации (столбови, бандери, шахти, антени и сл)

E1.10 – Цевни водови и продуктоводи: меѓународни и меѓуградски надземни, подземни или подводни нафтоводи со црпи станици и сладишта за нафта и нафтни производи, меѓународни, меѓуградски и градски високопритисни и дистрибутивни нископритисни гасоводни водови и мрежи со главни и градски мерни станици и припадни постројки и опрема, хемиски и други продуктоводи со припадните постројки

E1.11 – Инфраструктури за одводнување: каналски мрежи за одводнување на земјоделски површини, главни, ободни, дренажни и собирни одводни канали и пратечки пумпни станици, премини, сифони и натети

E1.12 – Инфраструктури за наводнување: доводни канали и гравитациони и пумпни цевководи, каналски и цевковни мрежи за наводнување, каптажи, бунари, речни, каналски и акумулациски водозафати, пумпни станици, хидрофори, градби за филтрирање на водата, со пратечките патни и железнички премини, комори и шахти

E1.13 – Површински соларни и фотоволтаични електрани

E2 – Згради и комплекси на инфраструктурните системи

E2.1 – Згради и комплекси на патниот сообраќај: автобуски станици, шпедиции, згради за изнајмување на автомобили, такси компании, катни и подземни гаражи, технички преглед на автомобили, гранични премини, царински терминали, бензински пумпи

E2.2 – Згради и комплекси на железничкиот сообраќај: железнички станици, товарни станици, ранжирни станици, ремизи за локомотиви и вагони, железничарски сервиси и ремонт центри

E2.3 – Згради и комплекси на жичниот сообраќај: станични згради на жичари со кабини, станични згради на седечки жичари, жичарнички депоа

E2.4 – Згради и комплекси на воздушниот сообраќај: цивилни аеродроми, воени аеродроми, карго аеродроми, спортски аеродроми, земјоделски аеродроми, контролни кули, хангари

E2.5 – Згради и комплекси на водениот сообраќај: пристанишни терминали, хангари за пловилата

E2.6 – Згради и комплекси на поштенскиот сообраќај: пошти, диспечерски центри, центри за експедиција

E2.7 – Згради и комплекси на телекомуникациите: телекомуникациски центри, телефонски централи, згради за радио и телевизиска продукција и емитување, атенски и релејни станици, згради за сателитска комуникација

E2.8 - Гробишни градби - капели, мртговечници, крематориуми

E3 – Специјални неklasификувани инфраструктури

E3.1 – Депонии и преработка на неопасен отпад: регионални и локални депонии за одлагање на неопасен отпад, постројки за термички, физичко-хемиски и хемиски третман на неопасен отпад, неопасни јаловишта и пепелишта

E3.2 - Специјализирани депонии за одлагање на опасен отпад, постројки за термички, физичко-хемиски и хемиски третман на опасен отпад, складиштење на радиоактивни супстанции и опасни јаловишта, пепелишта, и отпадни материи

Е3.3 – Специјални инфраструктури за воени потреби: воени утврдувања, бункерски пунктови, воени стрелишта и полигони, подземни и надземни складишта за муниција и експлозивни средства.

(2) Намените од групите на класи на намени А, Б, В и Г по правило се употребуваат за одредување на начинот на употреба на парцелираното градежно земјиште за поединечна изградба.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, намените од групите на класи на намени А, Б, В и Г се употребуваат за одредување на начинот на употреба на земјиште во село каде што не се формирани градежни парцели туку катастарските парцели се планираат во делови за површини за градење или вон населено место на земјоделско, шумско и друго земјиште.

(4) Намените од групата на класи на намени Д без ограничувања се употребуваат и за парцелирано градежно земјиште и за градежно земјиште за општа употреба, но и во случаи во село и вон населено место каде што не се формирани градежни парцели, како и во поединечни случаи и на земјоделско, шумско и друго земјиште.

(5) Намените од класите на намени Е1, Е2 и Е3 се употребуваат и на парцелирано градежно земјиште и на земјиште за општа употреба, а во специјални случаи и на земјоделско, шумско и друго земјиште.

(6) Од намените В6.4 – споменици и меморијални комплекси кои се уредени во Законот за меморијални споменици и спомен обележја, за градбите и подрачјата на спомениците и меморијалните комплекси, просторната диспозиција и условите за градење се уредуваат во урбанистички план, додека спомен обележјата не се обележуваат со намена во урбанистички план, зашто согласно Законот за меморијални споменици и спомен обележја, локациите и условите за градба се уредуваат со програми за подигање на спомен обележја донесени од страна на единиците на локална самоуправа.

(7) Подетален список со класификација на видови на градби и нивни намени согласно класификацијата на намените дадена во ставот (1) од овој член, е даден во Прилогот што е составен дел на овој правилник.

5.6. Применување на системот на класи на намени

Член 78

(1) Системот на класи на намени се употребува во урбанистичките планови во функција на флексибилноста во процесот на спроведувањето на планот која треба да биде вградена во планот уште во фазата на неговото изработување и донесување при одредувањето на намената на земјиштето.

(2) Флексибилност на урбанистички план е капацитет на планот да обезбеди поширок избор на алтернативни и компатибилни намени на земјиштето и градбите применувајќи го системот на класи на намени, што го зголемува степенот на реализација на планот и динамиката на просторниот развој на градот.

(3) Најголема флексибилност обезбедува одредувањето на намената на ниво на група на класи на намени. Средна флексибилност на урбанистичкиот план се обезбедува со употребата на класи на намени, а најмала флексибилност се постигнува со одредување на конкретни поединечни намени за секоја градежна парцела поединечно.

(4) Употребата на поединечни намени во урбанистички планови се практикува за поединечни случаи и кога за тоа има потреба, по правило само за намени и градби од државно значење, но и за градби од локално значење за кои е утврден јавниот интерес, како и во ситуации кога со урбанистички план за одредена поединечна намена задолжително треба да се обезбеди лоцирањето на конкретен простор.

(5) Употребата на поединечни намени е можна и за намени кои не се од јавен интерес, доколку во конкретната ситуација тоа е програмска развојна потреба утврдена во урбанистичкиот план.

Член 79

(1) Во урбанистички план со генерална регулација во која не се формираат градежни парцели намената на земјиштето се одредува со употреба на наменски зони кои се хомогенизираат врз основа на една група на класи на намени, врз основа на една класа на намени или со употреба на зони со мешани намени каде што зоната ја формираат две или повеќе компатибилни класи на намени или групи на класи на намени.

(2) Во урбанистички план со генерална регулација во која не се формираат градежни парцели, кога за намената на земјиштето има потреба да се одредува со поединечна намена, се утврдува конкретна локација и се обележува со симбол за поединечна намена, при што диспозицијата на намената не е геореференцирана туку приближна зашто е обележана со пиктограм. Уредувањето на намената со поединечна и конкретна намена во урбанистички план со генерална регулација се прави секогаш кога е неопходно да се заштити намена од јавен интерес утврден со закон или градба од државно значење.

(3) Во урбанистички план со детална регулација каде се формираат градежни парцели намената на земјиштето се одредува по правило со утврдување на класа на намени за секоја градежна парцела поединечно, а по исклучок со утврдување на поединечна намена за конкретна градежна парцела.

(4) Во урбанистичките проекти намената е уредена во урбанистичкиот план што се спроведува со урбанистичкиот проект, а за урбанистичкиот проект вон опфат на урбанистички план се употребуваат поединечни намени.

5.7. Комплементарни, компатибилни и алтернативни намени

Член 80

(1) Комплементарна намена е намена што во една градежна парцела и една градба ја дополнува и служи исклучиво за функционирање на основната намена утврдена со урбанистичкиот план.

(2) Комплементарна намена означува дејност или активност која се врши на ист простор како дополнување, функционално комплетирање и остварување на основната намена на градбата од друга примарна дејност или активност и служи за поквалитетно одвивање на основната намена без да го менува нејзиниот карактер и во одредени случаи го овозможува остварувањето и употребата на основната намена.

(3) Комплементарните намени треба да ги задоволат следните услови:

- тие треба да бидат дополнување на основната намена,
- тие треба да се во функција исклучиво за остварување на основната намена,
- тие се димензионираат и предвидуваат за корисниците на основната намена и
- тие не треба да зафаќаат значителен дел од просторот наменет за примарната намена на начин што ја менуваат намената, туку само да го збогатуваат просторно-функционалниот и типолошкиот карактер на просторот и објектот наменет за примарната функција.

(4) Комплементарните намени се подразбираат во процесот на одредување на намена на земјиштето и градбите, зашто се вградени во програмските содржини на сите поединечни видови на градби: тие се дозволени во рамките на истата просторна единица на намената, по правило без тоа да се наведува и означува во графичките прилози на

урбанистичкиот план, но во одредени случаи во зависност од видот на основната намена, стандардот и технологијата на начинот на употребата на градбата или видот на нејзината поливалентност, може да се уредат во текстуалниот дел на планот во општите и посебните услови за градење.

(5) Комплементарни намени кај сите класи на намени се:

- деловите од градежните парцели и деловите од градбите што служат за внатрешен сообраќај и за паркирање,
- зеленилото и одредени рекреативни намени,
- делови од парцели или градби што се неопходни за комуналните инфраструктури,
- градби, инсталации и опрема без кои основната намена не може да се употребува согласно нејзината намена,
- административните градби и делови од градби во индустриските и производствените комплекси,
- угостителските функции и прехраната во заедничкото домување, времениот престој и хотелските комплекси и градби,
- сместувачки капацитети во производни комплекси што имаат туристичка атрактивност, како што се винариите,
- и други.

(6) Во индустриски комплекси уредени во големи градежни парцели како намена на комплексот се означува класата на намени или намената на основната дејност врзана со природата на индустриското производство, но во комплексот по правило егзистираат градби со други намени во својство на комплементарни намени, и тоа од сите групи на класи на намени. Во процесот на спроведување на урбанистичкиот план (проектирање, издавање на одобрение за градење и градење) во случаи кога се реализира целиот комплекс референтна (за одредување на вид на сложеност на градба) е основната намена, а во случаи кога се реализираат поединечни градби или делови од комплексот референтни се нивните поединечни намени.

Член 81

(1) Компатибилни намени, класи на намени или групи на класи на намени, се две или повеќе намени кои можат да егзистираат во просторната единица односно во иста наменска зона или во иста градежна парцела без при тоа меѓусебно да си го нарушуваат нормалното функционирање.

(2) Една од компатибилните намени во просторната единица треба да биде уредена во урбанистички план како основна намена при што другите компатибилни намени во истата просторна единица можат да бидат застапени со најмногу 40% за да не се смени карактерот и начинот на употреба на просторната единица.

(3) Компатибилните намени, класи на намени и групи на класи на намени се одредуваат според принципот на меѓусебно несметање и толеранција или функционална и просторна усогласеност за опстојување на ист или соседен простор.

(4) Компатибилните намени, класи на намени или групи на класи на намени треба во урбанистичките планови да бидат уредени за секоја просторна единица на планирањето одделно, заедно со процентот на нивното учество во ангажирањето на просторот на единицата.

(5) Компатибилноста на намените е основа за утврдување на наменските зони со мешана намена.

Член 82

(1) Заради флексибилност на планот, при одредување на намената на земјиштето во урбанистичките планови како планска одредба може да се употребуваат две или повеќе меѓусебно компатибилни намени како алтернативни намени, но само во рамките на градежна парцела.

(2) Применувањето на алтернативните намени во градежната парцела обезбедува избор на една од определените намени во постапката при спроведување на планот, при што во текот на употреба на градбата е можна нејзината пренамена во другата алтернативна намена се додека е на сила урбанистичкиот план што ги уредил алтернативните намени.

(3) Алтернативните намени таксативно се наведуваат за секоја одделна градежна парцела при што збирот на површините на градежните парцели со алтернативни намени не може да зафати повеќе од 30% од површината на наменската зона за да не го смени карактерот на зоната, доколку носителот на зоната е една од алтернативите.

5.8. Општи правила за компатибилност на намени

Член 83

(1) Својството на компатибилност на различните дејности и активности е важно за процесот на урбанистичкото планирање и обликување на просторот, односно во просторната дистрибуција на намени, бидејќи поставувањето едни до други или едни преку други различни но компатибилни намени во урбанистичкиот план ја обезбедува динамичната просторна, функционална и структурна коегзистенција на голем број на дејности, активности и интереси на ист простор.

(2) Во просторната дистрибуција на намените на земјиштето и градбите најважни се правилата на асоцијативност на компатибилните намени и заштитните правила на некомпатибилност, односно нормите што ги штитат ранливите намени од некомпатибилните намени што го попречуваат или деградираат употребувањето и квалитетот на првите.

(3) Домувањето од класата на намени А1 - домување во куќи, е најзаштитена класа на намени, на која по правило и пречат сите други освен класите на намени Д1 - парковско и пејзажно зеленило, и Д2 - заштитно и сообраќајно зеленило и неопходните комунални инфраструктури, поради што во рамките на градежна парцела со класата на намени А1 по правило не се предвидува ниту една друга намена.

(4) По исклучок од ставот (3) од овој член, во наменски зони со класата на намени А1 - домување во куќи, може да се предвидуваат во делови од зоната, градежни парцели, градби и делови од градби некои од класата на намени Б1 - мали единици за комерцијални и деловни дејности што не ја загрозуваат основната намена на домувањето, како што се:

- Б1.1 – дукани, занаетчиски дукани, продавници за мали прибори, опрема, делови и потреби за домаќинство,
- Б1.3 - продавници за храна, минимаркети, гранапи и други продавници,
- Б1.10 - канцеларии за консалтинг и интелектуални услуги,
- Б1.11 - адвокатски, нотарски и извршителски канцеларии, и
- Б1.13 - Мали ординации од различни медицински и стоматолошки општи и специјалистички области,
- Б1.14 – Продавници за предмети, уреди, салони за мебел и други мали специјализирани продавници,
- Б1.15 - Козметички салони, студија за нега на телото и слично.

(5) Исклучоците од ставот (4) од овој член може да се предвидуваат само во случаи:

- на просторни единици за планирање во коишто ваквото мешање на деловни намени со основната намена А1 е веќе применето и постојно,

- кога е тоа на барање на корисниците на просторната единица, и

- кога е тоа применето најмалку за една цела наменска зона или просторна единица како што е блок, а не за поединечни градежни парцели во наменски зони со единствена намена за домување А1.

(6) Вметнување на поединечни компатибилни намени во наменска зона со А1 или поставување на поединечни компатибилни намени да граничат, да бидат во непосредното соседство односно да бидат една до друга со наменска зона со А1 е препорачливо само со намената В2.7 - институции за претшколска нега, намената В1.1 – институции за основно образование, и намената В1.2 – институции за средно образование, како и локални центри со групирани намени од класата на намени Б1 - мали единици за комерцијални и деловни дејности, за обезбедувањето на продуктите и услугите потребни за домувањето.

(7) Во хиерархијата на заштитени класи на намени, по класата на намени А1 - домување во куќи, доаѓа класата на намени А2 - домување во згради, при што мешањето на оваа класа на намени е вообичаена со класата на намени Б1- мали единици за комерцијални и деловни дејности. Класата на намени А2 може да биде во непосредното соседство, да граничи, да се допира односно да биде една до друга практично со сите класи на намени што не му пречат на домувањето во згради и не ја загадуваат околината со ниту еден вид на загадување, како што се класите на намени од групите на класи на намени Б – комерцијални и деловни намени, В – јавни дејности и институции, па дури и оние намени од класите на намени Г2 - лесна преработувачка и помалку загадувачка индустрија, Г3 - индустрија за склопување на финални производи, сервисни услуги и енергетика од обновливи извори, и Е1 - сообраќајни, линиски и други инфраструктури, и Е2 – згради и комплекси на инфраструктурните системи, што немаат никакви штетни еманиции и не ја загрозуваат функцијата на домување во згради.

(8) Намени со најголема некомпатибилност се намените од класата на намени Г1 - производство на енергија и тешка и загадувачка индустрија, кои се најзагадувачката класа на намени и се некомпатибилни со групите на класи на намени А, Б и В.

(9) Помала некомпатибилност од класата на намени Г1 имаат класите на намени Г2 - лесна преработувачка и помалку загадувачка индустрија (освен Г2.8 - топлани за комунално греење и Г2.9 - вински подруми, винарии, пивари, пекарска индустрија, фурни, кои имаат поголема компатибилност со групите на класи на намени А, Б и В) и Г3 - индустрија за склопување на финални производи, сервисни услуги и енергетика од обновливи извори (освен Г3.2 - сервиси за одржување и поправка на машини, бела техника, електроника, апарати за домаќинство, Г3.4 - сервиси за чистење и перење на килими, хемиско чистење и слично, Г3.6 - производство на инструменти, електроника и предмети за домаќинство, накит од племенити метали, музички инструменти, кроење и шиенење облека, мануфактури за прецизни работи, печатници и слично, кои имаат поголема компатибилност со групите на класи на намени А, Б и В), чијашто поголема компатибилност може да се постигне со примена на нови незагадувачки технологии и заштита кои ги преквалификуваат овие намени во компатибилни со некои класи на намени од групите на класи на намени Б и В, па дури и класата на намени А2, при што за оваа преквалификација (од повеќе во помалку загадувачки) се потребни технички докази и институционална верификација за нивната незагадувачка природа.

(10) Класите на намени Г4 - стоваришта, складови и отпади и Г5 - земјоделско и сточарско производство, се некомпатибилни за сите урбани групи на класи на намени, при што исклучок се селските стопански дворови како и специјализираните рурални населени места, во коишто мешањето на класите на намени А1 и Г5 може да биде и компатибилно и комплементарно.

(11) Класите на намени Д1 - парковско и пејзажно зеленило, и Д2 - заштитно и сообраќајно зеленило, се по правило компатибилни со сите класи на намени.

(12) Уредувањето на компатибилноста се врши во урбанистичките планови за секој плански опфат поединечно, во зависност од специфичностите на локалитетот, културата на живеење, историјата на планирање и градење, и тоа во случаи во коишто потребната компатибилност не е опфатена со овој правилник и помеѓу класи на намени и на начин различен од наведените во овој правилник, но согласно со начелата и принципите на компатибилност пропишани со овој правилник.

(13) При димензионирањето на инфраструктурите во урбанистички план секогаш како референтни вредности се земаат највисоките параметри од алтернативните и компатибилните намени предвидени со планот.

Член 84

(1) Под некомпатибилни класи на намени се подразбираат две или повеќе класи на намени кои не можат да егзистираат во иста наменска зона, блок или градежна парцела затоа што меѓусебно си го нарушуваат функционирањето, егзистирањето и вредноста на земјиштето и градбите.

(2) Класата на намени А1 - домување во куќи, по правило не треба да создава зона на мешана намена со други класи на намени освен по исклучоците од членот 83 ставовите (4) и (5) од овој правилник.

(3) Класата на намени А2 - домување во згради, не може да создава зона на мешана намена со класите на намени што со било какво загадување му пречат на домувањето, најчесто од групите на класи на намени Г - рударство, енергетика, индустрија, а може да создава зона со мешана намена со оние класи на намени од групите на класи на намени Б – комерцијални и деловни намени и В – јавни дејности и институции, коишто не и пречат на основната намена на домувањето.

(4) Групата на класи на намени Г - рударство, енергетика, индустрија, не може да создава зона на мешана намена со ниту една друга група на класи на намени (освен исклучоците од класите на намени Г2 и Г3 од членот 83 став (8) од овој правилник), ниту може да биде одредена како поединечна намена во наменски зони со групата на класи на намена А – домување и престој.

6. РЕГУЛАЦИЈА И ПАРЦЕЛАЦИЈА

6.1. Дефиниција на градежно земјиште

Член 85

(1) Градежното земјиште е земјиште кое во урбанистички план е наменето за изградба на градби, како и за користење и одржување на постојни градби изградени согласно урбанистички план што се во употреба согласно нивната намена.

(2) Во урбанистички план се утврдува намената и начинот на уредување, градење и употреба на градежното земјиште, при што статус на градежно земјиште го добива секое земјиште во подрачје на плански опфат за кое е донесен урбанистички план, освен ако со планот не е инаку уредено.

(3) Градежното земјиште со урбанистички план се пренаменува од било кој друг вид на земјиште:

- шумско,
- земјоделско,
- ливадско,
- карпесто,
- камењар
- деградирано и
- друго.

6.2. Видови на градежно земјиште

Член 86

(1) Градежното земјиште во урбанистички план може да биде:

1. градско градежно земјиште, кога е во граници на населено место со статус на град,
2. градежно земјиште во градежен реон што е уреден во населено место или во дел од населено место со статус на село, и
3. градежно земјиште вон населено место што е уредено со урбанистички план.

(2) Градежното земјиште од ставот (1) на овој член може да биде:

1. изградено градежно земјиште, на кое се изградени градбите уредени во урбанистичкиот план, и
2. неизградено градежно земјиште, на кое не се изградени градбите предвидени со урбанистички план или се изградени временни градби.

(3) Градежното земјиште од ставот (2) на овој член може да биде:

1. уредено градежно земјиште, кое е подготвено за градење и користење согласно неговата намена, односно до кое се изградени сите сообраќајни и други комунални инфраструктури согласно со урбанистичкиот план, и
2. неуредено градежно земјиште, кое не е подготвено за градење и користење согласно неговата намена, со неизградени комунални инфраструктури.

6.3. Поделби на градежно земјиште

Член 87

(1) Градежното земјиште е просторен ресурс и планска категорија, односно воедно и основен предмет и основно средство на урбанистичкото планирање и обликувањето на просторот.

(2) Сите плански одредби во урбанистичкиот план се организирани и просторно дистрибуирани преку елементите на градежното земјиште.

(3) Градежното земјиште е средство за спроведување и реализација на урбанистичкиот план, преку кое се остваруваат правата на градење и обврските на учесниците во спроведувањето на планот и процесот на изградба, пред се преку градежната реализација на планските одредби од урбанистичкиот план во просторот.

Член 88

(1) Регулацијата на градежното земјиште односно неговото создавање по пат на зафаќање и ограничување на подрачјето од други видови на земјишта, како и неговото одделување и пренаменување од другите видови на земјиште во градежно земјиште (нулта поделба на градежно земјиште) се врши со линиската планска одредба граница на плански опфат и граница на проектен опфат.

(2) Во процесот на урбанистичко планирање и обликување на градежното земјиште се вршат три нивоа на поделба на градежното земјиште:

1. примарна поделба,
2. секундарна поделба,
3. терцијална поделба.

(3) Примарната поделба се врши во урбанистички план со генерална регулација, и тоа со употреба на регулационата линија која градежното земјиште го дели на

- непарцелирано градежно земјиште за општа употреба, и
- парцелирано градежно земјиште за поединечна употреба.

(4) Парцелираното градежно земјиште служи за изградба на поединечни градби и нивна наменска употреба, додека непарцелираното градежно земјиште за општа употреба служи за изградба на улици, плоштади, инфраструктури и други видови површини и градби за општа употреба.

(5) Секундарната поделба се врши во урбанистички план со детална регулација, и тоа со употреба на граница на градежна парцела која блоковите градежно земјиште за изградба ги дели на поединечни градежни парцели.

(6) Терцијалната поделба на градежното земјиште се врши во урбанистички план со детална регулација, и тоа со употреба на градежна линија која градежните парцели ги дели на површина за градење (по реализација на планот – земјиште под објект) и на површина што служи за функционирање на градбата согласно нејзината намена (по реализација на планот – дворно место).

(7) Границата на планскиот или проектниот опфат или регулационата линија служат за исцртување на гедетската линија што го ограничува земјиштето што е предмет на премерување во геодетскиот елаборат за експропријација, геодетскиот елаборат за стварна службеност, како и во геодетските елаборати за сите други правни дела во врска со градежното земјиште.

6.4. Просторни единици на градежно земјиште

Член 89

(1) Агрегацијата на просторни податоци, урбанистички параметри и плански одредби во урбанистички план и урбанистички проект се врши преку ограничени површински единици кои се викаат просторни единици за планирање на просторот или просторни единици на градежно земјиште.

(2) Во урбанистичкото планирање се употребуваат следните просторни единици за планирање:

- градежна парцела,
- единица на соседство,
- урбан блок,
- селски блок,
- урбана четврт или урбана единица,
- дистрикт,
- и други.

(3) Најчеста е употребата на следните просторни единици за планирање на просторот:

- градежна парцела, која е основна и најмала единица на градежното земјиште и е ограничена со регулаторните линии: граница на градежна парцела и регулациона линија,
- блок, кој е посложена единица на градежното земјиште која се состои од повеќе градежни парцели и градежно земјиште за општа употреба, чијашто граница по правило се совпаѓа со оски на улици и граници на градежни парцели,

- четврт или урбана единица, која се состои од повеќе блокови и земјиште за општа употреба, чијашто граница се совпаѓа со границите на блоковите од нејзиниот периметар.

(4) Единиците на градежното земјиште се воедно урбанистички единици за планирање на просторот, при што нивната просторна дистрибуција како и просторната дистрибуција на податоците во документационата основа на планот и во планската документација на планот треба да се совпаѓа.

(5) Единиците на градежното земјиште во урбанистичките планови се обележуваат со трочлена номенклатура: градежната парцела со арапски цифри, блоковите со арапски цифри и четвртта со кирилична буква од азбуката.

6.5. Регулаторни линии

Член 90

(1) Регулаторни линии се линиски плански одредби во графичкиот дел на урбанистичкиот план кои го разграничуваат градежното земјиште од аспект на носителите на правото за градење и од аспект на намената на земјиштето во градежната парцела односно од диспозицијата на планираните градби.

(2) Регулаторни линии со кои во процесот на урбанистичкото планирање се дели градежното земјиште во примарната, секундарната и терцијалната делба на градежно земјиште, се:

- регулациона линија (примарна делба),
- граница на градежната парцела (секундарна делба) и
- градежна линија (терцијална делба).

(3) Регулаторна линија со која се конструира уличната мрежа е оската на улицата.

(4) Регулациона линија е линија на разграничување помеѓу градежно земјиште за општа употреба и парцелирано градежно земјиште за поединечна употреба.

(5) Регулационата линија има асиметрично правно дејство, од двете страни на вертикалната површина по која се протега просторната граница на регулацијата: од едната страна на линијата е градежно земјиште за општа употреба за кое со закон е утврден јавниот интерес, додека од другата страна е градежно земјиште за поединечна употреба.

(6) Две регулациони линии кои не се сечат и помеѓу себе ограничуваат земјиште за општа употреба наменето за транспорт и сообраќај дефинираат сообраќаен коридор, а напречниот пресек помеѓу регулационите линии поставен нормално на оската на коридорот претставува ширина на уличен профил односно профил на сообраќајница.

(7) Регулационите линии во урбанистички план со генерална регулација кои се исцртуваат во размери 1:2500, 1:5000, 1:10.000 и поголеми, не се третираат како спроведливи плански одредби туку како приближни и ориентациони плански одредби чиешто спроведување е можно откако ќе бидат разработени и уточнети во урбанистички план со детална регулација или во урбанистички проект.

Член 91

(1) Граница на градежна парцела е линија на разграничување помеѓу две соседни градежни парцели, односно линија на разграничување на носители на правото на градење.

(2) Границата на градежна парцела е регулаторна линија со симетрично правно дејство и просторни последици: од двете страни на вертикалната површина по која се протега просторната граница на регулацијата се наоѓа земјиште за поединечна градба чиешто носители на правото на градба имаат по правило исти и меѓусебе симетрични права што треба да гарантираат колку што може порамноправен и хармонизиран планерски третман на соседните градежни парцели.

(3) Симетричните просторни последици на границата на градежната парцела се состојат во начелото на еднаква и симетрична диспозиција на површините за градење од двете страни на границата, особено нивното растојание од границата, исто како и еднакви или приближно еднакви урбанистички параметри за височина на градбата, длабочина на површината за градење, дозволените елементи од второстепената архитектонска пластика и нивното растојание до границата на градежната парцела.

(4) Регулациона линија и граница на градежна парцела се линиските плански одредби што го ограничуваат земјиштето на една градежна парцела.

(5) Градежна линија е линиска планска одредба која ја дефинира просторната граница до која идната градба може да се гради и претставува граница на површината за градење во градежната парцела.

(6) Регулаторните линии се линиски плански одредби со просторно правно дејство, односно делуваат така што го ограничуваат просторот и правата со вертикална површина што се протега над и под земјата.

(7) Регулаторните линии и нивното правно дејство се дефинирани како ортогонална проекција на пресекот на вертикална површина со површината на теренот, при што протегањето на вертикалната површина и правата што ги означува над и под котата на теренот се уредуваат со височински плански одредби во урбанистички план.

6.6. Градежна парцела

Член 92

(1) Градежна парцела е основна, најмала и неделива единица на градежното земјиште која во урбанистичкото планирање претставува најмала површинска единица за планирање на просторот во која се врши деталната агрегација на податоците, урбанистичките параметри и планските одредби од урбанистичкиот план.

(2) Доколку при формирање на градежната парцела во урбанистички план или проект, таа опфаќа една или повеќе катастарски парцели или дел од катастарски парцели кои се со еден или повеќе сопственици, истите согласно пропорционалното сопственичко учество во површината на градежната парцела учествуваат со идеален дел во правото на градење на целата градежна парцела.

(3) Градежната парцела е ограничена со регулаторни линии – регулациона линија и граница на градежна парцела кои се плански одредби во урбанистички план што ја обележуваат промената на носителот на правото на градење.

Член 93

(1) Елементи на градежната парцела се:

1. Лице на градежната парцела е делот од границата на парцелата обележана со регулациона линија што претставува контакт на градежната парцела со земјиште за општа употреба и излез на улица,

2. Дно на градежната парцела е граница на парцелата кон внатрешноста на блокот, по правило на спротивната страна од лицето на парцелата,

3. Страна на градежната парцела е граница на парцелата со соседната парцела, и

4. Оска на градежната парцела е линија која ги поврзува средините на лицето и дното на парцелата.

(2) Градежните парцели не мора да ги содржат сите елементи од ставот (1) од овој член, и тоа во случаи кога се работи за аголна парцела која практично има две лица и нема дно, за длабоки парцели што излегуваат на две паралелни улици и имаат две лица и две страни, триаголни парцели без дно, парцели ограничени од сите страни со регулациона линија кои

немаат ни страни ниту дно и слично. Во тие случаи референтното лице на парцелата (како и сообраќајниот пристап и адресното место) се одредува во урбанистички план во зависност од специфичните услови на локацијата.

(3) Делови на градежната парцела се:

1. Површина за градење претставува дел од градежна парцела ограничен со градежна линија на кој со урбанистички план се утврдуваат услови за градење на градба, и

2. Дворно место претставува дел од градежната парцела незафатен со површината за градење и претставува дел од градежното земјиште на парцелата на кој не се гради туку служи за правилно функционирање на градбата согласно нејзината намена.

(4) Дворното место се дели на:

- преден двор - помеѓу површината за градење и лицето на парцелата,
- заден двор - помеѓу површината за градење и дното на парцелата, и
- страничен двор - помеѓу површината за градење и страната на парцелата.

Член 94

(1) Димензии на градежната парцела се широчина и длабочина.

(2) Длабочина на градежната парцела е:

- најкусото растојание помеѓу лицето и дното на парцелата доколку се тие паралелни меѓу себе,

- растојанието помеѓу средината на лицето и средината на дното на парцелата, доколку тие не се меѓусебно паралелни, и

- најкусото растојание помеѓу лицето на парцелата и 3 м долга линија поставена така да биде паралелна на лицето на парцелата, да ги допира страните на парцелата и цела да лежи во градежната парцела, во случаи кога парцелата е триаголна или неправилна повеќаголна.

(3) Широчина на градежна парцела е:

- најкусото растојание помеѓу страните на парцелата, доколку тие се паралелни меѓусебе,

- должината на линијата во парцелата поставена под прав агол на оската на парцелата во точката на пресекот помеѓу оската и градежната линија од страната на лицето на парцелата, доколку страните на парцелата не се меѓусебно паралелни и градежната и регулационата линија не се совпаѓаат.

6.7. Формирање на градежна парцела

Член 95

(1) Градежна парцела може да се оформи во урбанистички планови и урбанистички проекти согласно Законот за урбанистичко планирање доколку ги исполнува основните услови за формирање на градежна парцела.

(2) Основни услови кои еден ограничен дел градежно земјиште треба да ги исполни за да се оформи во градежна парцела се:

1. да се наоѓа непосредно до земјиште за општа употреба изведено или испланирано како сообраќајна инфраструктура, така што до парцелата да може непречено да се пристапува и во неа да може самостојно и поединечно да се гради, употребува и одржува планираната градба согласно нејзината намена, и

2. да има димензии и форма кои соодветствуваат со намената на земјиштето и градбите, видот и густината на градбите и начинот на нивното користење.

(3) За исполнување на условот од став (2) точка 1 од овој член, најмалата должина на регулационата линија што е дел од границата на градежната парцела и претставува контакт на градежната парцела со земјиште за општа употреба, е колку што е широчината на минималниот попречен профил на пристапната улица согласно членовите 145, 149, 150 и 151 од овој правилник.

(4) Најмалите вредности за должината на регулационата линија која ја ограничува градежната парцела во ставот (3) од овој член можат да се употребуваат само за постојни и физички ограничени ситуации на изградени делови од населени места и не можат да претставуваат стандард за урбанистичко планирање на новопланирани простори.

(5) По исклучок од ставовите (2) и (3) од овој член со урбанистички план и урбанистички проект можат да се оформат градежни парцели или да се предвидат градби во парцела без пренаменување на земјиштето во градежно или да се предвидат градби без воопшто да се формира парцела, и тоа за специфични намени во природни средини вон населени места за коишто не се предвидува стандарден категоризиран сообраќаен пристап или друга инфраструктура, или пак самите се делови од поединечни инфраструктурни системи, како што се:

- А4.4 планинарски домови,
- А4.5 ловни домови, шумски куќи и истражувачки куќи,
- класата на намени В6 заштитени споменици на културата,
- В7.1 згради за караули и стражарски пунктови,
- Г3.7 ветерни електрани, сончеви електрани, мали хидроелектрани,
- Г5.4 рибници,
- градби од класата на намени Д3 спорт и рекреација на зелени површини,
- класите на намени Д1, Д2 и Д5, и
- други намени што ги исполнуваат условите за исклучок од овој став.

Член 96

Оформувањето на градежните парцели треба да ги следи следните генерални принципи:

1. Парцелите во ортогонална проекција треба да бидат четири страни правоаголници секаде каде што тоа е можно, а доколку не е, треба да бидат што поправилни фигури, односно страните треба да им се прави линии, додека аглиите треба да се колку што е можно поблиску до правиот агол,

2. Во рамките на еден блок градежните парцели со иста намена на земјиштето треба да бидат меѓусебе колку што е можно усогласени по големина,

3. Принципот на усогласеност од точка 2 од овој член на градежните парцели се протега и на повеќе блокови или четврт, доколку се во зона со иста класа на намени во која со урбанистички план се предвидува ист тип на градби,

4. Со оформувањето на градежната парцела треба да се обезбедува подобрување на условите за живот и работа на луѓето, зголемување на можностите за развој и градење и зголемување на вредноста на градежното земјиште,

5. При оформувањето градежни парцели треба да се следи поделбата на катастарски парцели само доколку тоа е во согласност со условите и принципите за формирање на градежна парцела пропишани во овој правилник.

Член 97

(1) На изградено или неизградено земјиште за општа употреба не можат да се формираат градежни парцели од друга намена, односно градежни парцели од друга намена не можат да се формираат на градежно земјиште на кое е градежно изградена или

со урбанистички план утврдена класата на намени Е1.1, како и на јавни површини за сообраќајни инфраструктури, транспорт, движење и комуникација на луѓе, за кои со закон е утврден јавниот интерес.

(2) Градежна парцела од друга намена не може да се формира на сметка на градежно земјиште со оформена градежна парцела со изведена или планирана намена за која со закон е утврден јавниот интерес, и тоа од класите на намени:

- В1 – институции од областа на образованието,
- В2 – институции од областа на здравството и социјалната заштита, и
- В3 – институции од областа на културата.

(3) Градежна парцела од друга намена не може да се формира на сметка на земјиште на кое согласно урбанистички план е изведено или планирано градба во живо зеленило од групата на класи на намени Д - зеленило, рекреација и меморијални простори .

(4) Градежни парцели од друга намена не може да се формираат на сметка на земјиште кое е:

1. заштитена зона,
2. на кое постојат изведени или планирани инфраструктурни водови и градби од примарната мрежа,
3. зона на санитарна заштита на извори на вода,
4. заштитна зона околу инфраструктурни коридори,
5. заштитна зона на водотек,
6. на геолошки нестабилни терени, лизгалишта и слично,
7. на терени со високи ризици од природна катастрофа (како плавни терени, поројни суводолици и др.).

(5) Пренаменување на површините односно формирањето на градежни парцели од ставовите (1), (2), (3) и (4) од овој член е можно во генерален урбанистички план, доколку е предизвикано од објективни промени во стратегијата на просторен развој на населеното место и образложено со факти, состојби во просторот или верификувани програмски барања.

(6) Пренаменувањето на површините односно формирањето на градежни парцели од ставовите (1), (2), (3) и (4) од овој член се врши само за површините од јавен интерес што се пренаменуваат да се предвидат други локации со диспозиција и површина што ги задоволуваат програмските потреби и со исти или повисоки квалитативни својства за исполнување на намената, при што во урбанистичкиот план утврдената пренамена треба да биде условена со градежна реализација на дислоцираната намена од јавен интерес.

6.8. Правила за димензионирање на градежна парцела

Член 98

(1) Градежна парцела се формира со димензии кои овозможуваат градење, употреба и одржување на градбите според нивната намена, согласно принципот дека со урбанистички план по правило се подобруваат условите за градење и употреба на градбите, секаде каде што тие не се во согласност со стандардите за урбанистичко планирање или за проектирање на градби.

(2) Минимални димензии на градежни парцели кои со урбанистички план за прв пат се оформуваат во подрачја за кои е утврдена класата на намени А1 – семејно домување во станбени куќи, а на кои претходно немало постојни градби и земјиште со истата намена, во зависност од видот на домувањето, градбата и густината на изградбата се:

1. Широчина 6 м со длабочина 20 м за куќи во низа,

2. Широчина 12 м со длабочина 20 м за двокуќи,
3. Широчина 14 м со длабочина 20 м за самостојни куќи во подрачје со густа градба (40 - 50% изграденост на земјиштето),
4. Широчина 16 м со длабочина 22 м за самостојни куќи во подрачје со средно густа градба (од 25 - 40% изграденост на земјиштето),
5. Широчина 20 м со длабочина 25 м за самостојни куќи во подрачје со ретка градба (до 25% изграденост на земјиштето),
6. Широчина 25 м со длабочина 30 м за вилна населба.

(3) При оформување на градежни парцели за различни класи на намени се утврдуваат следните минимални нормативи за пресметување на најмалата површина на градежната парцела:

1. А3 групно домување –30 м² по корисник,
2. В1 образование и наука,
  - 20 м² по ученик за основно училиште,
  - 25 м² по ученик за средно училиште и
  - 30 м² по ученик за високообразовна институција,
3. В2 здравствени и социјални институции,
  - 30 м² по корисник за детски јасли,
  - 35 м² по корисник за детска градинка и
  - 80 м² по легло за клинички центри и болници;
4. В3 култура,
  - 7 м² по гледач за театар и
  - 3 м² по гледач за кино
5. Д3 спорт и рекреација,
  - 2 м² по жител за игралишта за деца и
  - 2 м² по жител за спортски терени.

(4) При оформување на градежни парцели од класата на намени В1 – образование и наука, освен стручните и специјализираните училишта, неопходно е покрај стандардот за површината на парцелата да биде задоволен и стандардот нејзината просторна диспозиција, односно оддалеченоста на градежната парцела од зоните на домување од каде што доаѓаат корисниците на градбата, да изнесува:

- за класата на намени В1.1 – основно образование, радиусот на оддалеченост на основното училиште од домувањето за град е најмногу 700 м, а
- за класата на намени В1.2 – средно образование, радиусот на оддалеченост на средното училиште од домувањето за град е најмногу 1500 м.

(5) Стандардите утврдени во овој член се задолжителни само во случаи кога со урбанистички план за прв пат се планира градежно земјиште и се формираат градежни парцели, додека за планирање на изградени градежни земјишта стандардите се применуваат како ориентациони препораки.

7. РЕГУЛАЦИЈА НА ПОВРШИНИТЕ ЗА ГРАДЕЊЕ

7.1. Градежна линија

Член 99

(1) Градежна линија е планска одредба со која во урбанистички план и урбанистички проект се уредува границата во градежната парцела до која е дозволеното простирањето на планираната градба односно ја дефинира просторната диспозиција на површината за градење во градежната парцела, а со тоа и просторната диспозиција на идната градба.

(2) Одредени видови на градежни линии се линиски плански одредби што ја уредуваат просторната граница до која градбата може да се гради под површина на теренот, денивелации на партерното уредување на просторот или траси на линиски водови од инфраструктури.

(3) Градежната линија како граница на површината за градење од став (1) на овој член е планска одредба која се уредува во урбанистички планови со детална регулација и парцелација на градежното земјиште, како и во урбанистичките проекти.

(4) Градежната линија како планска одредба за уредување на траси на инфраструктурни водови се употребува во сите видови на урбанистички планови и урбанистички проекти.

Член 100

(1) Градежна линија се исцртува само во градежни парцели или во коридори градежно земјиште за општа употреба во кои со планот се утврдуваат услови за идна градба.

(2) Со градежна линија во урбанистички план се утврдуваат урбанистичките параметри и условите за градење на идна градба.

(3) За постојна градба за која во урбанистички план односно урбанистички проект не се утврдуваат услови за идна градба, освен реконструкција, адаптација и пренамена во текот на употреба на постојната градба согласно Законот за градење, не се исцртува градежна линија и се задржуваат истите урбанистички параметри за височина и намена, а врз линијата на градбата во геодетската подлога се црта информативна линија со која се означува постојна градба што продолжува да се употребува согласно нејзината намена.

7.2. Видови на градежна линија

Член 101

(1) Постојат пет вида градежни линии, и тоа:

1. Градежна линија,
2. Помошна градежна линија,
3. Подземна градежна линија,
4. Партерна градежна линија,
5. Инфраструктурна градежна линија.

(2) Градежната линија од став (1) точка 1 од овој член по правило ја означува границата на површината за градење, односно граница на просторот во градежната парцела кој е наменет за градење.

(3) Помошна градежна линија од став (1) точка 2 од овој член ги означува промените во габаритот на планираната градба во рамки на површината за градење односно денивелации на првостепената пластика, како што се различни височини на различни делови од градбата, терасести намалувања на висината, пасажи, тремови и сл.

(4) Подземна градежна линија од став (1) точка 3 од овој член ја означува границата на градењето под котата на теренот кога таа не се совпаѓа со градежната линија, како и градбите што се планираат да се градат целосно под котата на теренот.

(5) Партерна градежна линија од став (1) точка 4 од овој член се употребува за означување на денивелации по правило на земјиштето за општа употреба на кое се планирани сообраќајни инфраструктури, улици и јавни пешачки површини, како што се денивелации помеѓу коловоз и тротоар и други елементи на сообраќајната инфраструктура, јавни скали, рампи, регулации на реки, кејови и сл.

(6) Инфраструктурна градежна линија од став (1) точка 5 од овој член се употребува за означување на траса на инфраструктурен вод, при што кога се употребува во урбанистички планови со генерална регулација просторната диспозиција на трасата се

смета за прелиминарна, кога се употребува во урбанистички планови со детална регулација трасата се уточнува но не се смета за дефинитивна, за тоа да стане дури во урбанистичките проекти и во идејните и основните проекти во коишто трасата станува конечна (во рамки на инженерски прифатливата толеранција на грешки за секој вид на инфраструктура и инженерски градби).

(7) Инфраструктурни градежни линии има повеќе видови, во зависност од тоа кој вид на инфраструктурен вод претставуваат, и тоа:

1. градежна линија за означување на шинска инфраструктура,
2. градежна линија за означување водовод,
3. градежна линија за означување фекална канализација,
4. градежна линија за означување на атмосферска канализација,
5. градежна линија за означување на топловод,
6. градежна линија за означување на телекомуникациска инфраструктура,
7. градежна линија за означување на електроенергетски инфраструктурни водови,
8. градежна линија за означување на гасовод.

7.3. Површина за градење

Член 102

(1) Површина за градење е планска одредба со која во урбанистички план се одредува површината од градежно земјиште односно делот од градежната парцела кој се предвидува за градење на градба.

(2) Површина за градење е дел од градежната парцела ограничен со градежна линија.

(3) Површината за градење е дефинирана во рамки на една градежна парцела и не може да се протега без прекин низ две или повеќе соседни градежни парцели.

(4) Континуитетот на површината за градење низ две или повеќе соседни градежни парцели може да се оствари само со спојување на две или повеќе поединечни површини за градење од соседни градежни парцели, чиешто странични граници се совпаѓаат со страните на соседните градежни парцели, со што се обезбедува калканско спојување на соседните градби во низа, при што границите на површините за градење кон лицата на парцелите формираат континуирана линија.

(5) Во една градежна парцела по правило има една површина за градење во која може да се гради само една градба, освен во случаите од став (7) на овој член.

(6) По исклучок, површината за градење може континуирано да се простира преку граници на градежни парцели и преку регулациони линии, кога предмет на планирањето се градби на различни висински нивоа што премостуваат или одат под градежни парцели или коридори на земјиште за општа употреба што се на површината.

(7) Комплексните градби составени од повеќе површини за градење или комплексите што содржат повеќе градби во една градежна парцела, по правило се уредуваат во две фази:

- во првата фаза тие се уредуваат во урбанистички план во кој се одредува поголема рамковна површина за градење и се одредува процент на изграденост на земјиштето како планска одредба што квантитативно ја ограничува површината за градење која ќе се дефинира во урбанистички проект, и

- во втората фаза рамковната површина за градење се разработува во урбанистички проект во кој се одредува точната површина за градење, како и нејзината големина и форма.

Член 103

(1) Доколку во урбанистички план утврдената површина за градење во една градежна парцела не ја опфаќа постојната градба во парцелата, искористувањето на правото на градење на планираната градба е условено со рушење и отстранување на постојната градба.

(2) Доколку површината за градење од став 1 од овој член опфаќа повеќе од 50% од површината на основата на приземниот спрат на постојната градба во парцелата, и доколку вклопувањето на постојната градба во новопланираната градба е можно и пожелно, во урбанистичкиот план може искористувањето на правото за градење да не е условено со рушење и отстранување на постојната градба.

(3) Доколку постојната градба не е во согласност со основните барања за градбата согласно Законот за градење, во урбанистичкиот план може да се услови правото на градење со рушење и отстранување на постојната градба.

Член 104

Површината за градење може да ги допира или да не ги допира границите на градежната парцела, од што зависи морфотипологијата на градењето на ниво на уличен фронт или блок и кој може да биде:

1. непрекината низа – површината за градење ги допира страните на парцелата,
2. двокуќа или прекината низа – површината за градење допира една страна од парцелата,
3. полуатриумски – површината за градење допира три страни од парцелата,
4. атриумски – површината за градење допира четири страни од парцелата,
5. слободностоечки – површината за градење не допира ниту една страна од парцелата.

7.4. Начин на употреба на површина за градење

Член 105

(1) Површината за градење како планска одредба во урбанистички план се употребува на три начина:

1. во урбани подрачја со густа градба површината за градење е вообичаено целосно искористена за градење така што соодветствува со површината на основата на планираната градба,

2. во рурални или урбани подрачја во зони со вилни населби или едносемејни куќи со поголеми градежни парцели, каде што специфичните услови на просторот го овозожуваат тоа, може да се оформи поголема површина за градење, во која површината на основата на планираната градба е уредена со дозволеният процент на изграденост, што обезбедува соодветна архитектонска слобода во обликувањето на градбите и просторот во градежната парцела,

3. во големи градежни парцели со планирани комплекси од градби по правило во урбанистичкиот план површината за градење се употребува како рамковна површина за градење, која е поголема од планираната површина на градбите.

(2) Во урбанистичкиот план фактичката површина за градење се одредува со процент на изграденост и таа е секогаш помала од рамковната површина, а нејзината дефинитивна просторна диспозиција и форма се разработува детално со урбанистички проект.

Член 106

(1) При планирање на површина за градење за групата на класи на намени А во урбанистички план квалитетот на домувањето на идните градби зависи од длабочината на површината за градење која го одредува степенот на природна осветленост и проветреност на станувите, поради што:

- најквалитетно домување се постигнува во градби со двострано ориентирани станови кои се градени врз површина за градење длабока од 9,00 до 12,00 м,
- помалку квалитетно домување се постигнува во градби со двострано ориентирани станови кои се градени врз површина за градење длабока од 12,00 до 14,00 м,
- домување од уште понизок квалитет се постигнува во градби со еднострано ориентирани станови кои се градени врз површина за градење длабока од 14,00 до 18,00 м,
- домување од неприфатливо низок квалитет се постигнува во градби со еднострано ориентирани станови кои се градени врз површина за градење длабока над 18,00 м.

(2) Кај површините за градење од групата на класи на намени А од став (1) алинеа 3 и 4 од овој член, кои имаат длабочина на површината за градење поголема од 14,00м, во процесот на планирање или на спроведување на планот мора да се оформи внатрешен двор, атриум, патио или светларник, околу кој длабочината на појасот на површината за градење нема да биде поголема од 8,00 м.

(3) При планирање на површина за градење за класите на намена А1 и А2 - семејно домување во станбени куќи и повеќесемејно домување во згради се пресметува најмалку 25 м² бруто изградена површина по жител, но пресметковната површина за секое населено место се уредува во генералниот урбанистички план во зависност од конкретните демографски, економски и други чинители во местото.

(4) При планирање на површина за градење за класите на намени Б1, Б4, В4 и други класи на намени кои се остваруваат во канцелариски простори, доколку е познато програмското барање за тие намени, се препорачува ориентационо пресметување од најмалку 12 м² развиена (спратна) корисна површина по вработен.

7.5. Диспозиција и форма на површина за градење

Член 107

(1) Диспозицијата на површината за градење во градежната парцела и нејзиното растојание од границите на градежната парцела зависат од типот на градење, односно од начинот на групирањето на градбите во блокот. Постојат три типа на градење, и тоа:

1. Периметрално градење на блок кај кое површините за градење се групираат по периметарот на блокот и ослободуваат неизграден простор во средината на блокот во вид на внатрешно блоковско двориште (периметрален или затворен блок),

2. Градење на блок што е периметрално изграден, но површините за градење ја покриваат и целата внатрешна површина на блокот, при што во секоја градежна парцела и во секоја површина за градење се обезбедува внатрешен двор, атриум или патио (затворен површински и целосно изграден блок), и

3. Дисперзивно градење на блок кај кое површините за градење се слободно распоредени по целата површина на блокот на растојание една од друга (отворен блок).

(2) Растојанијата помеѓу површината за градење и границата на градежната парцела зависат од типот на градење и намената на земјиштето, и тоа:

1. Кај периметралниот тип на градење наменет за домување површините за градење се по правило поместени кон лицето на парцелата, тежнеат да ја зафатат целата широчина на парцелата и да се допираат со соседните површини за градење. Растојанието помеѓу површината за градење и страната на парцелата тежнее кон нула, а и растојанието помеѓу

површината за градење и регулационата линија со згуснувањето на градбата тежнее кон нула. Растојанието помеѓу површината за градење и дното на парцелата кај затворените периметрални блокови не треба да е помало од 8,00 м.

2. Кај затворениот површински тип на градење наменет за домување кај кој отворите на градбите се ориентирани кон внатрешните дворови, растојанието помеѓу површината за градење и регулаторните линии е по правило нула,

3. Кај дисперзивниот тип на градење наменет за домување со слободностоечки градби со по четири фасади со отвори, растојанието помеѓу површините за градење и границите на градежната парцела е најмалку 3,0 м за градби високи до 6,60 м (мерено од тротоарот до горниот венец), потоа најмалку половина височина од градбата за градби до 24,00 метри височина и најмалку 12,0 м за градби високи над 24,00 м. Растојанијата важат за страни од површината за градење на кои се предвидуваат отвори на градбите со парапети до 1,60 м.

(3) Растојанијата помеѓу површини за градење во градежни парцели што се поставени лице в лице од две страни на сообраќаен коридор зависат од широчината на коридорот или од меѓусебното растојание, височината на градбите од двете негови страни и видот на отворите на фасадите ориентирани кон коридорот, при што:

- на коридор дефиниран со две регулациони линии што се на меѓусебно растојание од 3,00 – 6,00 м површините за градење што се допираат со регулационата линија можат да бидат слепи сидови без отвори или да имаат само помошни отвори со парапет над 1,60 м, додека регуларни отвори со парапети под 1,60 м можат да имаат градбите чиешто површини за градење се оддалечени од регулационите линии најмалку 3,00 м,

- на коридор дефиниран со меѓусебното растојание на градбите од двете страни на коридорот кое изнесува од 6,00 – 16,00 м страните од градбите што се ориентирани кон коридорот можат да бидат со регуларни отвори со парапети под 1,60 м но со висина на градбите што не е поголема од широчината на коридорот,

- висините на градбите во градежни парцели што се поставени лице в лице од две страни на сообраќаен коридор зависат од широчината на просторниот коридор дефинирана како меѓусебно растојание на градбите од двете страни на коридорот, кои по правило изнесуваат најмногу до широчината на коридорот во приградски и периферни четврти на населеното место ($B = III$) и до две широчини на коридорот во централните четврти од населено место ($B = 2III$) за коридори пошироки од 18,00 м.

(4) При одредувањето на диспозицијата на површината за градење во урбанистички план, не се дозволени растојанија помеѓу градежната линија односно границата на површината за градење и страната на градежната парцела што се помеѓу 0,00 и 1,20 м.

(5) Планските одредби за отворите се корелативни со планските одредби за површината за градење:

1. Кога растојанието помеѓу површината за градење и страната на градежната парцела е 0,00 м, не се дозволени никакви отвори на сидот на градбата кон границата на градежната парцела,

2. Кога растојанието е од 1,20 до 3,00 м дозволени се помошни отвори за вентилација и дневно светло со парапет од најмалку 1,60 метри,

3. Кога растојанието е поголемо од 3,00 метри дозволени се регуларни отвори на таа страна од градбата со парапет висок од 0,00 до 1,60 м.

(6) Корелативните одредби од став (5) на овој член важат и за отворите кои се наоѓаат на еркери односно конзолни испакнувања на второстепената архитектонска пластика, во кој случај меродавни се растојанијата од еркерите до границите на градежната парцела.

(7) Општ принцип за оформување на површина за градење е дека таа треба да биде колку што е можно послична на правилен четириаголник.

(8) Планирање на неправилни и случајни форми на површините за градење чишто граници се паралелни со неправилните граници на градежната парцела или неправилни градежни парцели, е спортивно на стандардите и добрите практики на урбанистичко планирање.

(9) По исклучок од ставот (8) од овој член, водењето на градежната линија паралелно со границата на неправилна градежна парцела е прифатливо во случај на формирање на уличен фронт кога градежната линија кон лицето на парцелата е паралелна со регулационата линија, како и во случаите на примена на рамковна површина за градење од член 105 точки 2 и 3 од овој правилник.

7.6. Правила за пречекорување на градежна линија

Член 108

(1) Градежната линија се спроведува со можни и дозволени пречекорувања на издадените елементи од архитектонската пластика на градбите. Дозволените пречекорувања се уредуваат во секој урбанистички план посебно и за секоја планерска единица, во зависност од постојните архитектонски изразни средства и архитектонско наследство.

(2) Во урбанистички план може да се предвидува дозволено пречекорување на градежната линија на првостепената и второстепената архитектонска пластика само над приземниот кат на градбата, додека помеѓу теренот и првиот кат може да се предвидуваат пречекорувања само со одредени елементи од третостепената архитектонска пластика, кога за тоа постојат услови и не повеќе од 0,30 м.

(3) Кога градежната линија се совпаѓа со границата на градежната парцела не може да има пречекорувања на градежната линија со ниту еден вид издадени архитектонски елементи и делови од градба.

(4) Кога растојанието помеѓу градежната линија и границата на градежната парцела е 1,20 м, не се дозволени пречекорувања на градежната линија со еркери и други издадени делови на било која висина од вертикалната рамнина чишто пресек со теренот се совпаѓа со границата на градежната парцела, а доколку растојанието помеѓу градежната линија и границата на градежната парцела е поголемо од 1,20 м дозволените издадени делови не можат да бидат на растојание од границата на градежната парцела што е помало од 1,20 м.

(5) Доколку градежната линија се совпаѓа со регулационата линија, дозволени пречекорувања на градежната линија се:

1. првиот скалник од влезните партии до 30 см, ако ширината на тротоарот е поголема од 2,25 м,

2. првостепена пластика во која спаѓаат: ризалити, влезни партии, конструктивни столбови, вертикални комуникации и други издадени делови на архитектонската основа до 30 см, ако широчината на тротоарот е поголема од 2,25 м,

3. второстепена пластика во која спаѓаат: еркери, балкони, конзоли, стреи, брисолеи и др. кои се појавуваат помеѓу првиот спрат и горниот венец до 90 см длабочина за уличен коридор широк до 12,00 м и до 7,5% од широчината на коридорот, но не повеќе од 1,50 м длабочина за улични коридори пошироки од 12,00м,

4. елементите на второстепената архитектонска пластика не се појавуваат на фасадата на градбата најмалку 3,60 м над котата на тротоарот,

5. елементите на второстепената архитектонска пластика не се појавуваат на страничните фасади кои се оддалечени од границата на соседната градежна парцела 3,00 м и помалку од 3,00 м,

6. третостепена пластика во која спаѓаат: пиластри, корнизи, подпрозорници, венци и друга плитка архитектонска пластика до 30 см, а на приземниот дел од градбата оваа пластика е дозволена доколку ширината на тротоарот е поголема од 2,25 м.

(6) Процентот од вкупната должина или површина од фасадата кој може да го зафати одреден тип архитектонска пластика се уредува со урбанистички план за секој плански опфат и планерска единица поединечно.

(7) Минималното растојание на второстепената пластика на предната и задната фасада (кон лицето и дното на парцелата) до страната на градежната парцела, при калканско спојување на соседните градби се уредува со урбанистички план за секој уличен фронт поединечно, според принципот на симетрија од двете страни на границата на градежната парцела.

(8) Доколку градежната линија не се совпаѓа со регулационата линија, а растојанието помеѓу регулационата и градежната линија е поголемо од 2,00 м, одредбите од ставот (4) од овој член се употребуваат како за оддалеченост помеѓу градбите од двете страни на улицата.

(9) Доколку градежната линија е кон дното на градежната парцела дозволените пречекорувања имаат поголема амплитуда на вредности кои се уредуваат во урбанистички план во зависност од околностите за секој плански опфат, четврт или блок, а доколку растојанието помеѓу соседните површини за градење кон дната на парцелите е помало од 8,00 м пречекорувањата не се дозволени.

(10) При планирање на површини за градење со меѓусебни растојанија кои кон страните и дното на парцелата се поголеми од 16,00 м, по правило нема стандардизирани ограничувања за употребата на архитектонската пластика, при што во случаи кога има за тоа потреба овие ограничувања се уредуваат во општите услови за градење во урбанистичкиот план.

Член 109

(1) За дозволени пречекорувања на градежната линија што не треба да се уредуваат со посебни плански одредби во секој урбанистички план поединечно се сметаат сите инсталации за вертикална комуникација, технички инсталации и слично, што по правило се градат од монтажни метални конструкции, како што се:

1. надворешни лифтови,
2. противпожарни и други нужни скали и инсталации за вертикална комуникација,
3. канали и оџаци,
4. системи за пасивно и активно производство на енергија – кровни соларни панели, фотоволтаични панели и слични,
5. телекомуникациски антени и инсталации,
6. други техничко-технолошки уреди и инсталации,
7. украсни архитектонски елементи и конструкции што го оформуваат архитектонскиот израз, а кои можат да имаат и функционална улога како што се брисолеи и дуги елементи и конструкции.

(2) Дозволените пречекорувања на градежната линија од ставот (1) од овој член се одредуваат и дефинираат со општи одредби за спроведување на планот, како и со проектна документација во процесот на спроведување на планот, при што треба да се обезбеди тие да немаат негативно влијание на соседните парцели.

7.7. Плански одредби за уредување на партер на градежна парцела

Член 110

(1) Дворното место во градежната парцела односно површината на парцелата која преостанува вон површината за градење и служи за правилно функционирање на градбата согласно нејзијната намена, по правило не се уредува во урбанистички план, но градежните зафати во партерот што се сметаат за неопходни за функционирањето на градбата и се од редот на комплементарните намени, можат да се уредуваат со проектна документација во фазата на спроведувањето на планот.

(2) Градежните зафати во партерот од градежната парцела вон површината за градење ограничена со градежна линија, што можат да се уредуваат со проектна документација во фазата на спроведувањето на планот без да бидат посебно уредени во урбанистички план се:

1. сите површини на внатрешниот автомобилски и пешачки сообраќај, пристапни улици, паркиралишта, патеки и пешачки простори,

2. градбите за совладување на денивелациите до паркинг просторите во градежната парцела и градбата: рампи, платформи, лифтови за возила и конструкции за нивно покривање,

3. транспарентни тенди и стреи што не го оградуваат просторот,

4. мали базени и друга дворна опрема за рекреација,

5. архитектонска обработка на партер и урбана опрема за двор,

6. други комплементарни инсталации во градежна парцела согласно нејзината основна намена.

(3) Градежните зафати од став (2) на овој член и други работи за уредување и функционирање на дворното место не мора да бидат уредени во урбанистичкиот план, но можат да бидат специфицирани во зависност од културните обрасци на живеење во општите одредби за спроведување на урбанистичкиот план, при што треба да се води грижа за принципот на рамномерното уредување и опремување на просторот, односно овие зафати да се уредат на начин што ќе го унапреди стандардот на живеење и употреба на просторот и нема да го попречи нормалното функционирање на соседните парцели и градби.

Член 111

(1) Во планските опфати на урбанистичките планови со детална регулација, во подрачјата што се со просечен наклон на теренот поголем од 5% или во градежни парцели каде што наклонот на теренот по должина на оската на парцелата или по должина на поголемата димензија на парцелата е поголем од 5%, со планска одредба треба да се уреди партерното решение односно нивелетата на теренот во рамки на градежната парцела.

(2) Во случаите од ставот (1) од овој член во планот треба да се одредат дозволените терасирања и подсидувања на теренот, како и сите денивелации, ископи и насипи што се неопходни или дозволени во спроведувањето на планот, воедно да се уредат и сообраќајниот пристап, елементите на внатрешниот сообраќај, стационарниот сообраќај, пристапите и рампите кон паркинзи и гаражи и слично.

(3) Во случаите од ставот (1) на овој член, денивелациите што се последица на создавање на тераси во дворот не можат да се поставуваат на границата на градежната парцела во насоката на наклонот, односно растојанието помеѓу денивелацијата на теренот и границата на градежната парцела по правило треба да е најмалку 3,00 м за денивелации поголеми од 1,50 м и најмалку 2,00 м за денивелации од 0,50 до 1,50 м, но по исклучок, во изградени делови од населено место каде што постојат ендемски градителски форми за

кои постои соседски консензус за терасирање на целата градежна парцела до нејзините граници, денивелирањето на теренот во наклон се уредува во урбанистичкиот план за конкретниот плански опфат.

Член 112

Во процесот на изработување и спроведување на урбанистички план и урбанистички проект се почитуваат следните принципи на одведување на атмосферските односно површинските води од градежна парцела:

1. Во планот или проектот површинските води во градежната парцела мораат да се водат со риголи или со цевковод кон пристапната улица со наклон што не е помал од 1,5%.

2. Во планот или проектот треба да се планираат наклоните на земјиштето и внатрешните сообраќајници на тој начин што нема да ги водат или усмеруваат површинските води од една градежна парцела кон соседна градежна парцела.

7.8. Оградување на градежна парцела

Член 113

(1) Оградувањето на градежната парцела се уредува со општи одредби за спроведување на урбанистички план.

(2) Таму каде што оградувањето на градежната парцела не е уредено со урбанистички план се смета дека е дозволен градежен зафат за комплементарни намени неопходни за функционирањето на градбата согласно нејзината намена, кои се уредуваат со проектна документација во иста или посебна постапка со онаа за основната намена.

(3) Во зависност од историјата, обичаите, ендемските карактеристики и намена на блоковите, оградувањето може да биде:

- со транспарентна ограда со вкупна висина од 1,20 м до 2,00 м со можност за изведба на сидан парапет со висина од 0,40 м до 0,80 м,

- со транспарентна ограда со вкупна висина од 2,40 м со можност за изведба на сидан дел до висина од 1,80 м, за индустриски и други деловни намени, како и за институции каде што тоа е потребно,

- со сидана ограда со висина до 2,40 м за градежни парцели каде што обезбедувањето на поголем степен на сигурност е програмско барање, и

- со зелена ограда односно ограда од живо зеленило со локално уредена висина, која во населени места може да биде од 0,60 м до најмногу 4,00 м, при што општо правило е дека оградувањето на градежните парцели не треба да ги наруши безбедноста и прегледноста на сообраќајниците, пристапноста кон градбите од јавен интерес, како и проодноста и социјабилноста на јавните простори (плоштади, паркови, пешачки зони и сл.).

(4) Во урбанистички план и урбанистички проект може да се одреди и друг вид на оградување со други димензии, или да се одреди градежните парцели воопшто да не се оградуваат, во ситуации кога се во прашање специјални намени, специфични програмски барања, јавни простори, специјални видови на станбени населби или други ендемски културно историски одлики.

(5) Во спроведувањето на урбанистичките планови оградите се поставуваат по правило во рамки на земјиштето од градежната парцела што се оградува, додека вратите и капиите од уличните огради на градежните парцели не смеат да се отвараат вон регулационата линија односно кон надвор.

(6) Во изработувањето, донесувањето и спроведувањето на урбанистичките планови и урбанистичките проекти, во случаи на денивелирани терени во градежните парцели во однос на нивелетата на пристапната улица, воедначувањето на нивелетата се врши исклучиво со рампи или скали во рамки и за сметка на земјиштето на градежната парцела, при што линијата на изедначувањето на нивелетите на земјиштето за поединечна градба и земјиштето за општа употреба е секогаш во внатрешноста на градежната парцела и не може да ја премине линијата на оградата.

7.9. Урбанистички параметри за уредување на изграденост

Член 114

(1) Процент на изграденост на земјиштето (P) е урбанистичка величина која во урбанистички план ја покажува густината на планираната изграденост, односно колкав дел од градежното земјиште е зафатен со површини за градење.

(2) Процент на изграденост на постојно изградено земјиште (P) е урбанистичка величина која во документационата основа урбанистички план ја покажува густината на постојната изграденост, односно колкав дел од градежното земјиште е зафатен со градби односно е под градби.

(3) Процентот на изграденост на земјиштето од став (1) на овој член се пресметува како однос помеѓу површината за градење и вкупната површина на градежното земјиште на просторната единица изразен во процент, додека процентот на изграденост на земјиштето од став (2) на овој член се пресметува како однос помеѓу површината на земјиштето под градбата и вкупната површина на градежното земјиште од просторната единица, изразен во процент.

(4) Во површината под градба се подразбира површината ограничена со надворешните сидови и столбови на градбата во висина на приземната плоча без надворешните тераси, скали, рампи, патеки и друго, а за градбите со сложени првостепени пластики, терасеста типоморфологија и терени во наклон, површината под градба е вертикална проекција на сите затворени делови од градбата.

(5) Процентот на изграденост на земјиштето може да се пресметува за градежна парцела, градски блок, градска четврт, наменска зона или плански опфат:

- кога се пресметува за градежна парцела, се зема површината зафатена со градба и површината на градежната парцела,

- кога се пресметува за блок се зема збирот на површини зафатени со градби и збирот на површини на градежните парцели,

- кога се пресметува за четврт, наменска зона или плански опфат се зема збирот на површини зафатени со градби и збирот на површини на градежните парцели со збирот на површини на земјиштето за општа употреба, односно вкупното градежно земјиште.

(6) Процентот на изграденост на земјиштето може да се употребува како:

- урбанистички параметар во документационата основа на планот, или

- планска одредба во планската документација на урбанистички план.

(7) Кога процентот на изграденост се употребува во документационата основа, се мери површината на градбите кои се снимени во ажурираната геодетска подлога, додека кога се употребува во планската документација се мери површината на површините за градење утврдена во планот како планирана бруто површина за градење.

Член 115

(1) Коефициент на искористеност (К) на земјиштето е урбанистичка величина која го покажува интензитетот на изграденост на градежното земјиште.

(2) Планираниот коефициент на искористеност на земјиштето во урбанистички план се пресметува како однос помеѓу вкупно планираната површина по катови, односно збирот на површините на сите планирани надземни катови и вкупната површина на градежното земјиште во пресметковната просторна единица, изразен со рационален број до две децимали.

(3) Постојниот коефициент на искористеност на земјиштето во документациона основа на урбанистички план се пресметува како однос помеѓу вкупно изградената корисна површина по катови, односно збирот на површините на сите изградени надземни катови на градбата и вкупната површина на градежното земјиште во пресметковната просторна единица, изразен со рационален број до две децимали.

(4) Вкупна изградена површина се пресметува со собирање на сите подни површини на сите надземни катови на градбата, вклучувајќи ги и потпокривните катови, како и сутеренските катови односно катовите под нивото на приземјето што барем со едната своја страна се целосно над теренот. Во вкупната изградена површина не се пресметуваат површините на отворените делови од зградата: наткриени и отворени тераси, балкони, лоџии, натстреи, тремови, надворешни скали и пристапни рампи. За катовите што се вкопани под нивото на приземјето коишто имаат само една страна над теренот се пресметува 50% од површината.

(5) Коефициентот на искористеност на земјиштето може да се пресметува за градежна парцела, градски блок, градска четврт, наменска зона или плански опфат, на следниот начин:

- кога се пресметува за градежна парцела, се зема вкупната изградена површина на градбата по катови и површината на градежната парцела,
- кога се пресметува за блок се зема збирот на вкупно изградените површини на градбите по катови и збирот на површини на градежните парцели,
- кога се пресметува за четврт, наменска зона или плански опфат се зема збирот на вкупно изградените површини на градбите по катови и збирот на површини на градежните парцели со збирот на површини на земјиштето за општа употреба, односно вкупното градежно земјиште.

Член 116

(1) Процентот на изграденост и коефициентот на искористеност на земјиштето како плански одредби може да се употребат во генерален урбанистички план, во урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, како и во други планови во кои со графичка планска одредба не се прецизно дефинирани површините за градење.

(2) Процентот на изграденост и коефициентот на искористеност на земјиштето се употребуваат најчесто со нивните заштитни максимални вредности, и тоа на ниво на блок, четврт или наменска зона.

(3) Процентот на изграденост и коефициентот на искористеност на земјиштето не се употребуваат како планска одредба на ниво на градежна парцела во урбанистички планови во кои со плански одредби се дефинирани градежните парцели, градежните линии и површините за градење, максималната височина на градбите и други плански одредби што го дефинираат габаритот на планираната градба, освен за рамковните површини за градење што служат за разработување со урбанистички проект во процесот на спроведување на планот.

референтна површина се смета реално изградената површина под градбата (површината на првата надземна плоча на градбата), површините на сите надземни катни плочи, при што се пресметуваат и сите реализирани пречекорувања на градежната линија односно испакнатините, затворените конзолни испусти, еркери и лоѓи на градбите.

(6) При пресметувањето на вредностите на Р и К на изградени градби што се на терен во наклон, како корисна изградена површина се сметаат и катовите под приземната ката што барем со едната страна се над котата на теренот.

8. ВИСИНА НА ГРАДЕЊЕТО

8.1. Видови на висински плански одредби

Член 118

(1) Плански одредби за ограничување на височината на градбите во урбанистички план се: висинска ката на тротоар или пристапна сообраќајница, височина на приземната или нултата плоча, максимална височина на градбата, максимален број на спратовите, максимална височина на кровната конструкција и правила на градење над максималната височина на градбата, односно котата на горниот венец.

(2) Планските одредби од став (1) од овој член можат да се утврдуваат за секоја градежна парцела поединечно во урбанистичките планови со детална регулација и формирани градежни парцели.

(3) Планските одредби од став (1) од овој член се утврдуваат на ниво на блок, четврт или наменска зона во урбанистички планови со генерална регулација како препорака или како максимална планска одредба во условите за спроведување на планот.

8.2. Најголема дозволена височина на градењето

Член 119

(1) Максимална височина на градбата е планска одредба со која во урбанистички план се утврдува најголемата дозволена височина на градбата.

(2) Максималната височина на градбата се одредува на два начина:

1. како висина на вертикалната рамнина чијшто пресек со теренот се совпаѓа со градежната линија изразена во метри, и

2. како висина на највисоката ката на градбата, кој се мери на највисокиот дел од затворениот габарит на градбата (од првостепената пластика) односно на највисоката ката на покривот или слемето на кровот доколку се работи за кос кров, изразена во метри.

(3) Максималната височина на градбата покрај одредувањето во должни метри, може да се дополнува и со бројот на катови или етажи, при што приземното ниво се обележува со голема буква „П“ на која со знак „+“ се додава бројот на катови обележан со арапски број.

(4) Поткровје или потпокривен спрат што во урбанистички план се планира како изградена површина чијашто намена е еднаква на намената на градбата, не се обележува во урбанистички планови и урбанистички проект посебно – како поткровје, туку како кат што влегува во бројот на вкупно одредените катови на градбата.

(5) При утврдување на бројот на катови на градби што се на терен во наклон, во урбанистички план треба да се обележат и дозволените катови под котата на приземјето доколку барем со едната страна од градбата се над котата на теренот.

8.3. Начин на мерење на најголемата височина на градењето

Член 120

(1) Максималната височина на градбата во урбанистички план се изразува како:

1. вертикално растојание помеѓу пристапниот тротоар или патека и завршниот венец на градбата изразена во должни метри, и/или

2. вертикално растојание помеѓу пристапниот тротоар или патека и највисоката кота на градбата изразена во должни метри.

(2) Максималната височина на градбата се одредува за онаа страна од површината за градење која гледа кон лицето на градежната парцела, односно од страната на сообраќајниот пристап, доколку со планот не е утврдено поинаку.

(3) Доколку тротоарот односно теренот долж лицето на парцелата е во наклон, максималната височина се одредува во однос на кота на тротоарот што се наоѓа во средината на страната на градбата долж наклонот на теренот.

(4) Доколку теренот е во наклон долж оската на парцелата, максималната височина се одредува согласно став (2) од овој член.

(5) Висинската кота на тротоарот се уредува во нивелманскиот план кој е графички прилог на урбанистичкиот план и се изразува како кота на надморска височина во случаи на планирани сообраќајници, а во случаи на изведени сообраќајници висинската кота се одмерува од изведениот тротоар.

(6) Горен или завршен венец на градбата е хоризонтална линија до која завршува вертикалниот фасаден ѕид од градбата поставен на градежната линија од страната на лицето на градежната парцела.

(7) Максималната височина на градбата изразена во должни метри може но не мора да се надополнува со планска одредба која го одредува или го ограничува бројот на спратови кој може да се изгради во одредената максимална височина на градбата, а доколку максималната височина се одредува согласно став (1) точка 1 од овој член, таа треба да се дополни со планска одредба за максимална височина на слемето на кровот.

(8) Доколку во урбанистички план или урбанистички проект максималната височина на градбата изразена во должни метри се надополнува со планска одредба која го ограничува бројот на спратови, тогаш најмалата спратна височина со која во урбанистичкиот план се пресметува бројот на спратови, мерено од под до под, за домување е 2,90 м, а за деловна дејност 3,40 м.

8.4. Максимална височина како условена планска одредба

Член 121

(1) Максималната височина на градбата може да се формулира како условена планска одредба која се остварува доколку во постапката за спроведување на планот со проектна документација се докаже дека се исполнети условите утврдени во планот за достигнување на максималната височина на градбата.

(2) Условеноста од ставот (1) на овој член најчесто се однесува на барањето во рамките на градежната парцела да се обезбеди потребниот број на паркинг места според намената на градбата што е утврден во урбанистичкиот план за конкретното подрачје, блок или градежна парцела.

(3) Максималната висина на градбата се формулира како безусловна планска одредба во урбанистичкиот план секаде каде што рамномерната височина на уличниот фронт е императив кој произлегува од значењето и карактерот на подрачјето во планскиот опфат,

при што обврските за обезбедување на потребниот број на паркинг места се уредуваат со плански одредби што се спроведуваат и реализираат во истата постапка како и градбата односно предметната градежна парцела.

8.5. Стандарди за одредување на максималната височина

Член 122

(1) Стандард при одредувањето на максималната височина на градбите е тоа да се врши со планска одредба како во член 119 став (2) точка 2 и член 120 став (1) точка 2 од овој правилник.

(2) Одредувањето на максимална височина на градбите во урбанистички план освен што е средство за исполнување на програмските барања за развој ги следи и следните принципи:

1. Со одредувањето максимална височина се обезбедува хармонизација и рамномерен развој на урбаното ткаење, па цел на оваа планска одредба е рамномерен и хармонизиран третман на висините на градбите во просторните единици за планирање, но најмалку на ниво на еден уличен фронт,

2. Со рестриктивна политика на градење во височина на ниво на една хомогенизирана наменска зона или просторна единица како четврт или блок се заштитуваат основните вредности на секој тип на домување, при што различните класи на намени од групата на класи на намени за домување А подразбираат и различни архитектонски типови на градби со различни височини:

– за класата на намени А1 препорачани се висини од П и П+1 ката,

- за класата на намени А2 во блоковски тип на згради препорачани се висини од П+4 до П+8 ката,

- за класата на намени А2 во солитерен тип на згради (станбени кули) препорачани се висини од П+10 до П+20 ката.

3. Максималната височина зависи од намената на земјиштето и градбите, како и од густината и типологијата на градењето, односно од меѓусебното растојание на градбите и од широчината на уличниот профил, при што пошироките улични коридори овозможуваат поголеми максимални височини на градбите и обратно,

4. При изработување и донесување на нов урбанистички план кога се одредува максимална височина на градбите по правило се почитуваат планските одредби за височина (како и другите параметри што ја уредуваат големината на планираната градба) што се уредени со важечкиот урбанистички план односно што биле уредени во претходните планови, затоа што се работи за со урбанистички план претходно стекнати права за градење,

5. Максималната височина на градбите во новиот план, во случаите од точка 5 од овој став, може да ја измени висината уредена во важечкиот план само доколку височината на градбите во претходните планови предизвикало нарушување на принципот на рамномерност на уличниот фронт, нарушување на соседското право на еднаков планерски третман, девалвирање на материјалната и употребната вредност на соседните парцели и јавниот простор или на друг начин се нарушувал јавниот интерес.

8.6. Висина на нулта плоча

Член 123

(1) Во урбанистички план може да се уредува висинската кота на приземната плоча на градбите т.н. нулта плоча во однос на котата на теренот, особено во:

1. централноградски урбани подрачја,

2. случаи кога градежната и регулационата линија се совпаѓаат,
3. случаи кога во приземјата на градбите се поместени намени што имаат јавна употреба.

(2) Општи норми за височината на нултата плоча се:

1. Височината на нултата плоча за станбени згради чијашто градежна линија се совпаѓа со регулационата линија, и доколку и приземјата се станбени, треба да биде по правило од 0,60 – 1,60 м, за височината на парапетот на приземјето да биде над просечната височина на очите на минувачите,

2. Максимална височина на нултата плоча во однос на теренот за градби со мешани намени на домување со комерцијални намени во приземјето е 1,20 м,

3. Максимална височина на нултата плоча во однос на котата на тротоарот за сите градби кај кои градежната линија се совпаѓа со регулационата линија, а намената на градбите ја квалификува градбата за јавна употреба од член 189 од овој правилник, е 15 см, при што височинската разлика со пристапната патека или тротоарот задолжително се совладува со континуиран пропишан наклон,

4. Нултата плоча на новопланирани градби на рамен терен не може да биде под котата на теренот односно под котата на нивелетата на јавниот или пристапниот пат,

5. За градби на терен со голем наклон котата на приземјето не може да биде повисока ниту пониска од половина спратна височина од котата на пристапната улица или тротоар, зависно од тоа дали пристапната улица е над или под лицето на парцелата и пристапот до површината за градење,

6. Бројот на катови уреден во урбанистички план се однесува и на катовите над приземјето и на оние што во големи наклони на теренот се планираат под приземјето.

8.7. Висина на слеме

Член 124

(1) Височина на слеме е планска одредба која се уредува во урбанистички план како височински услов за градење на ниво на наменска зона, уличен фронт, блок или плански опфат односно градежна парцела, но само доколку максималната височина на градење е уредена како височина до горен венец на градбата, односно согласно член 120 став (1) точка 1 од овој правилник.

(2) Височина на слеме на кровот на градбата може да се употреби како релативна кота која се мери од котата на горниот венец на градбата и ја претставува висината на кровната конструкција и покривот.

(3) Височина на слеме може да се употребува како планска одредба во урбанистички план и како единствена височинска планска одредба односно како максимална височина на градење или како највисока кота од градбата.

(4) Слеме е највисока точка на кровната конструкција или највисока хоризонтална линија на пресекот на рамнините што го формираат покривот или доколку се работи за едноводен кров тоа е линија на пресекот на наклонетата рамнина на кровот и вертикалната рамнина на фасадата на градбата.

(5) Кога височината се одредува со параметарот височина на горниот венец, височината на слеме се одредува и мери од котата на горниот венец на градбата, а кога височината се одредува само со височината на слеме, таа се мери од котата на тротоарот или од пристапната или заштитната патека до градбата.

(6) Доколку во рамките на дозволената висина на слемето и силуетата на покривот се уредува потпокривен корисен простор, тој се третира рамноправно со другите спратови на градбата и се обележува и пресметува во постапката за спроведување на планот како регуларна спратна површина.

(7) Во урбанистички план не се планира и обележува потпокривен простор како посебен вид на кат односно поткровје, туку како регуларен кат.

8.8. Видови на покриви

Член 125

(1) Во дозволената височина на слемето можно е формирање на повеќе типови на покриви од кои најчести се косите, рамните и мансардните покриви.

(2) Со урбанистички план може да се уредува и типот на покривот, доколку е тоа важно за зачувувањето на ендемскиот архитектонски израз, но со овие стандарди и нормативи се уредуваат дозволените агли и силуети за одредени типови на покриви.

(3) Косите покриви имаат агол на косина од најмногу 35 степени.

(4) Мансардниот покрив има максимален агол на косина од 60 степени, кој почнува од завршниот венец поставен на вертикалната рамнина чијшто пресек со теренот е градежната линија.

(5) Рамните покриви имаат агол на косина до 5% и во дозволената силуета е можно скалесто повлекување од страната на лицето на парцелата и оформување кат на дел од последната плоча на градбата, кој кон дното и страните на парцелата е со вертикален ѕид во рамнина со фасадата. Аголот на скалестото повлекување е најмногу 60 степени.

Член 126

Од максималната височина на слемето и дозволената силуета на покривот може да отстапуваат други делови на градбите што се уредува со урбанистички план на ниво на плански опфат, блок или поединечна градежна парцела и тоа:

- кули, покривни баџи, стакларници и издадени покривни елементи,
- оаџи, вентилациони канали, лифтовски куќички, вертикални комуникации и сите техничко-технолошки инсталации, и
- сите архитектонски декоративни елементи со кои не се обидува или оформува затворен корисен простор над котата на горниот венец, односно над дозволената силуета на покривот.

9. СТАЦИОНАРЕН СООБРАЌАЈ

9.1. Паркинг место и паркинг простор

Член 127

(1) Паркинг место е правоаголна површина што служи за стационирање односно мирување на моторно возило со димензии, простор за пристап, маневрирање и пристапна сообраќајница или рампа кои соодветствуваат со меродавниот габарит на возилото.

(2) Паркинг местата за моторциклите, велосипедите со мотор, како и за велосипедите во урбанистичките планови се планираат заедно со паркинг местата за моторни возила, при што во површината на едно стандардно паркинг место за возило се пресметуваат 2 места за моторцикли, 6 места за велосипеди со мотор и 8 – 10 места за велосипед.

(3) Паркинг местата за велосипеди можат да бидат дел од паркинг просторот за моторниот стационарен сообраќај, дел од посебно проширениот простор во состав на површините за велосипедски сообраќај или дел од пешачкиот простор.

(4) Начинот на пресметување на неопходниот или потребниот број паркинг места за секоја единица на градежно земјиште односно за секоја градба според нејзината намена или големина и за секоја наменска зона, се утврдува како планска одредба во урбанистички план.

(5) Планската одредба од став (4) од овој член е задолжителна содржина на урбанистичкиот план, чиешто применување се врши во сите акти за спроведување на урбанистичкиот план, како што се урбанистичкиот проект, изводот од урбанистичкиот план, основниот архитектонски проект за градбата, актот за градење и одобрението за употреба на градбата.

9.2. Видови на паркинг простори за моторни возила

Член 128

(1) Паркиралиштата се површини од градежното земјиште или од градбите кои се сообраќајно технички обликувани на безбеден и економичен начин да обезбедат групно стационирање на повеќе возила, така што за секое возило да има паркинг место и независен, безбеден и прегледен сообраќаен пристап, што се однесува и за моторциклите, велосипедите со мотор, како и за велосипедите.

(2) Основните видови на паркиралишта кои се утврдуваат со урбанистички план се:

1. Паркиралишта во градежните парцели и градбите кои им служат на жителите и корисниците на градбите. Овие паркиралишта се планираат во рамки на градежната парцела и може да се изведат во дворното место или во надземните и подземни спратови од градбата и парцелата,

2. Јавни паркиралишта кои им служат на посетителите и корисниците на градбите, намените и институциите и се сместени во нивна непосредна близина. Овие паркиралишта се планираат на земјиште за општа употреба или во големите градежни парцели во состав на паркиралиштата од точка 1 на овој став,

3. Паркиралишта во подрачја и градби со групи на класи на намени Г кои им служат првенствено на вработените. Овие паркиралишта по правило се планираат во рамки на градежната парцела,

4. Паркиралишта за јавна употреба кои доколку се површински, се планираат на земјиште за општа употреба, а доколку се повеќекатни се планираат во градежни парцели наменети за изградба на градби од сообраќајна инфраструктура.

Член 129

(1) Просторната диспозиција и начинот на пресметување на најмалиот задолжителен број на паркинг места за паркиралиштата од член 128 од овој правилник се уредуваат со урбанистички план, и тоа:

1. Во урбанистички планови со генерална регулација се утврдува локацијата и потребите за поголеми паркиралишта од член 128 став (2) точка 2 и 4 од овој правилник, а за паркиралиштата од член 128 став (2) точка 1 и 3 и помалите единици од точка 2 од овој правилник се утврдува начинот за пресметување на потребниот број на паркинг места по намени,

2. Во урбанистички планови со детална регулација се утврдува начинот за пресметување на најмалиот број на паркинг места кои во паркиралишта од член 128 став (2) точка 1 и 3 од овој правилник и треба да се обезбедат во процесот на спроведувањето на урбанистичкиот план во рамките на секоја градежна парцела,

3. Во урбанистички планови со детална регулација задолжително е детално да се лоцираат, уредат и обликуваат паркиралиштата од член 128 став 2 точка 2 и 4 од овој правилник и тоа на градежно земјиште за општа употреба или на градежно земјиште во сопственост на државата или општината одредено за таа намена.

9.3. Димензии на паркинг место и паркинг простор

Член 130

(1) Најмало паркинг место за паркирање на лесни возила за јавни паркинг простори и за сите намени, е со широчина од 2,50 м и должина 5,00 м, освен згради за домување до 10 стана, при што во оваа површина не може да навлегува ниту еден дел од градбата, опремата или инсталациите.

(2) Паркинг местата од ставот (1) од овој член кај кои од едната или обете подолжни страни има ѕид, столб или друг вертикален градежен елемент, ограда или опрема, се прошируваат за 0,30 м од страната на вертикалниот градежен елемент, при што кога градежниот елемент е од едната страна паркинг местото се проширува за 0,30 м, додека ако градежен елемент има од двете страни на паркинг местото, тоа се проширува за уште 0,20 м. Ова важи доколку градежните елементи се наоѓаат во првата половина од длабочината на паркинг местото (2,50 м од пристапната површина кон паркингот), а доколку градежните елементи се во зоната на втората половина од длабочината, најмалите димензии на паркинг местото остануваат како во ставот (1) од овој член.

(3) Димензиите на паркинг местото од став (1) од овој член важат за паркирање под агол од 90 степени и тоа доколку широчината на пристапната комуникација до паркинг местото е поголема од 6,00 м. Доколку пристапната комуникација е широка од 5,60 до 6,00 м, паркинг местото се проширува за 0,30 м и изнесува 2,80 м.

(4) Минималната широчина на комуникацијата за пристап до паркинг место за паркирање под агол од 90 степени е 5,60 м.

(5) Минимални димензии на паркинг место за градежни парцели наменети за домување во градби до 10 стана е 2,40 м со 4,80 м, додека најмала широчина на пристапната комуникација до паркинг местото е 4,80 м, но овие две најмали вредности за широчина на паркинг местото и за пристапната комуникација не можат да се предвидуваат заедно истовремено за исто паркиралиште, туку употребата на едната минимална вредност повлекува употреба на поголема вредност на другата.

(6) Минимални димензии за гаража за лесни возила е 3,00 м широчина и 6,00 м длабочина, сметајќи го светлиот простор помеѓу ѕидовите.

(7) Минимално паркинг место за автобус е со широчина од 3,00 м и должина од 15,00 м, за лесно товарно возило е со широчина од 3,00 м и должина од 12,00 м, за тешко товарно возило е со широчина од 3,00 м и должина од 15,00 м.

(8) Димензиите од ставовите (1), (2), (3), (4), (5), (6) и (7) од овој член важат за паркиралиштата од член 128 став 2 точка 1, 2 и 3 од овој правилник. За јавните паркиралишта од точка 4 од член 128 од овој правилник, најмало паркинг место за паркирање на лесни возила е со широчина од 2,80 м и должина од 5,60 м, а минимална широчина на комуникацијата за пристап до паркинг место за паркирање под агол од 90 степени е 6,00 м.

(9) Минимални димензии на паркинг место за:

- автобус е 3,50 м широчина и 15,00 должина за паркирање под агол од 45 степени, а за паралелно паркирање 3,00 широчина и 17,00 должина,

- товарно возило е 3,50 м широчина и 22,00 м должина за паркирање под агол од 45 степени, а за паралелно паркирање 3,00 м широчина и 24,00 м должина,

- туристичко возило е 3,50 м широчина и 10,00 м должина за паркирање под агол од 45 степени, а за паралелно паркирање 3,00 м широчина и 14,00 м должина.

(10) Минимални димензии на паркинг место за велосипед изнесуваат: широчина 0,60 м и должина 1,80 м, додека оптимални димензии се 0,75 со 2,00 м.

(11) Минималната ширина на коловозната лента од станбена улица или од паркинг улица на јавно паркиралиште за пристап кон паркинг место, во зависност од аголот на паркирање во однос на оската на коловозот е:

- 5,60 м за агол од 90 степени,
- 5,00 м за агол од 75 степени,
- 4,00 м за агол од 60 степени,
- 3,00 м за агол од 30 – 45 степени.

(12) Минимална светла димензија на платформа за автолифт за лесни моторни возила е 2,70 / 5,40 м.

Член 131

(1) Површината за паркирање со пристап на едно патничко моторно возило со 4+1 седишта треба да изнесува од 25 до 35 м².

(2) Површината за паркирање со пристап на едно лесно товарно возило треба да изнесува од 53 до 72 м².

(3) Површината за паркирање со пристап на еден единечен автобус треба да изнесува од 60 до 81 м².

(4) Површината за паркирање со пристап на едно тешко товарно возило или зглобен автобус треба да изнесува од 63 до 90 м².

(5) Површината за паркирање на велосипед треба да изнесува од 1,10 до 1,50 м².

(6) Минималните димензии утврдени во ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) од овој член се применуваат при пресметувањето на потребниот број на паркинг места во процесот на изработување и спроведување на урбанистички план и урбанистички проект.

Член 132

(1) Минималните димензии за паркинг место и паркинг површини дадени во овој правилник се стандард според кој се пресметува потребниот број на паркинг места за секоја градежна парцела, како и за градбите наменети за паркирање и јавните паркиралишта, со кои се одредува начинот на пресметување и обезбедување на потребниот број на паркинг места при изработката и донесувањето на урбанистичките планови, а коишто се реализираат во процесот на спроведување на плановите: при изработката на проектната документација за градење на градбите, издавањето на одобрението за градење, градењето и одобрението за употреба на градбите.

(2) Во процесот на спроведување на урбанистичките планови за исполнување на нормативите за паркирање пропишани во овој правилник, можно е реализирање заедничко подземно и надземно паркирање за две или повеќе парцели преку заедничка пристапна комуникација, заради обезбедување на потребниот број на паркинг места, што се овозможува со меѓусебни договори и други правни дела помеѓу сопствениците на градежното земјиште што е опфатено со предметните градежни парцели.

9.4. Пристап до паркинг простор

Член 133

(1) Рампите за пристап до паркиралишта и гаражи во подземни или надземни градби со капацитет до 40 возила ги имаат следниве најголеми подолжни наклони:

- до 16% за отворени прави рампи,
- до 16% за покриени кружни рампи, и
- до 20% за покриени прави рампи

(2) За паркиралишта за згради за домување до 10 станови најголемиот подолжен наклон за рампа односно пристап до паркиралиште е 25%, а доколку не постојат просторни услови за совладување на потребната денивелација, да се планира автолифт.

(3) За паркиралиштата од став (1) од овој член минимална широчина на еднонасочна права рампа изнесува 3,50 м, а за еднонасочна кружна рампа изнесува 4,00 м. Минималната широчина на двонасочните прави рампи изнесува 5,50 м, а на кружните изнесува 7,00 м.

(4) За паркиралишта за згради за домување до 10 стана минимална широчина на еднонасочна права рампа изнесува 3,00 м, а за еднонасочна кружна рампа изнесува 3,75 м. Минималната широчина на двонасочните прави рампи изнесува 4,50 м, а на кружните изнесува 5,60 м.

(5) Оптималните и максималните наклони на рампи за пристап до паркинг места во подземни или надземни паркиралишта или гаражи со капацитет над 40 возила изнесуваат:

- 12% - 15% за отворени прави рампи,
- 12% - 15% за покриени кружни рампи, и
- 12% - 18% за покриени прави рампи.

(6) Оптимална и минимална широчина на рампи од паркиралишта од став (5) од овој член е 3,75 – 3,25 м за еднонасочна права рампа и најмалку 4,20 м за еднонасочна кружна рампа. Оптимална и минимална широчина на рампите за двонасочен сообраќај изнесува 7,00 – 6,00 м за прави рампи и 8,20 – 7,60 м за кружни рампи.

(7) Минималниот радиус на кружните рампи од став (5) од овој член изнесува 6,00 м, мерено од оската на претпоставената патека на меродавното лесно возило, а минималниот радиус на коловозот на рампата е 4,10 м.

(8) Доколку просторните услови во конкретна градежна парцела не овозможуваат пристап со рампа, при спроведување на урбанистичкиот план можат да се предвидат автолифтови за пристап до подземниот или надземниот паркинг простор во согласност со стандардите за овој вид на лифтови начин на паркирање на возила.

9.5. Потребен број на паркинг места

Член 134

(1) За начинот на пресметување на најмалиот потребен број на паркинг места според намената на земјиштето и градбите и нивната големина, кој ќе се утврди во урбанистичкиот план како планска одредба се користат следниве нормативи:

A1 и A2 – Домување

- Во урбанистички план се уредува начинот за пресметување на потребниот број на паркинг места во градежни парцели односно градби наменети за домување, кој зависи од стандардот на живеење, степенот на моторизација во населеното место или во конкретната четврт, достапноста до средства на јавниот транспорт, опременоста со комунална сообраќајна инфраструктура и други чинители, но најмалку 1 паркинг место по стан за степен на моторизација (број на жители во просторната единица) од 2 до 4, најмалку 0,75 паркинг место по стан за степен на моторизација од 4 до 6, најмалку 0,50 паркинг место по стан за степен на моторизација од 6 до 8 итн,

- За станбени згради со станови за лица со социјален ризик и други ранливи групи најмалку 0,25 паркинг места за секои 45,00 м² станбена површина,

А3 – Групно домување

- За домовите за стари лица, незгрижени деца и ученици : 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 1 паркинг место на 15 легла за домовите за стари лица,

- За студентски домови : 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 10% но не помалку од 2 паркинг места,

А4 – Времено сместување

- 1 паркинг место на 8 легла,

Б1 – Мали комерцијални и деловни дејности

- За продавници, дуќани и сл.: 1 паркинг место на 100 м² од вкупно изградената површина,

Б2 – Големи трговски единици

- 1 паркинг место на 70 м² од вкупно изградената површина,

Б3 – Големи угостителски единици

- 1 паркинг место на 20 м² од вкупно изградената површина,

Б4 – Деловни дејности

- 1 паркинг место на 8 вработени во смена,

Б5 – Хотелски комплекси

- 1 паркинг место на 6 легла и 1 паркинг место на 10 м² површина наменета за нерезидентни гости,

Б6 – Простори за собири

- 1 паркинг место на 8 - 16 гледачи, во зависност од локалниот степен на моторизација,

В1 – Образование и наука

- За предшколско образование 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 10% но најмалку 2 места,

- За основно и средно образование 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 10% но најмалку 2 места,

- За високо образование 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 10% но најмалку 2 места,

- За научните институции 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 10% но најмалку 2 места,

В2 – Здравствени и социјални установи

- За здравствени установи 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 10% но најмалку 2 места,

- за социјални установи 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 10% но најмалку 2 места,

В3 - Култура

- 1 паркинг место на 3 вработени во смена плус 10% но најмалку 2 места

за изложбен простор за музеи и галерии,

- 1 паркинг место на 8 - 16 посетители за кинозали,

В4 – Државни институции

- 1 паркинг место на 5 вработени плус 10% но најмалку 2 места,

В5 – Верски институции

- 1 паркинг место на 40 м² од вкупната површина,

Г - ПРОИЗВОДСТВО, РУДАРСТВО, ЕНЕРГЕТИКА, ИНДУСТРИЈА

- Потребниот број паркинг места се утврдува во процесот на донесувањето или спроведувањето на урбанистички план, во зависност од конкретната намена на градбата, начинот на производство, бројот и структурата на вработени, степенот на автоматизацијата на производствениот процес, оддалеченост на живеењето на

вработените, постоење на јавен превоз или гаранции за организиран превоз на вработените, водејќи грижа сите потреби од стационарен сообраќај – службен, индивидуален и за возилата и механизацијата што се употребува за потребите на основната намена на градбата – да се обезбедат во рамки на градежната парцела,

Д - ЗЕЛЕНИЛО, РЕКРЕАЦИЈА И МЕМОРИЈАЛНИ ПРОСТОРИ

- Потребниот број паркинг места се утврдува во урбанистички план во зависност од начинот на употреба, бројот и структурата на посетители, специфичните потреби и услови на локацијата,

Е – ИНФРАСТРУКТУРИ

- Потребниот број паркинг места се утврдува во процесот на донесувањето на урбанистички план, во зависност од конкретната намена на градбата, бројот и структурата на вработени, бројот, фреквенцијата и структурата на корисниците, степенот на моторизација, постоењето и капацитетот на јавен превоз, водејќи грижа сите потреби од стационарен сообраќај – службен, индивидуален, за возилата и механизацијата што се употребува за потребите на основната намена на градбата, како и за посетителите и корисниците на градбата – да се обезбедат во рамки на градежната парцела, и/или на соседна градежна парцела и/или на земјиште за општа употреба.

(2) При одредувањето на нормативите за начинот на пресметување на потребните паркинг места за класите на намени од групите на класи на намени Б и В, се пресметани врз основа на просечниот степен на моторизација од 6, додека за други вредности на степенот на моторизација, како и други параметри на мобилноста на граѓаните и функционирањето на населените места, во секој урбанистички план се уредуваат конкретните стандарди што одговараат на конкретните локални чинители и состојби.

(3) При планирањето на паркинг простори ориентациона пресметковна површина потребна за едно паркинг место односно број на паркинг места на 100 должни метри јавно паркиралиште во зависност од аголот на паркирање е:

- 22,5 м² површина и 17 паркинг места, за паралелно паркирање,
- 26,5 м² површина и 21 паркинг места, за агол од 30 степени,
- 20,5 м² површина и 31 паркинг места, за агол од 45 степени,
- 20,5 м² површина и 37 паркинг места, за агол од 60 степени, и
- 26,5 м² површина и 40 паркинг места, за агол од 90 степени.

Дадените површини се пресметковни вредности и за паркирање на улица, освен паркирањето под агол од 90 степени кое не е дозволено на категоризирани улици.

(4) Минималниот број на паркинг места за велосипеди за планираните намени на земјиштето и градбите се определува на следниот начин:

1. А - ДОМУВАЊЕ И ПРЕСТОЈ

А1 и А2 - Домување во станбени куќи и згради

- за станбени куќи од класата на намени А1 потребниот број на паркинг места за велосипеди се утврдува во урбанистички план во зависност од локалните услови и потребите на градбата,

- за станбени згради од класата на намени А2 препорачано е најмалку едно паркинг место за велосипеди по станбена единица (стан), но потребниот број на паркинг места се уредува во урбанистички план во зависност од локалните услови, обичаи, степен на велосипедска мобилизација, како и потребите за градбата и специфичните услови кои произлегуваат од нејзината намена и програмските барања,

- за станбени згради со станови за лица со социјален ризик и други ранливи групи најмалку 0.25 паркинг места за секои 45 м2 станбена површина,

А3 - Групно домување

- потребниот број на паркинг места за велосипеди се уредува во урбанистички план во зависност од локалните услови, обичаи, степен на велосипедска мобилизација, како и потребите за градбата и специфичните услови кои произлегуваат од нејзината намена и програмските барања,

А4 - Времено сместување

- потребниот број на паркинг места за велосипеди се уредува во урбанистички план во зависност од локалните услови, обичаи, степен на велосипедска мобилизација, како и потребите за градбата и специфичните услови кои произлегуваат од нејзината намена и програмските барања,

2. Б - КОМЕРЦИЈАЛНИ И ДЕЛОВНИ НАМЕНИ потребниот број на паркинг места за велосипеди се уредува во урбанистички план во зависност од локалните услови, обичаи, степен на велосипедска мобилизација, како и потребите за градбата и специфичните услови кои произлегуваат од нејзината намена и програмските барања,

3. В - ЈАВНИ ДЕЈНОСТИ И ИНСТИТУЦИИ потребниот број на паркинг места за велосипеди се уредува во урбанистички план врз основа на препорачаниот стандард од 1 паркинг место за велосипед на секои 10 вработени и/или на секои 10 корисници на институцијата, но потребниот број се уредува во планот во зависност од локалните услови, обичаи, степен на велосипедска мобилизација, како и потребите за градбата и специфичните услови кои произлегуваат од нејзината намена и програмските барања,

4. Г - РУДАРСТВО, ЕНЕРГЕТИКА, ИНДУСТРИЈА потребниот број паркинг места за велосипеди се утврдува со проектна документација во зависност од потребите за градбата и специфичните услови кои произлегуваат од нејзината намена,

5. Д - ЗЕЛЕНИЛО, РЕКРЕАЦИЈА И МЕМОРИЈАЛНИ ПРОСТОРИ потребниот број паркинг места за велосипеди се утврдува со одлука на советот на локалната самоуправа врз основа на потребите на локалната заедница,

Е - ИНФРАСТРУКТУРА потребниот број паркинг места за велосипеди се утврдува со проектна документација во зависност од специфичните потреби, локација и услови во која спаѓаат градбите.

(5) Од вкупниот број на паркинг места за велосипеди од став (2) на овој член, минимум 50% треба да бидат во покриени простори.

(6) Доколку во градежната парцела егзистираат повеќе намени чиешто користење временски не се преклопува, бројот на паркинг места се утврдува само за намената за која се потребни најмногу паркинг места, односно за намените коишто едновременно се користат, а имаат најголем збир на потребни паркинг места.

9.6. Планирање на паркинг простори

Член 135

(1) Основен принцип при планирањето на стационарниот сообраќај во урбанистичките планови е дека потребите за паркирање што произлегуваат од јавните дејности и активности во населеното место треба да се планираат на земјиште за општа употреба или на земјиште во државна сопственост или сопственост на единицата за локална самоуправа, додека за потребите за паркирање што произлегуваат од дејностите и активностите во градежните парцели стационарниот сообраќај треба да се планира на приватно градежно земјиште во рамки на градежните парцели.

(2) Со урбанистичките планови мора да се испланираат и просторно лоцираат јавните паркинг простори и градби за паркирање што се неопходни за правилно функционирање на градот, и тоа во сите наменски зони и подрачја во рамки на планскиот опфат.

(3) Критериумите за определување на потребниот број јавни паркинг места се одредуваат во урбанистичкиот план за секој плански опфат поединечно, во зависност од намената на земјиштето, значењето и начинот на употреба односно посетеноста на просторот, степенот на моторизација и друго.

(4) Во урбанистички план не се пренаменува со претходен план планирана или веќе изведена површина со урбано зеленило во површина за паркирање.

(5) Во урбанистички план не се планираат паркинг места на тротоари од улици, ниту со одредби за спроведување на планот се одредува режимско паркирање на улични тротоари од категоризираната улична мрежа.

(6) Паркирање на моторни возила на пешачки простори може да се планира само во зоната на урбана опрема и само доколку таа зона во урбанистички план се димензионира со широчина од 2,50 м, така што паркираните автомобили нема да ја стеснуваат или дерогираат зоната на слободно движење на пешаците и заштитната зона кон коловозот.

(7) Во урбанистички план не може да се планира улично паркирање под прав агол во однос на коловозната оска на проодна категоризирана улица во која сообраќајната лента се користи како пристапна површина до паркинг местата.

(8) Со урбанистички план не може да се намалува или пренаменува површината од градежно земјиште наменето или изведено за паркирање, ниту на нејзина сметка да се формира градежна парцела, освен доколку со истиот план не се намалат површините и на градбите кои создаваат потреби за паркинг места или не се смени нивната намена што согласно овој стандард побарува помал број на паркинг места или ако со истиот план не се обезбеди неопходниот број паркинг места во рамки на истата единица градежно земјиште (градежна парцела, блок, четврт) за која е наменето паркиралиштето.

(9) Доколку во урбанистичкиот план се намали или пренамени планирана или изведена површина за паркирање на начин што во истата единица на градежно земјиште, но на друга локација се обезбеди неопходниот број на паркинг места како во ставот (8) од овој член, спроведувањето на планот и градењето на градбата треба да биде истовремена со градбата на дислоцираното паркиралиште, при што за добивање на одобрение за употреба на градбата дислоцираното паркиралиште мора да биде веќе изградено и одобрено за употреба.

(10) Во урбанистички план може да се предвиди делумно или целосно решавање на стационарниот сообраќај вон градежната парцела односно во друга градежна парцела или на градежно земјиште за општа употреба согласно ставовите (8) и (9) од овој член, по правило само за градби за кои со закон е прогласен јавниот интерес, како и за урбани целини прогласени за културно наследство или за историски делови од населените места со традиционално густа изграденост и тесна улична мрежа.

(11) Паркиралишта од член 128 став (2) точка 1 и 3 од овој правилник се употребуваат согласно со нивната намена се додека и градбите во чијашто градежна парцела се изградени се употребуваат согласно нивната намена, и не може да се врши пренамена на паркиралиштата.

(12) При планирањето на паркиралишта во урбанистички планови се предвидува потребен број на паркинг места за посетителите и корисниците на градбите од планскиот опфат, кој зависно од степенот на моторизација и начинот на доминантната употреба односно намена на просторната единица изнесува од 10 – 30% од вкупно пресметаниот број на потребни паркинг места што се предвидуваат во рамки на

градежните парцели, а кои се планираат на земјиште за општа употреба или на градежни парцели наменети за паркирање со намена Е1.1 односно Е2.1 чијашто реализација единицата за локална самоуправа ја врши во рамки на програмата за уредување на градежното земјиште.

10. СООБРАЌАЈНИ ИНФРАСТРУКТУРИ И ГРАДСКИ УЛИЦИ

10.1. Мрежа на јавни патишта и улична мрежа

Член 136

(1) Во урбанистички план и урбанистички проект со плански одредби се уредуваат сите елементи во коридорите на земјиштето за општа употреба наменето за сообраќај, транспорт, комуникација, движење и слободни активности на луѓето во планскиот опфат.

(2) Со планските одредби од став (1) од овој член се обезбедува слободно, безбедно, здраво и квалитетно движење, комуникација и индивидуални и социјални активности на луѓето, како и проточност и безбедност на сообраќајот и транспортот со возила, рамномерен и одржлив просторен развој и континуирано зголемување на квалитетот на животот на луѓето во планскиот опфат.

(3) Мрежите на сообраќајници, јавни патишта и улици на територијата на државата се делат на:

1. мрежа на јавни патишта вон населените места, и
2. улични мрежи во населените места.

(4) Мрежата на јавни патишта вон населените места се делат на:

1. патишта од државно значење (државни патишта), и
2. патишта од локално значење (општински патишта).

(5) Сообраќајниците односно јавните патишта што ја сочинуваат мрежата на јавни патишта вон граници на населените места, служат за поврзување на државната мрежа со меѓународните мрежи на јавни патишта, поврзување на регионите и населените места во државата, како и за меѓусебно поврзување на населените места и нивно поврзување со подрачја, локалитети и градби на подрачјето на општината, при што тие се наменети првенствено за моторен сообраќај поради што нивните попречни профили се состојат од коловози составени од сообраќајно-технички елементи за моторен сообраќај и нивни пратечки градби.

(6) Уличните мрежи во населените места покрај моторниот сообраќај се наменети за движење, комуникација, задржување, социјални и други активности на луѓето кои се движат како пешаци, велосипедисти или со други помагала, па во попречниот профил на коридорот за јавна употреба коловозот за моторен сообраќај претставува само еден опционален елемент од профилот на улицата, кој покрај коловозот го чинат и тротоарите, пешачките простори, зелените појаси и простори, одделните велосипедски патеки, појаси за други статични и динамични услуги и намени, појаси за урбана опрема и други.

Член 137

(1) Јавните патишта од државно значење од член 136 став (4) од овој правилник се класификуваат според функционалната хиерархија на патишта од следниве категории:

1. Државни патишта од А категорија (А – патишта). и
2. Регионални патишта.

(2) Државните патишта од А категорија се:

1. автопатишта,

2. експресни патишта, и
3. магистрални патишта.

(3) Регионалните патишта се категоризираат на:

1. регионални патишта од прва категорија. и
2. регионални патишта од втора категорија.

(4) Државните патишта се планираат со:

1. урбанистички план за подрачја и градби од државно значење кој се спроведува со урбанистички проект за инфраструктура и/или со основен проект,
2. урбанистички план вон населено место кој се спроведува со урбанистички проект за инфраструктура и/или со основен проект, и
3. урбанистички проект вон опфат на урбанистички план кој се спроведува со основен проект.

(5) Сообраќајните инфраструктури од член 136 став (4) од овој правилник и сообраќајните инфраструктури од став (1), (2) и (3) од овој член се планираат и проектираат согласно техничките стандарди за проектирање и градење на јавните патишта, додека уличните мрежи од член 136 став (3) точка 2 и од став(6) и од член 139 од овој правилник се планираат согласно одредбите од членовите 136 - 162 на овој правилник.

Член 138

(1) Генералната и деталната регулација со која се планира структурата на уличната мрежа во населени места, просторниот концепт и диспозиција на траси, оски и раскрсници, како и попречни профили и нивната содржина, се планираат во урбанистички планови и урбанистички проекти согласно правилата на урбанистичкото планирање.

(2) Елементите на сообраќајот во рамките на градежната парцела се определуваат во урбанистички проект и во друга проектна документација во процесот на спроведување на урбанистичкиот план, согласно намената на градбите.

10.2. Функционална класификација на уличната мрежа

Член 139

(1) Врз основа на функцијата што ја вршат уличните мрежи во градовите и селата се уредени во хиерархиска функционална категоризација, што се врши според основниот критериум на намената на сообраќајниците, односно видот и нивото на услуги што сообраќајниците ги даваат, како и според степенот на контролата на пристапот кон сообраќајницата.

(2) Функционалната класификација на сообраќајниците се врши само на новопланирани сообраќајници, како и на оние изградени сообраќајници што биле планирани и изведени согласно функционална хиерархиска класификација, додека на уличните мрежи во историски градски ткива кои имаат потесни коридори условени од изградени физички структури класификацијата и категоризацијата во урбанистичките планови не се врши, а на улиците или им се дава реалната пониска категорија што е во согласност со широчината на уличниот профил или се утврдуваат како некатегоризирани.

(3) Функционалната класификација на сообраќајниците се врши според нивните функционални и формални карактеристики:

- капацитетот или пропусната моќ на улицата која е во функција на ширината и структурата на попречниот профил на сообраќајницата,
- степенот на пристапност до сообраќајницата,
- дозволената или проектираната брзина на движење на возилата,

- режимот на дозволениот сообраќај односно видот на превозни средства за кои е наменета сообраќајницата,

- површината и намената на земјиштето и објектите кои сообраќајницата ги опслужува и

- развиената должина на сообраќајницата односно дестинациите кои таа ги поврзува.

(4) Врз основа на хиерархиската функционална структура, уличните мрежи се делат на примарни мрежи на улици што служат за движење и транспорт на учесниците во сообраќајот и на секундарни мрежа на улици што служат за пристап на учесниците во сообраќајот кон урбаните содржини во парцелираното градежно земјиште.

(5) Примарната мрежа на улици се состои од:

- магистрални улици, и

- собирни улици.

(6) Магистралните улици се делат на три поткатегории и тоа:

- транзитни магистрални улици или брзи магистралаи,

- градски магистрални улици или градски магистралаи, и

- магистрална улица низ населено место - село.

(7) Секундарната мрежа на улици се состои од:

- сервисни улици,

- станбени улици, и

- индустриски улици.

(8) Во секундарната мрежа на улици спаѓа и следната некатегоризирана сообраќајна инфраструктура:

- пристапни улици,

- интегрирани сообраќајни површини и колско-пешачки улици,

- пешачки улици и патеки,

- велосипедски улици и патеки,

- нужни и службени пристапи,

- селски улици и патишта.

(9) За градови со помалку од 30000 жители и за села, планирањето на хиерархизираните улични мрежи со примарни и секундарни сообраќајници не е задолжително, при што за нив се применуваат стандардите за секундарната улична мрежа (и за некатегоризираните улици).

10.3. Примарна улична мрежа

Член 140

(1) Транзитна магистрална улица е магистрална сообраќајница која е интегрален дел од системот на државните патишта и го поврзува населеното место вон неговите граници со автопат, експресен пат, магистрален или регионален пат и е предвидена примарно за сообраќај на моторни возила. Транзитната магистрала се планира за:

- да овозможи движење на возилата со брзина од 60 - 100 км/час, и

- да дава највисоко сообраќајно ниво на услуга.

(2) Крстосувањето на транзитна магистрална улица по правило е можно само со улици од примарната мрежа, а по исклучок и со сервисни и индустриски улици, со денивелирани крстосници во две нивоа.

(3) На транзитни магистрални улици по правило не се планира:

- паркирање,

- пристап до градби,

- јавен градски превоз,

- сообраќај со велосипеди и
- сообраќај на пешаци.

(4) По исклучок од став (3) на овој член, доколку се обезбедат посебни, разделени и дополнителни сообраќајни ленти за секоја услуга поединечно, на транзитни магистрални улици може да се планира: јавен градски превоз, сообраќај со велосипеди и сообраќај на пешаци, во кој случај не е дозволено крстосување во исто ниво помеѓу моторниот сообраќај и сите други наведени во овој став.

(5) Градска магистрална улица е магистрална сообраќајница која ги поврзува поедините делови на населените места и ги поврзува со мрежата на државните патишта и е предвидена за одвивање на моторен, јавен, велосипедски и пешачки сообраќај. Градската магистрала се планира:

- да овозможи движење на возилата со брзина од 40-90км/час, и
- да даде највисоко ниво на сообраќајна услуга.

(6) Крстосувањето на оваа улица по правило е можно само со улици од примарната мрежа, по исклучок и со сервисните и индустриските улици од секундарната мрежа, додека крстосниците по правило се денивелирани во две нивоа, а по исклучок се крстосници во едно ниво.

(7) На градските магистрални улици не може да се планира: паркирање и пристап до градбите со моторни возила, а покрај моторниот сообраќај може да се планира во одделни сообраќајни ленти, патеки и тротоари и: јавен градски сообраќај, сообраќај со велосипеди и сообраќај на пешаци.

(8) Магистрална улица низ село е магистрална сообраќајница која ги поврзува поедините делови на населените места и ги поврзува со мрежата на државните патишта и е предвидена за одвивање на моторен, јавен, велосипедски и пешачки сообраќај.

(9) Магистрална улица низ село се планира да овозможи движење на возилата со брзина од 40-60 км/час. Крстосување на оваа улица е можно со улици и од примарната и од секундарната сообраќајна мрежа.

(10) На магистралната улица низ село не може да се планира: паркирање и пристап до градбите со моторни возила, но покрај моторниот сообраќај може да се планира: јавен сообраќај, сообраќај со велосипеди и сообраќај на пешаци.

(11) Собирна улица е сообраќајница која го собира сообраќајот од секундарната улична мрежа и обратно, го дистрибуира сообраќајот од примарната улична мрежа во секундарната улична мрежа и е предвидена за одвивање на моторен, јавен, велосипедски и пешачки сообраќај.

(12) Собирната улица се планира да овозможи движење на возила со брзина од 40-60 км/час. Крстосувањето на оваа улица по правило е со другите улици од примарната мрежа на денивелирани крстосници, а по исклучок со крстосници во едно ниво, додека крстосувањето со улици од иста категорија како и со улици од секундарната мрежа е со крстосници во едно ниво.

(13) На собирна улица покрај моторниот сообраќај се планира: јавен градски сообраќај, сообраќај на велосипеди и сообраќај на пешаци, но не може да се планира: паркирање и пристап до градбите со моторни возила.

(14) По исклучок од ставот (12) од овој член, на собирна улица се дозволува пристап до градбите со моторни возила преку интегрирани и пристапни улици, како и преку нужни и службени пристапи, доколку не е можно да се обезбеди секундарна улична мрежа за пристап до градбите, а се работи за изведена сообраќајна инфраструктура и постојни градби коишто се изградени и функционираат единствено со пристап преку интегрирани и пристапни улици од собирната улица.

(15) Улиците од примарната мрежа не можат да завршуваат со слеп крај.

10.4. Секундарна улична мрежа

Член 141

(1) Основна функција на секундарната улична мрежа е да обезбеди пристап на сообраќај за градење, одржување и употреба на градбите согласно нивната намена, и тоа до секоја градежна парцела поединечно.

(2) Пристапот од секундарната улична мрежа до секоја градежна парцела е и основниот услов за формирањето на градежна парцела и за функционирањето на градбата во неа, односно одвивањето на човечките активности и дејности како што е уредено со закон, овој правилник и урбанистички план.

(3) На секундарната улична мрежа се планира моторен, велосипедски, стационарен и пешачки сообраќај.

(4) На коловозот од улица од секундарната улична мрежа може да се планира подолжно паркирање со паркирни ленти, како и паркирање под агол од 30, 45 и 60 степени, но не може да се планира паркирање под прав агол на оската на улицата. По исклучок, под прав агол може да се планира паркирање на станбени улици доколку во должина на паркиралиштето, помеѓу сообраќајната лента и паркинг местата, се предвиди дополнителен простор за пристап до паркинг местата со ширина од најмалку 5,60 м, а оптимално 7,00 м.

(5) Сервисните и индустриските улици од секундарната улична мрежа не треба да завршуваат со слеп крај, но кога тоа не може да се одбегне, завршетокот на улицата се решава со полукружна свртница со радиус што не е помал од 12 м, додека слепите станбени улици, како и сите некатегоризирани улици и пристапи завршуваат со пропишана свртница со помош на која повратниот правец возилото може да го постигне со една маневра.

Член 142

(1) Сервисна улица е сообраќајница која ги поврзува собирните улици со станбените и индустриските улици и е предвидена за одвивање на моторен, јавен, велосипедски и пешачки сообраќај. Сервисната улица се планира за сообраќај на возила со брзина од 30-50 км/час.

(2) Пристапот кон градежните парцели е директен од сервисната улица, на која се планира:

- јавен градски сообраќај,
- сообраќај на велосипеди,
- паркирање, и
- сообраќај на пешаци,

(3) Крстосувањето на сервисна улица може да биде со градска магистрална улица, по исклучок и со транзитна магистрала, по правило преку денивелирани крстосници, по исклучок на едно ниво, а крстосувањето со собирна улица и со улици од иста или пониска категорија треба да е со крстосници во едно ниво.

(4) Станбена улица е сообраќајница која ги поврзува градежните парцели и градбите со улиците од секундарната мрежа – сервисните улици, станбените улици и некатегоризирани улици и пристапи, по исклучок и со собирни улици, кај која пристапот кон градежните парцели е директен.

(5) Станбена улица се планира за сообраќај на возила со брзина од 30-40 км/час, сообраќај на велосипеди и пешаци, подолжно паркирање, додека јавен градски сообраќај по правило не треба да се планира, освен кога профилот на станбената улица дозволува посебна лента за јавниот градски сообраќај.

(6) Индустриска улица е улица во индустриска зона која ги поврзува градежните парцели со индустриски, производствени, комерцијални и деловни намени со сервисните и собирните улици. Пристапот кон градежните парцели од оваа улица е директен и на неа може да се планира и јавен градски сообраќај. Индустриската улица се планира за сообраќај со брзина од 30-50 км/час.

(7) Пристапна улица и колско-пешачка улица се некатегоризирани сообраќајни површини во ниво на тротоар која е наменета за директен пристап до внатрешните градежни парцели во блокот и ги поврзува со станбените и индустриските улици. Пристапната улица и колско-пешачката улица се наменети за движење на возила и пешаци со брзина до 20 км/час.

(8) Интегрирана сообраќајна површина е површина наменета за движење на возила, пешаци, велосипеди и др. со: брзина до 20 км/час и максимална должина од 120 метри, преку која може да се обезбеди директен пристап до внатрешните градежни парцели во блокот во случаите кога се работи за густо изграден градежен фонд во амбиентални целини.

(9) Пешачки улици и патеки се површини наменети за движење на пешаци и при нивното планирање се води сметка тие да можат да послужат и за движење на интервентни возила, а по исклучок, кога во профилот може да се предвиди посебен коридор за тоа, се планираат и велосипедски патеки и коридори за јавен градски превоз.

10.5. Елементи на уличната мрежа

Член 143

(1) Секоја сообраќајница во системот на уличните мрежи се карактеризира со следниве функционални и формални својства:

1. Место во функционалната класификација или степенот на пристапност,
2. Пропусна моќ или капацитет,
3. Проектирана брзина на движење на возилата,
4. Вид на превозни средства за кои е наменета,
5. Подолжен профил или развиена должина на сообраќајницата, и
6. Дестинации кои ги поврзува.

(2) Видот и својствата на сообраќајницата во урбанистички план и урбанистички проект се претставени со четири формални и планерски структурни елементи:

1. Попречен профил,
2. Траса,
3. Развиена должина, и
4. Крстосниците.

(3) Утврдувањето на структуралните елементи на сообраќајницата од ставот (2) од овој член се врши во секој урбанистички план, а елементите на сообраќајниците стануваат плански одредби со правно дејство кое го детерминира сообраќајниот систем во границите на планскиот опфат.

Член 144

(1) Попречниот профил на сообраќајницата се состои од два основни дела на профилот, кои ги претставуваат структурните делови од уличниот профил, а тоа се пешачкиот дел и автомобилскиот дел од уличниот профил, односно тротоарите и пешачките површини и коловозот за моторен сообраќај.

(2) Попречниот профил на сообраќајницата се состои од елементи на профилот, кои се протегаат долж оската на секоја улица и ги претставуваат структурните делови од уличниот профил. Тоа се:

- коловозните ленти,
- шинските траси,
- тротоарите,
- велосипедските траси и ленти,
- зелените појаси,
- други пешачки површини.

(3) Во елементи на коловозот спаѓаат:

- сообраќајни ленти, во кои спаѓаат и ленти за прилучување, ленти за исклучување и ленти за престојување,
- ленти за принудно сопирање на возила (кај јавните патишта вон населено место и кај транзитните магистралаи),
- ленти за паркирање (кај станбените улици во населени места),
- други дополнителни ленти,
- разделни траки,
- разделни појаси со зеленило,
- елементи и острова од крстосници и опрема за сигнализација.

(3) Попречниот профил на сообраќајница се дефинира со бројот, содржината и широчината на елементите од став (2) од овој член.

(4) Збирот на елементите на коловозот го чинат сообраќајно-техничкиот профил на коловозот, додека збирот на сите елементи од став (2) на овој член го чини попречниот профил на улицата и ја претставува вкупната широчина на уличниот коридор.

(5) Бројот и широчината на елементите на попречниот профил се утврдува со планска одредба во урбанистичкиот план, врз основа на параметрите за планираната пропусна моќ, видот и нивото на услугата на улицата, како и сите други планерски детерминанти и чинители.

10.6. Димензионирање на елементи на уличната мрежа

Член 145

(1) Во урбанистичкиот план се утврдуваат сите промени на попречниот профил на улицата.

(2) Широчината на сообраќајната лента зависи од категоријата на улицата и планираната пропусна моќ, и нејзината минимална и максимална широчина изнесуваат за:

- магистрална улица	3,50 - 3,75 м
- градска магистрала	3,00 - 3,50 м
- магистрална улица во село	3,25 - 3,50 м
- собирна улица	3,00 - 3,50 м
- сервисна улица	3,00 - 3,25 м
- станбена улица	2,75 - 3,00 м
- индустриска улица	3,50 - 3,75 м

(3) Најмалата широчина на пешачката патека е:

- 1,50м, доколку патеката е одвоена од улицата, во слободен простор односно урбано зеленило,
- 2,40м, доколку патеката поминува помеѓу градежни парцели, и
- 4,00м, доколку патеката е помеѓу градби односно помеѓу граници на градежните парцели што се совпаѓаат со градежни линии.

(4) Најмалата широчина на тротоарите од улиците на градските примарни улични мрежи освен транзитна магистрала е 4,50м, додека за магистралната улица низ село најмалата широчина на тротоарот во услови на неизграден уличен фронт е 2,00м.

(5) Најмалата широчина на тротоарите за улиците од секундарната мрежа е 2,40м, колку што е минимално неопходно поради обезбедување на непречено движење и разминување на лицата со инвалидитет и на лицата со намалена подвижност по јавните тротоари од уличната мрежа.

(6) Минимална широчина на пристапна улица е 5,50м.

(7) Минималната широчина на интегрираната сообраќајна површина е 3,50м.

(8) Минимална широчина на колско-пешачка улица и пешачка улица е 4,00м.

(9) Минимална широчина на разделен појас помеѓу два коловози е 2,00м.

(10) Минимална широчина на приватен пристап до станбена градба од класата на намени А1 е 3,50м.

(11) Широчината за едномерна велосипедска патека (за еден ред велосипеди) изнесува најмалку 1,20м, за двосмерна велосипедска патека (два реда велосипеди кои можат да се разминат) најмалку 2,00м, додека широчината на велосипедската лента на коловоз или одвоена патека изнесува најмалку 1,50м.

(12) Минималните димензии на пристап до градежна парцела односно до градба треба да го обезбедат непреченото движење на противпожарните возила, при што се смета дека овие димензии го претставуваат т.н. светол отвор во кој не треба да навлегува ниту еден дел од градбите, конструкциите, инсталациите, опремата, дрвја, гранки од живо зеленило, како и други предмети, и изнесуваат:

- широчината на коловозот на пристапниот пат за еднонасочен сообраќај е намалку 3,50м, односно 5,50м за двонасочен сообраќај, и

- височината на просторниот профил на коловозот е најмалку 4,50м.

(13) Доколку пристапот до градежна парцела односно до градба од став (12) од овој член поминува низ пропусти, надвозници, подвозници или пасажи кои се наоѓаат каде што трасата на пристапниот пат или улица е во кривина, минималната широчина на новопланиран пат или улица треба да биде најмалку 4,00м.

Член 146

(1) Најмалиот дозволен попречен профил на транзитна магистрала се состои од најмалку два коловози со по две сообраќајни ленти и една сервисна лента како и разделен појас меѓу коловозите, со вкупна широчина од најмалку 27,00м.

(2) Оптималниот попречен профил на транзитна магистрала се состои од два коловози со по три сообраќајни ленти и една сервисна лента, разделен појас меѓу коловозите и зелени појаси од двете страни на профилот, со вкупна широчина од 41,00м.

(3) Најмалиот дозволен попречен профил на градска магистрална улица се состои од најмалку два коловози со по две сообраќајни ленти, велосипедска патека и тротоар, како и разделен појас помеѓу коловозите, со вкупна широчина од најмалку 29,00м.

(4) Оптималниот попречен профил на градска магистрална улица се состои од најмалку два коловози со по три сообраќајни ленти, велосипедска патека, појас со зеленило и тротоар, како и разделен појас помеѓу коловозите, со вкупна широчина од 41,00м.

Член 147

(1) Најмалиот дозволен попречен профил на магистрална улица низ село се состои од најмалку еден коловоз со две сообраќајни ленти и два тротоари, со вкупна широчина од најмалку 10,50м.

(2) Оптимален попречен профил на магистрална улица низ село се состои од еден коловоз со четири сообраќајни ленти и два тротоари, со вкупна широчина од 20,00м.

Член 148

(1) Најмалиот дозволен попречен профил на собирна улица се состои од најмалку еден коловоз со две сообраќајни ленти и два тротоара, со вкупна широчина од најмалку 15,00м.

(2) Оптимален попречен профил на собирна улица се состои од еден коловоз со четири сообраќајни ленти, две велосипедски ленти, два тротоара со појаси на зеленило со вкупна широчина од 32,00м.

Член 149

(1) Најмалиот дозволен попречен профил на сервисна улица се состои од најмалку еден коловоз со две сообраќајни ленти и два тротоари, со вкупна широчина од најмалку 10,80м.

(2) Оптимален попречен профил на сервисна улица се состои од еден коловоз со четири сообраќајни ленти, две велосипедски ленти, два тротоари со зелени појаси, со вкупна широчина од 32,00м.

Член 150

(1) Најмалиот дозволен попречен профил на станбена улица се состои од најмалку еден коловоз со две сообраќајни ленти и два тротоари со вкупна широчина од најмалку 10,30м.

(2) Оптимален попречен профил на станбена улица се состои од еден коловоз со две сообраќајни ленти и две паркинг ленти, една велосипедска лента и два тротоари со дрвореди со вкупна широчина од 21,50м.

Член 151

(1) Најмалиот дозволен попречен профил на индустриска улица се состои од најмалку еден коловоз со две сообраќајни ленти и два тротоари со вкупна широчина од најмалку 11,80м.

(2) Оптимален попречен профил на индустриска улица се состои од еден коловоз со четири сообраќајни ленти, два тротоари со велосипедски ленти и зелени појаси со вкупна широчина од 36,00м.

Член 152

(1) Подолжниот наклон зависи од категоријата на улицата и патеката и треба да изнесува за:

- магистрална улица макс. 4%, (6%);
- собирна улица макс. 5%, (7%);
- сервисна улица макс. 6% (10%);
- станбена улица макс. 8% (12%);
- индустриска улица макс. 4% (6%);
- самостојна пешачка патека макс. 8% (12%);
- велосипедска патека макс. 8% (12%).

(2) Вредностите во заградите од став (1) на овој член, претставуваат исклучителни подолжни наклони, кои се применуваат само при реконструкција на постојните сообраќајници или во случај каде што со техничко-економско образложение е оправдана примената на исклучителни наклони.

Член 153

(1) Максималната должина на слепа улица треба да изнесува 120,00 м со потребно проширување за свртување со „Г” завршеток, или друг облик на проширување со потребни димензии за свртување на возилата за 180 степени.

(2) Најмали димензии на ниши за автобуски стојалишта во рамките на системот на градскиот автобуски превоз се:

- минимална должина на нишата треба да изнесува 24,00 м и
- минимална широчина на нишата треба да изнесува 2,50 м.

Член 154

(1) Големината на радиусот на хоризонталните кривини зависи од проектната брзина на сообраќајницата.

(2) Долната граница на вредноста на R -радиусот на хоризонталните кривини е функција од брзината и треба да изнесува за:

- Брзини до 30 км/час $R = 30$ м;
- Брзини до 40 км/час $R = 50$ м;
- Брзини до 50 км/час $R = 80$ м;
- Брзини до 60 км/час $R = 120$ м;
- Брзини до 70 км/час $R = 180$ м;
- Брзини до 80 км/час $R = 250$ м;
- Брзини до 90 км/час $R = 350$ м;
- Брзини до 100 км/час $R = 450$ м;
- Брзини до 110 км/час $R = 600$ м; и
- Брзини до 120 км/час $R = 750$ м.

(3) Вредностите на радиуси од став (2) на овој член се задолжителни за новопланирани сообраќајници и за јавни патишта вон граници на населено место, додека во граници на населено место, особено во историски јадра и изградени урбани и рурални ткива нивното применување е факултативно, односно се применуваат само како препорачани вредности во ситуации каде што тоа е можно.

(4) Можните брзини за движење по одреден тип на улици при планирање изнесуваат:

- пристапни улици до 30 км/час;
- станбени улици од 30 км/час до 40 км/час;
- сервисни улици од 30 км/час до 50 км/час;
- индустриски улици од 30 км/час до 50 км/час;
- собирни улици од 40 км/час до 60 км/час;
- магистрална улица низ село од 40 км/час до 60 км/час;
- градски магистрални улици без денивелирани крстосувања од 40 км/час 80 км/час;
- градски магистрални улици со денивелирани крстосувања од 60 км/час 90 км/час; и
- транзитни магистрални улици од 60 км/час до 100 км/час.

(5) Минималниот радиус - R на хоризонтална кривина на крстосниците, во зависност од категоријата на улицата треба да изнесува за:

- за магистрални улици $R = 12,00$ м
- за собирни улици $R = 10,00$ м
- за сервисни улици $R = 8,00$ м
- за станбени улици $R = 6,00$ м
- за индустриски улици $R = 12,00$ м

(6) Вредностите на радиуси од став (5) на овој член се задолжителни за новопланирани сообраќајници, додека во историски јадра и густо изградени урбани и рурални ткива нивното применување е факултативно, односно се применуваат само како препорачани вредности во ситуации каде што тоа е можно.

Член 155

(1) Минималното растојание на крстосниците на градските сообраќајници зависи од видот на крстосницата, категоријата на сообраќајницата и изградените физички структури на населеното место.

(2) За денивелираните крстосници минималното растојание меѓу две крстосници по правило треба да изнесува 600,00 м, во што не се сметаат денивелирани влезови и излези од сообраќајницата, а доколку се работи за изведени коридори или историски планирани коридори растојанието е по исклучок помало.

(3) За крстосници во ниво, минималното растојание меѓу две крстосници треба да изнесува за:

- магистрална улица 200,00 м,
- собирна улица 100,00 м,
- магистрална улица низ село 100,00 м,
- сервисна улица 60,00 м,
- станбена улица 40,00 м,
- индустриска улица 40,00 м.

4) Минималното растојание од крстосницата до влезно-излезното приклучување на примарната улична мрежа како што се градските магистрала и собирните улици кои во својот профил имаат разделен појас помеѓу коловозите и минимум по две сообраќајни ленти во правец, изнесува:

- за градска магистрална улица минимум 100,00 м и
- за собирна улица минимум 50,00 м.

(5) При диспозиција на придружно услужни објекти на уличната мрежа населени места, како што се бензински пумпни станици и други придружно услужни објекти, се применуваат следните минимални растојанија, мерено од крстосницата до влезно-излезна лента, односно од влезно-излезна рампа до влезно-излезна лента и тоа за:

- транзитни магистрални улици 120,00 м,
- градски магистрални улици 80,00 м,
- магистрална улица низ населено место - село 80,00 м,
- собирни улици 70,00 м,
- сервисна улица 40,00 м,
- станбена улица 40,00 м и
- индустриска улица 40,00 м.

(6) Растојанијата помеѓу крстосници, влезни или излезни ленти се пресметуваат од пресечните точки на оските на сообраќајниците.

(7) Одредбите од ставовите (2), (3), (4) и (5) од овој член, се задолжителни за новопланирани подрачја и улични мрежи, освен во случаи на историски јадра од урбани и селски средини, односно населени места изградени во време кога овие стандарди не важеле, каде нивната употреба е факултативна.

(8) Во процесот на изработување, донесување и спроведување на урбанистички планови и урбанистички проекти заштитните појаси пропишани за државните патишта и други инфраструктурни водови не се применуваат на уличните мрежи во граници на населените места.

Член 156

(1) Доколку со урбанистички план квантитативно се зголемуваат параметрите на изграденост, густина на населеност, начин на употреба и интензитет на искористеност на градежното земјиште, задолжително мораат да се зголемуваат и капацитетот, проточноста и нивото на услуги на сообраќајната мрежа на улици.

(2) Кога предмет на урбанистички план е густо изградено подрачје со вреден и неамортизиран градежен фонд или со други градби за кои не постојат економски претпоставки дека ќе бидат експроприрани и рушени поради проширување на сообраќајните коридори, со планот не треба да се планира квантитативно зголемување на урбанистичките параметри за градење што ги надминуваат капацитетите и проточноста на постојната улична мрежа.

(3) На земјиште што е планирано и/или изведено како коридор на градежно земјиште за општа употреба наменет за сообраќајна инфраструктура или јавна површина што како целина се задржува во планот не може да се формира градежна парцела од друга намена.

(4) Пропишаните најмали дозволени попречни профили на сообраќајниците, на елементите на коловозите на улиците од функционалната класификација на сообраќајниците и уличните мрежи се применуваат факултативно во градски и селски подрачја кои претставуваат заштитено културно наследство или во градови и села или нивни делови изградени во минатото по други стандарди или без стандарди или неплански изградени историски градски четврти.

(5) Во случаите од став (4) од овој член во планските опфати или деловите од плански опфати на урбанистичките планови профилите на уличните коридори се уредуваат сообразно со специфичните просторни услови и економски можности на подрачјето и општината, за коишто во планот треба да се одредат посебни мерки за ограничување на одредени типови на возила, режим на сообраќај, брзини на движење и за посебни мерки за безбедност во сообраќајот, како и да се сообрази и ограничи градењето односно просторниот развој поради невозможност за соодветно проширување на уличната мрежа.

(6) За простори што за прв пат се уредуваат со урбанистички план задолжителни се оптималните вредности за улични профили дадени во овој правилник, додека за постојни уредени плански опфати или нивни делови тие се факултативни, а задолжително е почитувањето на минималните вредности односно се применуваат само како препорачани вредности во ситуации каде што тоа е можно.

10.7. Пешачки дел од попречниот профил на уличниот коридор

Член 157

(1) Во зависност од нивната намена, форма и диспозиција во површините на градежното земјиште за општа употреба, разликуваме неколку вида пешачки површини:

1. Тротоари во рамки на стандардниот уличен профил,
2. Проширувања на стандардниот уличен профил,
3. Пешачки улици, плоштади и плоштатки, и
4. Пешачки патеки и простори во површините со јавно урбано зеленило.

(2) Во урбанистички план и урбанистички проект се уредува структурата, содржината и димензиите на пешачките површини од став (1) на овој член.

(3) Попречниот профил на уличниот тротоар не зависи од единствено од функционалната класификација на улицата што се врши согласно нејзината функција за обезбедување на моторниот сообраќај, туку од поливалентната употреба на тротоарот, односно од сложениот градски начин на негова употреба:

- од видот и степенот на опременоста на пешачките површини,
- од видот и степенот на услуги што тротоарот треба да ги овозможува, и
- од антропометриските специфичности на различните видови на пешаци и пешачки формации.

(4) Димензионирањето на уличниот тротар е во функција на сообраќајната и на социјалната урбана функција на тротоарот, при што уличниот тротоар пешачката улица треба ги содржи просторните модули што ги подржуваат човечките активности, како што се:

- движење и шетање,
- комуницирање,
- изведување уметнички, културни и социјални настани и манифестации,
- релаксација,
- купување и тргување,
- прехрана, и
- други видови на урбана социјализација.

10.8. Димензионирање на попречниот профил на тротоар

Член 158

(1) Попречниот профил на тротоарот се состои од четири структурни дела што треба да ги обезбедат непречено сите функции на тротоарот од членот 157 од овој правилник, и тоа:

1. зона на непречено движење на луѓето,
2. зона на излози и услуги,
3. зона на урбана опрема, и
4. заштитна зона.

(2) Зоната на непречено движење на луѓето служи за движење на пешаците и таа не може да биде попречена со никакви бариери од времен или постојан вид, комунална опрема, сезонска угостителска опрема или урбана опрема и мебел.

(3) Зоната на излози и услуги се протега долж регулационата линија и фронтот на изградени градби и фасади, излози и влезови, и служи за застанување, влегување и излегување, купување и тргување. Во оваа зона се поставуваат надворешните излози, тезги, гондоли за продавање, фрижидери и друга трговска опрема, а доколку е зоната специјализирана за угостителски услуги во неа се поставуваат надворешните маси и столчиња, при што секоја дозволена опрема што се поместува во оваа зона мора да е подвижна и да се евакуира на дневно или сезонско ниво.

(4) Зоната на урбана опрема се дели на зона на статична јавна и комунална опрема и слободна заштитна зона на рабникот. Во зоната за урбана опрема се поместуваат сите елементи од урбаната опрема како што се столбчиња за регулирање на сообраќајот, столбни светилки и сообраќајни, информативни и комерцијални знаци и билборди, како и елементи од урбаниот мебел како што се клупи, корпи за смет, и друго. Во оваа зона се сместуваат и дрворедните садници, саксиско зеленило во жардинери и слично.

(5) Заштитна зона е просторен појас што се поставува за заштита на пешаците во двете гранични зони на тротоарот – до коловозот и до регулационата линија односно до оградите и градбите изградени на неа и во неа не може да има никаква урбана опрема.

(6) Профилот на тротоарот се добива како збир од модулите на минималните широчини на лентите за секоја претпоставена функција на патеката односно потребниот број на:

- паралелни пешачки ленти,
- разминувања на пешаци,
- разминување на пешак и инвалидска количка,
- разминување на две инвалидски колички,
- вид на урбана опрема,
- вид на трговска или угостителска опрема,

- урбано зеленило,
- заштитни зони.

(7) Висината на сите просторни модули за димензионирање на пешачки простори е 2,50 м, и во процесот на спроведувањето на урбанистички план висината на просторниот модул не треба да биде загрозувана со ниту еден елемент од градбите на уличниот фронт ниту пак со урбаната опрема или гранки од урбаното зеленило.

Член 159

(1) Зоната за непречено движење на луѓето се димензионира според димензиите на просторните модули создадени за различните видови на пешаци, односно корисници на тротоарот, и тоа на начин што се собираат широчините на просторните модули што ја сочинуваат зоната.

(2) Минималните димензии односно широчини на модулите за димензионирање на тротоари и пешачки патеки изнесуваат за:

- еден пешак 0,75 м,
- два пешаци во разминување 1,50 м,
- еден пешак кој води дете за рака 1,10 м,
- пешак со количка за деца 0,90 м,
- инвалидска количка 0,90 м,
- разминување на две инвалидски колички 1,80 м,
- човек со бастум 0,80 м,
- човек со штапи 0,90 м.

Член 160

(1) Заштитната зона до коловозот се димензионира со најмала широчина од 0,50 м од работ на коловозот, а доколку се планира лента за паркирање на моторни возила од таа страна на коловозот, заштитната зона е со широчина од 0,75 м.

(2) Зоната за поставување на статична јавна и комунална урбана опрема се димензионира така што делот кон коловозот и заштитниот дел од зоната од став (1) од овој член, се димензионира со широчина која е согласна со просторните модули на опремата што со урбанистички план се уредува да биде поставена во процесот на неговото спроведување.

(3) Минималните димензии односно широчини на модулите за димензионирање на зоната на урбана опрема изнесуваат за:

- автобуско стојалиште 1,20 м,
- киоск 1,50 м,
- сообраќајно столпче 0,25 м,
- улична светилка 0,30 м,
- улична жардинера 0,60 м,
- клупа 0,70 м,
- кош за отпадоци 0,40 м,
- заштитна ограда за дрворедни садници 0,60 м.

(4) Зоната на излози и услуги која се протега долж изградениот уличен фронт се димензионира врз основа на видот на услуги и опрема што треба да се постави за нивно вршење, односно согласно нивните просторни модули:

- тезга за зеленчук или друга стока 1,20 м,
- гондола за весници или друга дробна стока 0,90 м,
- фрижидер 1,20 м,
- маса со столчиња 1,50 м.

Член 161

(1) Антропометриските просторни модули на пешаци за димензионирање на профил на тротоар се додаваат на профилот на тротоарот во зависност од претпоставената фреквенција односно програмирана пропусност, видот на услуги и активности, проодност и хуманост на пешачкиот сообраќај.

(2) Најмалата супстандардна широчина на тротоар која се употребува по исклучок, во случаи во кои широчината на уличниот профил е детерминирана со постојни градби или природни запреси, изнесува 2,25 м и се добива како збир од два пешачки модула од по 0,75 м, на кои се додаваат двете минимални заштитни зони: од 0,25 м од страна на регулационата линија и уште 0,50 м од страна на коловозот.

(3) Најмалата стандардна широчина на тротоар која се употребува како правило изнесува 2,40 м и таа гарантира минимум на проодност за граѓаните кои бараат посебен третман во димензионирањето на јавните простори: мајките со деца, немоќните стари, инвалидизирани лица и лицата со намалена подвижност. Најмалата широчина на овој тротоар се добива како збир на просторните модули за заштита, просторен модул за пешак и просторен модул за инвалидска количка: $0,25 + 0,50 + 0,75 + 0,90 = 2,40$ м.

(4) Најмалата оптимална широчина на тротоар се димензионира така што овозможува непречено движење и разминување на пешак и две лица во инвалидски колички, што заедно со двете заштитни зони од 0,25 и 0,50 м чини збир: $0,90 + 0,90 + 0,75 + 0,50 + 0,25 = 3,30$ м.

(5) Најмалата препорачана широчина на тротоар се добива со додавањето на просторен модул на зоната за јавна комунална урбана опрема од 0,70 м на профилот на најмалата употреблива широчина на тротоар од 3,30 м.

(6) Најмалата препорачана конфорна широчина на тротоар се добива со додавањето на просторен модул за зоната за излози од 1,50 м на профилот на најмалата препорачлива широчина на тротоар од 4,00 м, што изнесува 5,50 м.

(7) Препорачана конфорна широчина на тротоар со угостителска намена се добива со додавањето на еден просторен модул за втор ред на маси и столчиња од 1,50 м на профилот на најмалата препорачана широчина на тротоар од 5,50 м, што изнесува 7,00 м.

10.9. Планирање на велосипедски сообраќај

Член 162

(1) Во урбанистички планови со генерална регулација, а особено со урбанистички планови со детална регулација, при одредувањето на широчината на коридорите наменети за сообраќајна инфраструктура и пешачки простори, секаде каде што е тоа можно и целесообразно, се планираат елементи на велосипедскиот сообраќај.

(2) Велосипедскиот сообраќај се планира во рамки на профилите на уличната мрежа, освен кај брзите магистрала каде што тоа е можно во одвоени патеки, но и во рамките на пешачки улици, патеки и простори кои се вон системот на уличната мрежа, како и во самостојни велосипедски улици и патеки.

(3) Кога велосипедскиот сообраќај се планира во состав на профил на улица, велосипедскиот сообраќај се одвива на:

1. велосипедски ленти, кои се на нивелетата на коловозот и негов посебен дел што е посебно означен со хоризонтална сигнализација,

2. велосипедски ленти, кои се на нивелета на тротоарот поставен до коловозот како негов посебен дел што е посебно означен со хоризонтална сигнализација, и

3. велосипедски патеки, кои се самостојни делови од профилот на улицата, поставени помеѓу коловозот и тротоарот, со денивелација и во однос на коловозот и во однос на тротоарот, со или без разделно зеленило од нив.

(4) Велосипедските ленти и патеки можат да бидат едно и двонасочни, поставувани од едната или од обете страни на улицата, и се димензионираат согласно просторните профили:

1. широчина на просторен профил за еден велосипед изнесува 0,60 м со профили за маневрирање од двете страни од 0,20 м што изнесува вкупно 1,00 м,

2. заштитно растојание помеѓу просторниот профил за велосипед и огради, урбана опрема или зеленило е 0,25 м,

3. заштитно растојание помеѓу просторниот профил за велосипед и коловоз или лента за моторен сообраќај е од 0,25 – 0,75 м за брзини на моторниот сообраќај од 40 – 70 км/час, а 0,75 м доколку до работ на коловозот се планира надолжно паркирање на возила.

(5) Велосипедскиот сообраќај се димензионира во профилот на улицата со просторни модули кои изнесуваат за:

1. едномерна лента (патека) најмалку 1,50 м, а оптимално 1,75 м,

2. двосмерна лента (патека) најмалку 2,50 м, а оптимално 3,00 м.

(6) При планирањето на велосипедската сообраќајна инфраструктура се предвидуваат и простори за паркирање на велосипедите што се поставуваат во појасот на комуналната опрема на тротоарот, со просторен модул со широчина од:

- 0,80 м за поставување на еден велосипед долж тротоарот,

- 1,20 м за поставување на два велосипеди (паралелно) долж тротоарот, и

- 1,80 м за поставување на велосипедите попречно на тротоарот.

11. ЗЕЛЕНИ ИНФРАСТРУКТУРИ

11.1. Цели и принципи на планирањето зелена урбана инфраструктура

Член 163

(1) Остварувањето на целите на урбанистичкото планирање треба да се обезбеди со планирање на простори, подрачја и градби во живо зеленило, односно со планирање на зелената урбана инфраструктура во урбанистичките планови.

(2) Урбанистичките планови треба да го обезбедат планирањето на зелената урбана инфраструктура со што се обезбедува реализацијата на стратегијата за интензивно градење на зелената урбана инфраструктура, односно подрачјата и градбите во живо зеленило, што обезбедува подобрувања на многу аспекти од животот во населените места, и тоа:

- се подобрува микроклимата на населените места,

- се намалуваат ефектите од загадувањето на воздухот во населените места,

- се обезбедува помала амплитуда на сезонските и дневните температурни разлики,

- се зачувува повеќе вода во земјата,

- се обезбедуваат населените места од ризици од поплави,

- се овозможува ефикасно справување со климатските промени,

- се зголемува биодиверзитетот во просторот,

- се остварува интегралната еколошка заштита на животната средина,

- се обезбедува поголема одржливост и здравствена безбедност на сообраќајните коридори,

- се обезбедува развој на здрави начини на сообраќање на луѓето (со велосипеди и со пешачење),

- се намалува штетноста на класичните системи на транспорт,

- се намалуваат негативните последици од човековите производни и градителски дејности и активности,

- се обезбедуваат услови за различни видови на зелена економија,
- се обезбедува зголемување на просторите и видовите за социјална кохезија и интеракција, и

- се зголемува еднаквоста и рамноправноста во пристапот и уживањето во зелените урбани простори за сите групи на луѓе, а особено за инвалидите и луѓето со намалена подвижност, како и другите ранливи групи на жители.

(3) За остварување на целите и придобивките од ставовите (1) и (2) од овој член, урбанистичките планови и урбанистичките проекти треба да содржат елаборирани прилози, мерки и плански одредби за развој и градење на зелената урбана инфраструктура.

Член 164

(1) Со планска одредба во урбанистичкиот план се уредува системот на зелени урбани инфраструктури во населените места.

(2) Системот на зелени урбани инфраструктури, може просторно да се концепира како:

- зелена мрежа,
- зелени коридори,
- зелени прстени,
- комбиниран систем.

(3) Изборот на концептот зависи од:

- историските predispozicii и наследени состојби,
- географските и климатските predispozicii,
- просторните можности и капацитет,
- потребите за справување со: климатските промени, зачувување на биодиверзитетот, елементарни природни и создадени непогоди, здравствените проблеми, намалувањето на квалитетот на животната средина, и сл.,
- естетските квалитети и сл.

11.2. Видови и категоризација на зелена урбана инфраструктура

Член 165

Видовите на зелената урбана инфраструктура, односно подрачјата и градбите од живо зеленило, се уредени како поединечни намени во системот на класи на намени.

Член 166

(1) Во системот на урбани зелени инфраструктури во населените места, основни категории на зелените површини се:

- јавните зелени површини,
- зелените површини со ограничена намена, и
- зелените површини со специјална намена.

(2) Јавни зелени површини се:

1. јавни градски паркови - градски парк, реонски парк, локален парк,
2. зелени плоштади - скверови,
3. градски парк-шуми,
4. приградски парк-шуми,
5. урбани ледини и тревнати терени, и
6. зелени коридори.

(3) Зелени површини со ограничена намена се:

1. дворно зеленило,
2. линиско сообраќајно зеленило, разделно зеленило,
3. заштитно сообраќајно зеленило на крстосници и јазли,
4. зелени тампон зони,
5. индустриски зелени тампон појаси,
6. дворови на градинките и училиштата,
7. дворови на јавни објекти,
8. дворови на поголеми станбени комплекси,
9. дворови на комерцијални и деловни објекти, и
10. дворови на индустриски комплекси.

(4) Зелени површини со специјална намена се:

1. арборетуми,
2. фитории,
3. расадници
4. ботанички градини,
5. меморијални (спомен) паркови,
6. озеленети простори за гробишта.

11.3. Типологија на зелена урбана инфраструктура

Член 167

(1) Главните типови на зелена урбана инфраструктура се:

1. украсна зелена инфраструктура,
2. функционална зелена инфраструктура,
3. полуприродни зелени хабитати.

(2) Украсната зелена инфраструктура се состои од:

1. рекреативен зелен простор,
  - паркови,
  - неформални рекреативни простори,
  - игралишта,
2. спореден зелен простор,
  - станбени зеленила,
  - блоковски зеленила,
3. приватен зелен простор,
  - домашни градини.

(3) Функционалната зелена инфраструктура се состои од:

1. продуктивен зелен простор
  - земјоделски земјишта во граници на населено место,
  - градски фарми,
  - цвеќарници,
2. погребни зелени простори,
  - гробишта,
  - меморијални костурници,
3. институциски зелени простори,
  - училишни дворови,
  - училишни и научни расадници и фарми,
  - други институции со зеленило во дворови,

4. линеарни заштитни и тампон зеленила,
  - речни крајбрежја,
  - каналски заштитни зони,
  - транспортни коридори (патишта, пруги, патеки).

(4) Полуприродните зелени хабитати се состојат од природни зелени формации одржувани, реконструирани или потпомогнати од човекот:

1. водено подрачје,
  - отворени водотеци,
  - мочуришта,
  - блатии, калишта,
2. шумско подрачје,
  - листопадни шуми,
  - четинарски шуми,
  - мешани шуми,
3. други зелени хабитати,
  - тресетишта,
  - тревни полјани,
  - ливади.

11.4. Плански одредби за зелени урбани инфраструктури

Член 168

(1) Секоја урбана зелена инфраструктура во урбанистичкото планирање се карактеризира со следниве функционални и формални својства:

1. Место во функционалната класификација или степенот на пристапност,
2. Прифатна моќ односно капацитет,
3. Проектирана површина за активности,
4. Вид на активности за кои е наменета,
5. Развиена површина на просторот, и
6. Население кое го опфаќа.

(2) Видот и својствата на живото зеленило се уредуваат во урбанистички план со детална регулација и во урбанистички проект.

(3) Утврдувањето на функционалните својства на зелениот простор од ставот (1) од овој член се врши во секој урбанистички план, а видот и својствата на елементите на живото зеленило стануваат плански одредби на детални урбанистички планови и урбанистички проекти.

Член 169

(1) Зелените урбани инфраструктури според надлежноста за нивно планирање, подигање и одржување се делат на:

1. јавно зеленило, кое се подига на градежно и шумско земјиште за општа употреба и претставува општо добро,
2. полујавно зеленило, кое се подига на градежно земјиште за поединечна изградба, односно во дворните места на градбите од државно значење и на градбите за кои со закон е прогласен јавниот интерес, и
3. приватно зеленило, кое се подига на земјиште од дворните места на градежни парцели за други основни намени за кои не е прогласен јавен интерес и се во сопственост на правни и физички лица или во нивно легално користење.

(2) Планирањето на зелените градски инфраструктури, особено оние што спаѓаат во категоријата јавно зеленило, е содржина на сите видови на урбанистички планови и урбанистички проекти, и тоа со елаборирани плански одредби во текстуална, графичка и нумеричка форма.

(3) Планирањето на зелените градски инфраструктури што припаѓаат на категориите полујавно и приватно зеленило, во урбанистичките планови и урбанистичките проекти се врши со плански одредби за задолжителен процент на озеленетост како и стандарди за содржината на зелениот фонд во рамки на градежните парцели.

11.5. Општи стандарди за застапеност на зелени урбани инфраструктури

Член 170

(1) Идеален стандард за застапеност на зелени урбани инфраструктури што обезбедува највисок степен на остварување на целите на урбанистичкото планирање и обезбедува јаглерод диоксидна неутралност на градовите, кој што треба да претставува долгорочна стратешка цел на развојот, е 40 м² зеленило по жител за густо изградените подрачја на градовите и 140 м² зеленило по жител за планските опфати во коишто влегуваат и околните населби, предградија, парк шуми, предградиски шуми и слично.

(2) Оптимален стандард на застапеност на зелени урбани инфраструктури како стратешка цел за реализација во планските опфати на генералните урбанистички планови е 25 м² по жител.

(3) Препорачана вкупна застапеност на површини со зелени урбани инфраструктури во однос на вкупната територија на градот, и тоа за целната година од планскиот период во генералниот урбанистички план е:

- 12 – 14 % за мали градови (3.000 – 25.000 жители),
- 14 – 20 % за средно големи градови (25.000 – 100.000 жители), и
- 20 – 25 % за големи градови (повеќе од 100.000).

11.6. Процент на озеленетост

Член 171

(1) Со планска одредба во урбанистичкиот план се уредува процентот на озеленетост во рамки на градежната парцела, блокот или четврта.

(2) Процентот на озеленетост е однос помеѓу површината на градежно земјиште наменето за зеленило и вкупната површина на градежното земјиште изразен во проценти.

(3) Кога со урбанистички план и урбанистичко планска документација ќе се утврди процент на озеленетост, оваа планска одредба станува составен дел на условите за градење.

(4) Во урбанистички план одделно се утврдува процентот на озеленетост за парцелираното градежно земјиште, како и процентот на озеленетост што се однесува на јавното зеленило, при што вкупниот процент на озеленетост на планскиот опфат го сочинува збирот на јавното и приватното зеленило.

Член 172

(1) Со урбанистички планови се уредуваат условите за подигање и одржување на подрачјата и градбите од живо зеленило односно површините со зелена урбана инфраструктура.

(2) Со урбанистички план со генерална регулација се одредуваат локациите, површините и намената на подрачјата и градбите во живо зеленило, односно зелената урбана инфраструктура, како и урбанистичките параметри, како што е процентот на озеленетост, што ја уредуваат застапеноста на површините на зеленило во вкупната површина на планскиот опфат.

(3) Процентот на озеленетост што се уредува како планска одредба во урбанистички план со генерална регулација треба секаде каде што тоа е можно (просторно и економски) sukcesивно да се зголемува да го достигне препорачаниот стандард од 25 м² по жител во рамки на планскиот опфат односно границите на град.

(4) Во урбанистички план со детална регулација и во урбанистички проект пожелно е да се уреди процентот на озеленетост што ќе се однесува на делот од дворното место за високо зеленило на почва целица, како и процентот на озеленетост што ќе се изведува врз подземна градба (подземен паркинг) или надземна градба (тераси, кровови, катови и други делови од градбата).

(5) Во детален урбанистички план и урбанистички проект, пожелно е со планска одредба за процентот на озеленетост за градежна парцела, таму каде што тоа е можно и во зависност од основната намена, тип и големина на градбата и на градежната парцела, како и нивната просторна диспозиција во однос на населеното место, да се обезбеди слободна неизградена површина од дворното земјиште со длабока почва, без каква и да е подземна градба, за подигање на високо дворно зеленило.

11.7. Паркови и зелени површини на градби

Член 173

(1) При планирање на урбани паркови се почитуваат препораките за тип на парк, радиус односно негова оддалеченост од планираните корисници и површина:

1. мали зелени скверови, блоковски или џепни паркови - со радиус од 200 м или 4 минути пешачење, со површина од 0,1 до 0,5 ха,
2. средни паркови за големи единици на соседство или четврти – со радиус од 500 м или 8 минути пешачење, со површина од 0,5 – 5,0 ха,
3. градски паркови – со радиус од 800 м или 12 минути пешачење и површина од 5,0 – 20,0 ха,
4. големи градски паркови - со радиус од 1600 м или 20 минути пешачење и површина од 20 – 200 ха,
5. градски парк-шуми и приградски шуми – со оддалеченост до 5,0 км или 30 мин со транспортно средство и површина од 200 – 2000 ха.

(2) При планирање на зеленило врз градби, потребно е да се смета на:

- длабочината на почвата за поединечни видови и висини на растенија и дрвја,
- опременоста со комунални инфраструктури неопходни за одржување на зеленилото, како што се водоводните инсталации, дренажните и одводните системи,
- достапноста на возила за одржување и евакуација на зелен смет и други.

(3) Длабочината на почвата за поединечни видови и висини на растенија и дрвја треба да биде:

1. трева и мов – минимум 10 см длабока почва,
2. ниски џбунести растенија – минимум 25 см длабока почва,
3. поголеми грмушки и џбунести дрвја – минимум 80 см длабока почва,
4. мали дрвја – минимум 120 до 150 см длабока почва.

11.8. Заштитно зеленило

Член 174

Зеленилото се планира во појаси помеѓу зоните за домување или намените за образование, социјална заштита, здравство и слично и улиците од примарните мрежи – особено брзите магистрала и јавните патишта од висока категорија, со цел заштита од бучава, и тоа со широчина од препорачани:

- 35,00 м за брза магистрала,
- 35,00 м за автопат,
- 25,00 м за градска магистрала,
- 10,00 м за собирна улица.

11.9. Димензионирање на дрвореди и зеленило во уличен профил

Член 175

Зеленилото во коридор на улица може да се подели како:

1. зеленило во појасот помеѓу коловозот и тротоарот - тампон зеленило,
2. зеленило во состав на пешачките површини – дрворедни стебла од отвори во тротоарот и зеленило во контејнери и жардинери,
3. зеленило на разделните појаси помеѓу коловозите – дрворедни стебла, џбуности дрвја, грмушки и ниско зеленило.

Член 176

(1) Со урбанистички план се одредуваат улиците со дрвореди, видот на дрвата, меѓусебното растојание на садниците и опремата на дрворедното место.

(2) Дрвореди се планираат на улици чишто тротоари имаат широчина од најмалку 3,00 м.

Член 177

(1) Растојанието помеѓу дрворедните садници е најмалку 4,00 м, а во зависност од видот односно големината на хабитусот на возрасното дрво може да биде најмногу 15,00 м.

(2) Растојанието помеѓу поединечните стебла во дрворедот, во зависност од видот односно големината на хабитусот на возрасното дрво може да биде:

1. 4,00 – 5,00 м за мали и пирамидални дрвја со тесен хабитус,
2. 6,00 – 10,00 м за средни дрвја, и
3. 10,00 – 15,00 м за големи дрвја.

(3) Дрворедите во профил на улица можат да се поставуваат во:

1. отвори во тротоарот,
2. зелени траки или острова во нивелетата и просторот на тротоарот,
3. зелени разделни простори помеѓу коловозите, и
4. ленти за паралелно паркирање.

(4) Потребната широчина на просторот за садење на дрвјата зависи од видот на дрвото односно од површината на длабока почва целица без каква и да е инфраструктура за развој на кореновиот систем. Просторот потребен за:

- дрвја со тесни крошни е 2,50 – 3,00 м,
- дрвја со широка крошна е 3,50 – 4,50 м.

(5) Оската на дрворедот треба да биде оддалечена од рабникот на тротоарот односно од коловозот најмалку 0,70 м, а оптимално 1,00 м – 1,50 м.

(6) Оската на дрворедот треба да биде оддалечена од подземните водови и градби на комуналната инфраструктура најмалку 1,50 м, а оптимално 2,00 м.

Член 178

(1) Доколку местото за садница односно дрво во тротоарот е со квадратна форма, отворот во пешачката површина треба да има димензии од 0,90/0,90 до 1,20/1,20 м, а доколку е со кружна форма нејзиниот дијаметар треба да е од 0,90 до 1,20 м.

(2) Хоризонталната заштита на местото за садници е секогаш во исто ниво со пешачката површина околу него, заради обезбедување на непречено движење на пешаци и лица со инвалидитет и намалена подвижност.

11.10. Пренаменување на зелени површини

Член 179

(1) Со урбанистички план не може да се пренамени земјиште коешто е уредено или планирано како вид на урбано зеленило.

(2) Пренаменувањето на земјиште коешто е уредено или планирано како вид на урбано зеленило е можно само со урбанистички план во чијшто плански опфат ќе се предвиди алтернативна површина со зеленило со еднаква или поголема површина од постојната, чијашто претходна реализација во просторот е услов за спроведувањето и градењето на пренаменетата површина.

12. УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ НА СЕЛО

Член 180

Во процесот на изработување, донесување и спроведување на урбанистички планови и урбанистички проекти за село важат одредбите на овој правилник кои се однесуваат на руралното планирање односно урбанистичкото планирање на село.

12.1. Видови на село и урбанистичко планирање на село

Член 181

(1) Урбанистичкото планирање на село зависи од:

- големината,
- развиеноста,
- морфологијата, и
- функционалната специјализација на селото.

(2) Во зависност од чинителите од став (1) на овој член, урбанистичкиот план за село може да биде:

1. со генерална и детална регулација,
2. со генерална регулација и делумно со детална регулација,
3. со генерална регулација,
4. со делумна генерална регулација само на јавниот пат и со општи правила за градење,

и

5. само со општи правила за градење.

(3) Во зависност од чинителите од став (1) на овој член и нивото на урбанистичкото планирање од став (2) на овој член, во урбанистички план за село може со планска одредба да се пренамени земјиштето во градежно земјиште, при што површината на пренаменето земјиште може да:

- се совпаѓа со подрачјето на селото, или
- е помала од подрачјето на селото, при што останатиот дел од селското земјиште останува со статусот на земјоделско или друго земјиште.

(4) За неразвиени, ретко изградени и ретко населени села, со урбанистички план за село може да се планира просторен развој и градење со урбанистички планови од став (2) точки 4 и 5 од овој член и без да се пренаменува земјоделското или друго земјиште во градежно.

(5) Одредувањето на границата на градежниот реон на селото зависи од урбанистичко-морфолошкиот тип на селото, кој може да биде:

1. збиено село со густа изграденост на земјиштето,
2. средно збиено или разредено село со средна изграденост на земјиштето,
3. расфрлано село со ретка односно ниска изграденост на земјиштето.

(6) Планската одредба од став (5) на овој член зависи и од функционалната категорија на селото, и тоа:

1. примарни села или монофункционални села што се бават само со примарни дејности односно земјоделие,
2. села со секундарни и терцијални дејности во траги, покрај примарните дејности кои се доминантни, и
3. села со развиени секундарни и терцијални дејности што можат да бидат центри на заедници на села.

Член 182

Препорачаната бруто густина на населеност на село зависи од видот на селото и изнесува:

1. 15 – 20 ж/ха за примарни села,
2. 20 – 25 ж/ха за села со некои терцијални намени,
3. 25 – 45 ж/ха за развиени села центри на селски заедници,
4. 5 – 15 ж/ха за средно развиени и разредени села, и
5. 1 – 15 ж/ха за неразвиени и расфрлани села.

12.2. Димензии на парцели во село

Член 183

(1) Кога во урбанистички план се формираат нови парцели во село со земјоделска дејност тие не требаат да имаа широчина помала од 20,00 м, додека градежни парцели со помала широчина можат да се планираат за намена што не е мешана или алтернативна со земјоделска (А, Б, В, Д, Е).

(2) Препорачана широчина на парцела од став (1) од овој член треба да има широчина од 20,00 – 30,00 м.

(3) Новоформираните парцели за неземјоделски домаќинства треба да имаат широчина од најмалку 15,00 м.

(4) Парцелите за земјоделски домаќинства треба да имаат површина од 1200 – 2000 м², оние за мешовити домаќинства 600 – 1200 м², додека неземјоделските треба да имаат од 400 – 600 м².

12.3. Општи правила за планирање на села

Член 184

(1) Најголемата спратност на градбите од сите видови и намени во село е до три надземни нивоа или приземје и два ката.

(2) Препорачано растојание помеѓу регулационата и градежната линија е 5,00 м, но во урбанистички план и урбанистички проект може да се уреди растојание што е соодветно на постојната ендемска типологија на градење.

(3) Најмало меѓусебно растојание на новопланирани површини за градење што се во соседни градежни парцели е:

- за приземни градби 6,00 м,
- за приземје и спрат 8,00 м, и
- за приземје и два спрата 10,00 м.

12.4. Општи правила за формирање на селски стопански двор

Член 185

(1) Селскиот стопански двор по правило се состои од два дела:

1. станбен и деловен дел или чист дел, и
2. економски дел или нечист дел.

(2) Економскиот дел од селскиот стопански двор содржи:

1. градби за одгледување на животни:
  - стаи за коњи,
  - штали за говеда,
  - градби за живина,
  - градби за кози, овци и свињи,
  - градби за зајаци, гулаби и украсна живина;
2. пратечки објекти за градбите за одгледување на животни:
  - бетонски писти,
  - испусти и рампи за стока,
  - објекти за складиштење измет и осока,
  - гумно;
3. градби за складиштење на сточна храна:
  - магацини за концентрат,
  - сили јами,
  - сили ровови и трапови;
4. градби за складиштење на земјоделски производи:
  - амбари,
  - кошеви, и
5. други градби потребни за селски стопански двор:
  - хангари за машини и возила,
  - пушилници и сушилници,
  - магацини, и
  - друго.

(3) Во планирањето на селски стопански двор нечистиот дел од дворот мора да се постави во правецот на ветерот зад станбениот дел.

(4) Најмалото растојание помеѓу станбената градба и сточната штала е 15,00 м.

(5) Гумното, складовите на измет и осока, како и полскиот клозет мораат да бидат оддалечени од станбениот дел најмалку 20,00 м, низ доминантниот правец на ветер и на пониска кота.

Член 186

На терен со наклон кон јавниот или пристапниот пат (нагоре) или на терен со наклон од патот (надолу), станбениот дел од селскиот стопански двор секогаш се поставува на највисоката кота од градежната или катастарската парцела.

12.5. Улици и патишта во село

Член 187

(1) Мрежата на улици и јавни патишта во села и селски подрачја, во зависност од нивната функција и ниво на услуги се делат на:

1. Примарни улици кои се планираат во случаи кога селото се поврзува со мрежата на државни патишта и кај развиени села со високо ниво на планирање и уредување на просторот,

2. Селски улици што ги поврзуваат деловите од селото и го поврзуваат селото со мрежата на локални патишта

3. Пристапни улици и патеки со кои се пристапува до градбите и парцелите во селото, и

4. Селски, земјоделски и шумски патишта што го поврзуваат селото со околните ниви, ледини и шуми.

(2) Од улиците и јавните патишта во селски подрачја од став (1) од овој член, само улиците од точка 1 од став (1) од овој член спаѓаат во системот на функционалната категоризација на улици од член 139 став (6) од овој правилник и тоа е магистрална улица која поминува низ село.

(3) Планирањето на хиерархизираните улични мрежи со примарни и секундарни сообраќајници за села не е задолжително, при што за нив можат да се применуваат само стандардите за секундарната улична мрежа и некатегоризираните улици, или стандардите од ставовите (4) и (5) од овој член.

(4) Улиците од став (1) точка 2 од овој член кои се категоризираат како интегрирани сообраќајници за моторен, велосипедски и пешачки сообраќај, треба да имаат најмал попречен профил од 4,50 м и оптимален профил широк 6,00 м, додека пристапните патеки и селски земјоделски и шумски патишта имаат најмала широчина на профил од 3,00 м, а оптимална од 4,50 м.

(5) Селските патишта со попречен профил од 3,00 м требаат да имаат проширување од уште 2,50 м на секои 500 м должина што служат за разминување на возилата и земјоделската механизација, при што на непрегледни делници или патишта со повеќе свиоци ова растојание се намалува колку што бараат условите на теренот, но најмногу до 150,00 м.

13. СТАНДАРДИ ЗА МОБИЛНОСТ И ПРИСТАПНОСТ

Член 188

(1) Со изработување, донесување и спроведување на урбанистички планови треба да се обезбедува надминување на урбаните бариери и обезбедување на функционалната пристапност и подвижност на земјиштето за општа употреба, јавните простори, до и во градбите и подрачјата во и вон населените места за сите граѓани, а особено за лицата со инвалидитет и на лицата со намалена подвижност.

(2) Под лица со инвалидитет во смисла на овој правилник се подразбираат лица со трајни или привремени телесни, ментални и/или сетилни оштетувања или нарушувања, на коишто урбаните и архитектонските препреки им ја намалуваат или оневозможуваат мобилноста, пристапноста кон градбите и подрачјата, а со тоа и учеството во општеството на рамноправна основа и остварувањето на основните човечки права.

(3) Надминувањето на урбаните бариери и обезбедувањето на пристапност и проодност на јавните простори и градби подразбира утврдување на мерки и плански одредби што се применуваат во процесот на изработување, донесување и спроведување на урбанистичките планови.

13.1. Предмет на мерките

Член 189

Мерките за пристапност и проодност, како и за надминувањето на урбаните бариери, што се составен дел на урбанистичките планови се однесуваат на:

1. јавни сообраќајни и други пешачки површини на земјиште за општа употреба од групите на класи на намени Д и Е,
2. станбени и станбено-деловни згради со десет и повеќе станови од групата на класи на намени А, и
3. градби за јавна употреба со институционални, деловни и комерцијални намени од групите на класи на намени Б и В.

13.2. Општи правила за пристапност кон градбите

Член 190

(1) Градбите за јавна употреба од член 189 од овој правилник во урбанистичките планови треба да се планираат со кота на нултата плоча или со кота на влезните партии што е еднаква со нивелетата на пристапните тротоари и пешачки површини, а доколку денивелациите се неизбежни тогаш во условите за градење мора да се поместат мерки и плански одредби што ќе обезбедат средства за непречена пристапност, како што се рампи, платформи, ескалатори и сл.

(2) Во условите за градење кои во урбанистичките планови се уредуваат за градбите за јавна употреба од член 189 од овој правилник, треба да се предвидуваат рампи за пристап за висинско совладување на денивелираните површини за комуникација на влезовите од градбите и внатрешни рампи во јавните и групните простории како и просториите за собири.

(3) Минимална широчина на рампите од став (1) на овој член треба да изнесува 1,20м.

13.3. Тротоари и пешачки површини

Член 191

(1) Површините за движење на пешаците кои се планираат во урбанистичките планови и тоа: тротоари, пешачки улици, пешачки патеки, плоштади, плоштатки и сите други видови на пешачки површини на земјиште за општа употреба, освен ако тоа не е неизбежно поради околностите на теренот, не треба да имаат денивелации, препреки, објекти, инсталации и опрема што може да ја попречи или намали пристапноста и проодноста на јавните пешачки простори и пристапот до градбите за јавна употреба.

(2) При спроведување на урбанистичките планови задолжително се предвидува превладување и отстранување на сите постојни денивелации, препреки, објекти, инсталации и опрема што ја попречуваат или намалуваат пристапноста и проодноста на јавните пешачки простори и пристапот до градбите за јавна употреба на тротоарите, пешачките улици, пешачките патеки, плоштадите, плоштатките и сите други видови на пешачки површини на земјиште за општа употреба.

(3) Во процесот на спроведување на урбанистички планови не може да се поставува масивна урбана опрема, сезонска угостителска опрема, какви било прегради, конструкции, платформи, надградени денивелирани подови, скали, конструкции за наткриени тераси од угостителски намени, паркинг места или други опреми, инсталации, предмети или градби што ќе претставуваат архитектонски и урбани бариери за движење на лицата со инвалидност и намалена подвижност, и што ќе го стеснуваат пропишаниот слободен профил за движење на тротоарот.

Член 192

(1) Површините за движење на пешаците кои се планираат во урбанистичките планови каде што теренот е во наклон треба да се со континуирана нивелета без скалести денивелации со пожелен подолжен наклон од 5% или во однос 1:20, а во исклучителни случаи со подолжен наклон најмногу до 8,33% или во однос 1:12.

(2) Доколку јавните пешачки површини се на терен со големи висински разлики кои мораат да се совладаат со скали, со урбанистички план треба да се предвиди алтернативна врска со рампа со најголем подолжен наклон од 5% или во однос 1:20, а во исклучителни случаи до 8,33% или во однос 1:12.

(3) Рампата од став (2) на овој член се димензионира за двосмерно движење на лица во колички при што нејзината најмала широчина треба да е 1,65 м, а оптималната широчина треба да е 1,80 м.

(4) Во зависност од наклонот на рампата, ограничена е нејзината должина и тоа за:

- наклон од 8,33% или во однос (1:12), максимална должина на рампата е 9,00 м,
- наклон од 6,66% или во однос (1:15), максимална должина на рампата е 12,00 м, и
- наклон од 5,0% или во однос (1:20), максимална должина на рампата е 15,00 м.

(5) Во случаите кога е неопходна поголема должина на рампите од онаа одредена во ставот (4) на овој член, треба да се планираат одморишта чија што најмала должина треба да е 1,50 м, а оптимална должина треба да е 1,80 м.

(6) Најголем попречен наклон на тротоарите и другите пешачки патеки што е нормален на смерот на движењето и оската на патеката изнесува 2%.

Член 193

(1) При спроведувањето на урбанистичките планови треба да се предвидуваат рампи на секој пешачки премин за совладување на денивелацијата помеѓу тротоарот и коловозот.

(2) Рампите за совладување на висинската разлика помеѓу тротоарот и коловозот од ставот (1) на овој член по правило се изведуваат со специјални закосени елементи од рабниците кои се изведуваат без вертикална денивелација до нивото на коловозот и во широчина на целиот пешачки премин.

(3) Најголемиот наклон на рампата од став (1) на овој член е 8,33% или во однос 1:12, а доколку е тоа технички неизведливо по исклучок наклонот може да е најмногу до 10% или во однос 1:10.

Член 194

(1) Поради обезбедување на непречено движење на лицата со инвалидитет и на лицата со намалена подвижност по јавните тротоари од уличната мрежа најмалата пожелна широчина на тротоарите и пешачките патеки треба да биде: 2.40 м (90см + 75см + 25см + 50см), која се добива со додавање на просторни модули за исполнување на минималниот услов за разминување на лице во инвалидска количка – 90 см, пешак – 75 см, заштитен простор до ограда или зграда – 25 см и заштитен појас до коловоз – 50 см.

(2) Во исклучителни случаи кога пешачката патека не граничи со коловоз и/или нема појас за урбана опрема, најмалата широчина на патеката може да биде 1,90 м (90см + 75см + 25см).

(3) Апсолутен минимум на широчина на пешачка патека кој е дозволен само за патеки што се од двете страни опкружени со трева или друга слободна површина, и немаат никаква урбана опрема, е 1,65 м (90 см + 75 см).

(4) Во коридорот на основните пешачки движења (кој за најмалата широчина на тротоар или пешачка патека изнесува $90\text{см} + 75\text{см} = 165\text{ см}$) не можат да се поставуваат елементи од урбана опрема или други подвижни препреки или сезонска опрема, како што се рекламни панои, угостителска опрема и слично.

(5) Делови од градбите што се непосредно долж тротоарите и пешачките патеки, како што се надстреи, конзоли, инсталации, опрема и слично, како и елементите од урбаната опрема и долните делови од крошната на дрвјата мораат да бидат издигнати најмалку 2,50 м во однос на котата на пешачката површина, колку што изнесува висината на пешачкиот просторен модул.

13.4. Димензии на паркинг место

Член 195

(1) При изработувањето и спроведувањето на урбанистички планови и проекти задолжително се предвидуваат специјално димензионирани и обележани паркинг места за возила што ги користат лицата со инвалидност и намалена подвижност.

(2) Местата за паркирање од ставот (1) на овој член треба да ги исполнат следните услови:

1. најмалата дозволена димензија на местото да е 3,70 / 5,00 м,
2. доколку паркиралиштето не е изведено во исто ниво со тротоарот или со пристапната пешачка патека до него, тогаш излезот од паркиралиштето се обезбедува со пешачка патека или рампа со наклон не поголем од 5%, а во исклучителни случаи со максимален наклон до 8,33% и минимална широчина од 1,40 м,
3. паркинг местата се поставуваат најблиску до влезовите на блиските градби или до вертикалните комуникации,
4. паркинг местото мора секогаш да биде планирано, проектирано и изведено во хоризонтална нивелета, а никогаш во правецот на подолжниот нагиб,
5. паркинг местото може да има попречен нагиб од најмногу 2%.

13.5. Потребен број на специјални паркинг места

Член 196

Бројот на местата за паркирање од членот 195 од овој правилник се планираат според следните стандарди:

1. за јавни гаражи, јавни паркиралишта, градби за јавна употреба и станбени и станбено-деловни згради со десет и повеќе станови – најмалку 3% од вкупниот број места за паркирање, но не помалку од едно паркинг место,
2. на јавни паркиралишта со помалку од 20 места што се наоѓаат блиску до амбуланта, аптека, основно училиште, детска градинка, продавница за прехранбени производи и слично, најмалку едно паркинг место,
3. на паркиралиштата на бензинските пумпи, ресторани и мотели покрај магистралните и регионалните патишта 3% од вкупниот број места за паркирање,
4. на паркиралиштата на болниците, здравствените домови, домовите за стари и други здравствени и социјални установи, најмалку 5% од вкупниот број места за паркирање, но не помалку од две места.

14. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 197

(1) Класификацијата на видови на градби и намени од член 77 од овој правилник дадена во Прилог на овој правилник, ќе се применува во спроведувањето на урбанистички планови, урбанистичко плански документации и урбанистичко проектни документации донесени до денот на влегувањето во сила на овој правилник.

(2) Во случаите од ставот (1) од овој член, каде што ознаките за класите на намени или намени во плановите и планските документации не се совпаѓаат со ознаките во овој правилник, нивното спроведување со проектна документација (урбанистички проект и/или основен проект), ќе се врши согласно дадените текстуални описи на видовите на градби, дејности, содржини, активности и намени.

Член 198

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18).

Член 199

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 01-6144/1
17 септември 2020 година
Скопје

Министер
за транспорт и врски,
Благој Бочварски, с.р.

ПРИЛОГ

КЛАСИФИКАЦИЈА НА ВИДОВИ НА ГРАДБИ И НАМЕНИ

1. Во прилогот е даден список со класификација на видови на градби според нивните намени, големина и капацитет, функционални и структурални карактеристики и начин на употреба односно согласно активностите и дејностите за коишто се наменети, како и според нивната намена, класа на намени и група на класи на намени од системот на класи на намени согласно Законот за урбанистичко планирање.

2. Класификацијата на видови на градби и класификацијата на намени служи како:

- планерска алатка за заштита на поединечни намени, секаде каде што е тоа потребно заради исполнување на целите и начелата на урбанистичкото планирање, како и заштитата на јавниот интерес,
- универзален клуч за конвертирање на сите поранешни системи на означување на намените во урбанистичките планови со системот на класи на намени согласно Законот за урбанистичко планирање преку деталните описи на активностите, дејностите односно видовите на градби, и
- прецизна алатка за спроведување на урбанистичките планови во постапките за издавање на акти за градење согласно Законот за градење.

3. Групата на класи на намени на коишто им припаѓа градбата се означува со голема буква од кирилското писмо, класата на намени се означува со голема буква од кирилското писмо и со арапска цифра, а поединечната намена се означува со голема буква од кирилското писмо (за групата на класи на намени), со арапска цифра (за класата на намени) и со уште една арапска цифра (за поединечната намена).

4. Системот на класи на намени е составен од шест групи на класи на намени и тоа:

1. А - Домување;
2. Б - Комерцијални и деловни намени;
3. В - Јавни институции;
4. Г - Производство, дистрибуција и сервис;
5. Д - Зеленило, спорт, рекреација и меморијални простори; и
6. Е - Инфраструктура.

5. Начин на одредување на намени согласно со класификацијата на видови на градби и класификацијата на намени:

5.1. За одредувањето на намената на сложените градби или комплекси што се состојат од повеќе градби од различни намени, се ползува принципот на утврдувањето на процентуално најзастапената намена за целиот комплекс или сложена градба.

5.2. За градбите што се составен дел на комплекси или сложени градби се одредува нивната посебна намена и се утврдува нејзината процентуална застапеност во комплексот.

5.3. За посебна постапка за градба што е дел од комплекс или за дел од сложена градба што е посебна наменска и градежно-техничка целина, се ползува нејзината посебна намена.

6. При употребата на системот на класи на намени најголема флексибилност во спроведувањето на урбанистичките планови се обезбедува со употреба на групи на класи на намени, средна флексибилност се обезбедува со употребата на класи на намени, а најмала флексибилност се обезбедува со одредување на конкретни поединечни намени за секоја градежна парцела поединечно.

7. Употребата на поединечни намени во урбанистички планови е ограничена и се практикува ретко и селективно, по правило само за намени и градби од државно значење, но и за градби од локално значење за кои по правило е утврден јавниот интерес.

8. Употребата на поединечни намени е можна и за намени кои не се од јавен интерес, доколку во конкретната ситуација тоа е програмска развојна потреба чијшто приоритет и значење се уредени во урбанистичкиот план, односно во ситуација кога со урбанистички план одредена поединечна намена задолжително треба да се лоцира на конкретен простор.

КЛАСИФИКАЦИЈА НА ГРАДБИ И НАМЕНИ:

Реден бр	Назив на група на класи на намени, класа на намени и намена	Ознака
	ГРАДБИ ЗА ДОМУВАЊЕ И ПРЕСТОЈ НА ЛУЃЕ	A
	Куќи за домување	A1
1.	Куќи со двор	A1.1
2.	Семејни куќи со споен сид на меѓа – двокуќи	A1.2
3.	Семејни куќи во низа, споени сидови на меѓа од двете страни	A1.3
4.	Семејни куќи со атриуми со повеќе споени сидови на меѓа	A1.4
5.	Вили и резиденции	A1.6
6.	Семејни куќи за времен престој – викенд куќи	A4.3
7.	Планински или ловечки куќи	A4.4 A4.5
8.	Куќи во состав на селски стопански двор	A1.5
9.	Куќи за потребите на селскиот туризам	A4.7
	Згради за домување	A2
10.	Слободностоечки згради со двор	A2.1 A2.2
11.	Згради за домување со споен сид	A2.1 A2.2
12.	Згради за домување во низа	A2.1 A2.2
13.	Сложени терасести згради	A2.1 A2.2
14.	Станбени куќи	A2.1 A2.2
15.	Периметрални згради со внатрешен двор	A2.1 A2.2
16.	Големи згради со сложена павиљонска основа	A2.1 A2.2
17.	Големи згради во состав на сложени градби	A2.3
	Станбени комплекси	
18.	Станбени комплекси со семејни куќи	A1
19.	Станбени комплекси со згради	A2
	Градби за заедничко домување	A3
20.	Згради за престој на ученици	A3.1
21.	Згради за престој на студенти – студентски домови	A3.2
22.	Згради за престој на пензионери, стари и немоќни лица	A3.3
23.	Згради за престој на работници	A3.4
24.	Згради за деца без родители	A3.5
25.	Згради за преноќување и исхрана на бездомници	A3.6
26.	Згради за престој на избеглици	A3.7
27.	Згради за престој на самци	A3.4
	Градби за времено сместување	A4 B5
28.	Хотели	B5.2
29.	Хотели во состав на аеродромски комплекси	B5.2
30.	Хотели во состав на трговски комплекси	B5.3

31.	Хотелски комплекси	Б5.1
32.	Мотели	А4.2
33.	Хостели	А4.1
34.	Пансиони	А4.1
35.	Згради за времено сместување со апартмани и студија	А4.1
36.	Планинарски домови, планински куќи	А4.4
37.	Ловни домови, ловни куќи	А4.5
38.	Кампови со бунгалови	А4.6
39.	Спортски кампови	А4.6
40.	Детски и младински кампови	А4.6
	Згради за сместување на војска	В7
41.	Згради за редовен престој на војска	В7.1
42.	Згради за престој на резервен состав на војска	В7.1
43.	Караули и стражарски единици	В7.1
44.	Касарнски комплекси	В7.1
	Згради за присилен престој на луѓе	В7.2
45.	Притворни затвори	В7.2
46.	Казненопоправни центри	В7.2
47.	Затвори	В7.2
48.	Затвори со посебно обезбедување	В7.2
	Згради за полиција и противпожарни единици	
49.	Полициски станици	В7.3
50.	Згради за специјални полициски единици	В7.3
51.	Противпожарни станици	В7.4
	ДЕЛОВНИ ЗГРАДИ	Б
	Угостителски згради	Б1 Б3
52.	Ресторани - мали	Б1.5
53.	Ресторани - големи	Б3.1
54.	Кантини - мали	Б1.5
55.	Кантини - големи	Б3.1
56.	Кафеани	Б1.5
57.	Барови - мали	Б1.6
58.	Барови - големи	Б3.3
59.	Нокни клубови	Б3.3
60.	Дискотеки	Б3.5
61.	Казина	Б3.6
62.	Бифеи	Б1.6
63.	Слаткарници	Б1.7
64.	Кебачилници, сендвичари и други мали единици за храна	Б1.5
	Деловни згради	Б4
65.	Деловни згради со канцеларии и управни корпоративски згради	Б4.1 Б4.2
66.	Администрации со шалтерски сали	Б4.3
67.	Банки во згради	Б4.5
68.	Пошти, телекомуникации	Б4.3
69.	Осигурителни компании во згради	Б4.4
	Деловни згради со сали за собири	Б4
70.	Конференциски згради	Б4.6
71.	Конференциски и конгресни центри	Б4.6

72.	Деловно-коференциски комплекси	Б4.6
	Згради на органите на државната власт	В4
73.	Министерства	В4.1
74.	Агенции, управи, дирекции, регулаторни тела	В4.6
75.	Администрации со шалтер сали: здравствени, пензиски и други	В4.6
76.	Владини управни комплекси	В4.1
77.	Згради на органите на локалната самоуправа	В4.8
	Згради на судската власт со сали за повеќе луѓе	В4.2
78.	Судови до 6 сали	В4.2
79.	Големи судови над 6 сали	В4.2
80.	Парламентарни згради	В4.3
81.	Згради на дипломатски претставништва	В4.7
82.	Згради на меѓународни организации	В4.9
83.	Амбасадски комплекси	В4.7
	Згради за трговија	Б2
84.	Мали објекти за трговија со мешана стока	Б1.4
85.	Мали објекти за трговија со специјализирана стока	Б1.1 Б1.3
86.	Трговски згради и стоковни куќи	Б2.3
87.	Големи специјализирани салони (автомобили, мебел и сл)	Б2.5
88.	Супермаркети за храна и домашни потреби	Б2.4
89.	Отворени трговски центри во комплекс од повеќе градби	Б2.2
90.	Затворени трговски центри во една сложена градба	Б2.2
91.	Саемски комплекси	Б6.4
92.	Саемски хали	Б6.4
93.	Покриени и/или затворени зелени пазари	Б2.1
94.	Згради за трговина на големо	Б2.6
95.	Хали за трговија на големо	Б2.6
96.	Складишта затворени најмалку од 3 страни	Б2.6
	ЗГРАДИ ЗА КУЛТУРА	В3
	Згради со сали за голем аудиториум	В3
97.	Концертни сали	В3.7
98.	Филхармонии	В3.7
99.	Театри	В3.2
100.	Опери, балети	В3.8
101.	Кина и кинотеки	В3.5
102.	Вариетеи	В3.9
103.	Циркуси	В3.9
	Згради со сали за изложби и изведби	В3
104.	Изложбени галерии	В3.4
105.	Згради во зоолошки градини	В3.10
106.	Згради за комбинирани мултимедиски настани	В3.4
107.	Згради во забавни паркови	В3.10
108.	Сали за играње и танцови	В3.9
	Комплекси за културни дејности и забава	В3
109.	Комбинирани културни центри	В3.6
110.	Културни домови	В3.6
111.	Комплексни забавни паркови	В3.10
112.	Синефлекси	В3.1

113.	Зоолошки градини	V3.10
	Згради за спорт, спортски настани и други масовни настани	B6
114.	Кошаркарски хали	B6.2
115.	Ракометни хали	B6.2
116.	Хали и арени за тенис	B6.2
117.	Хали за повеќе спортови	B6.3
118.	Хали за атлетски дисциплини	B6.2
119.	Спортски базени, пливалишта и скокалишта	B6.2
120.	Стадиони за фудбал	B6.1
121.	Арени за фудбал и атлетика	B6.1
	Згради за чување и излагање на културна и научна граѓа	V3
122.	Специјализирани музеи	V3.3
123.	Музејски комплекси	V3.3
124.	Уметнички галерии	V3.4
125.	Библиотеки	V3.5
126.	Информативно-документарни центри	V3.5
127.	Згради за чување на архивска граѓа	V4.6
	ЗГРАДИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА	V1
128.	Згради за предшколско образование и грижа	V1.1
129.	Јасли	V1.1
130.	Градинки	V1.1
131.	Специјализирано образование и нега	V1.2
	Згради за основно образование	V1
132.	Основни школи	V1.1
133.	Специјални школи за хендикепирани деца	V1.1
	Згради за средно образование	V1
134.	Гимназии	V1.2
135.	Специјализирани средни школи	V1.2
136.	Технички, индустриски и други стручни школи	V1.2
137.	Непрофесионални школи, за специјална професионална обука	V1.2
	Згради за високо образование	V1
138.	Универзитети	V1.3
139.	Универзитетски комплекси	V1.3
140.	Универзитетски кампуси со престој на студенти	V1.3
141.	Факултети	V1.3
142.	Уметнички академии	V1.3
143.	Високи и виши школи	V1.3
144.	Згради за вечерно, дополнително и континуирано образование	V1.4
	Згради за научни дејности	V1
145.	Научни институции, научно истражувачки центри	V1.5
146.	Научно-истражувачки лаборатории	V1.6
147.	Опсерватории	V1.6
148.	Метеоролошки станици	V1.6
	ЗГРАДИ ЗА ЗДРАВСТВЕНА ДЕЈНОСТ	V2
	Болници	V2
149.	Општи болници	V2.4
150.	Специјални болници	V2.4
151.	Хируршки болници	V2.1

152.	Универзитетски болници	B2.1
153.	Затворски болници	B2.2 B2.3
154.	Војно-медицински установи	B2.1 B2.2 B2.3
	Клиники	B2
155.	Државен клинички центар	B2.1
156.	Универзитетски клинички центар	B2.1
157.	Градска поликлиника	B2.1 B2.3
158.	Клиничка болница	B2.1 B2.3
159.	Клиники за терминални болести	B2.1 B2.3
	Санаториуми	B2
160.	Санаториуми и други болници за долг престој и нега	B2.6
161.	Психијатриски санаториуми	B2.6
	Амбуланти	B2
162.	Општи амбуланти	B2.2
163.	Специјализирани амбуланти	B2.2
164.	Амбуланти за брза помош	B2.2
	Дијагностички центри	B2
165.	Општи дијагностички центри	B2.3
166.	Дијагностички лаборатории	B2.3 B1.13
	Згради на домови на здавјето и други здравствени институции	B2
167.	Здравствени домови	B2.5
168.	Епидемиолошки заводи	B2.5
169.	Центри за јавно здравје	B2.5
170.	Медицински ординации	B1.13 B2.2
171.	Центри за трансфузија	B2.2 B2.5
	Ветеринарски институции од урбан тип (миленичиња)	B2
172.	Ветеринарски болници	B2.9
173.	Ветеринарски станици	B2.9
174.	Ветеринарски болници со стационар	B2.9
175.	Ветеринарски ординации	B2.9
	ЗГРАДИ ЗА ОБРЕДИ И ПАМЕТНИЦИ	B Д
	Градби за вршење на верски и други обреди	B5
176.	Цркви	B5.1
177.	Џамии	B5.2
178.	Синагоги	B5.3
179.	Манастири	B5.4
180.	Текиња	B5.5
181.	Други верски институции	B5.6
182.	Капели и згради за испраќање на умрени	E2.8
183.	Мртвечници	E2.8
184.	Крематориуми	E2.8
185.	Гробишта на озеленети простори	D4.3

	Градби од културното наследство и паметници	В6
186.	Заштитени археолошки градби или остатоци од градби	В6.1
187.	Археолошки комплекси, делови од историски населени места	В6.2
188.	Заштитени предисториски градби и наоѓалишта	В6.3
189.	Споменици	В6.4
190.	Меморијални паркови со паметници	Д4.2
	ИНДУСТИСКИ ЗГРАДИ ОД ЛЕСНА ПРЕРАБОТУВАЧКА ИНДУСТРИЈА	Г2
191.	Згради од прехранбената индустрија – фабрички комплекси, индустриски работилници, хали за монтажа, складови, топлани, генераторски станици и слично	Г2.2
192.	Згради од текстилната индустрија – фабрички комплекси, индустриски работилници, хали за монтажа, складови, топлани, генераторски станици и слично	Г2.4
193.	Згради од дрвната индустрија – фабрички комплекси, индустриски работилници, хали за монтажа, складови, топлани, генераторски станици и слично	Г2.7
194.	Згради од тутунската индустрија – фабрички комплекси, индустриски работилници, хали за монтажа, складови, топлани, генераторски станици и слично	Г2.2
195.	Згради од лесната градежна индустрија– фабрички комплекси, индустриски работилници, хали за монтажа, складови, топлани, генераторски станици и слично, погони и бази за производство на асфалт и бетон	Г2.1
196.	Згради од за преработка на кожа и обувки – фабрички комплекси, индустриски работилници, хали за монтажа, складови, топлани, генераторски станици и слично	Г2.2
197.	Индустрија за автомобили и делови – фабрички комплекси, индустриски работилници, хали за монтажа, складови, топлани, генераторски станици и слично	Г2.5
198.	Згради од индустрија за бела техника, електроника и предмети за домаќинство – фабрички комплекси, индустриски работилници, хали за монтажа, складови, топлани, генераторски станици и слично	Г2.6
199.	Индустриски згради од други преработувачки индустрии со помалку загадувачки процеси – фабрички комплекси	Г2 Г2.3 Г2.7
200.	Индустрија на финални производи и сервисни услуги	Г3
201.	Производство на предмети и опрема за домаќинство	Г3.5
202.	Производство на инструменти, електроника и прецизни работи	Г3.6
203.	Сервиси за машини, алати, инструменти, бела техника	Г3.2 Г3.3
204.	Винарии, пивари, пекари	Г2.9
205.	Комунални топлани, генераторски станици и ладилници	Г2.8
206.	Ветерни електрани, концентрациони сончеви електрани	Г3.7
	Згради за индустриски сервиси резервоари, силоси и складишта	Г3.4
207.	Индустриски сервиси	Г3.1
208.	Автомобилски сервиси	Г3.1
209.	Сервиси за специјализирани производи и услуги	Г3.3
210.	Резервоари и цистерни за вода	Г4.8
211.	Градби за чување и складиштење на нафта и гас	Г4.5
212.	Резервоари и цистерни за нафта, течен гас и нафтени деривати	Г4.1
213.	Резервоари и цистерни за хемиски соединенија	Г4.1

214.	Силоси за цемент и други суви агрегати	Г4.3
215.	Специјализирани складишта	Г4.5
216.	Индустриски ладилници	Г4.4
	ЗЕМЈОДЕЛСКИ ЗГРАДИ	Г5
	Градби за одгледување на животни	Г5.1
217.	Штали за свињи	Г5.1
218.	Штали за овци	Г5.1
219.	Штали за перната живина	Г5.1
220.	Штали за говеда	Г5.1
221.	Штали за коњи	Г5.1
222.	Специјални штали (за молзење, за несилки и слично)	Г5.1
223.	Складишта за храна	Г5.5
224.	Кафилерија	Г5.3
225.	Ветеринарска амбуланта	Г5.3
226.	Хангар за машини	Г5.4
	Рибници	Г5.6
227.	Езерски рибници	Г5.6
228.	Базенски рибници	Г5.6
229.	Базени за одгледување на рибен подмладок	Г5.6
230.	Рибници на проточни водотеци	Г5.6
	Градби за складиштење на земјоделски производи	Г5.5
231.	Подни склади (вкопани, полувкопани и површински)	Г5.5
232.	Ќелијски склади – силоси за зрнеста храна	Г5.5
233.	Ќелијски склади – сило-јами	Г5.4
234.	Ќелијски склади – сило-кули	Г5.5
235.	Згради за складиштење – амбари	Г5.4
236.	Складишта за материјали за земјоделско производство (ѓубрива, инсектициди, храна)	Г4.7 Г5.4
237.	Земјоделски ладилници	Г5.5
238.	Гаражи и хангари за земјоделска механизација	Г5.4
	Градби за преработка на земјоделски производи - комплекси	Г1 Г2 Г5.2
239.	Градби за производство на млечни производи – млекари	Г1.7
240.	Градби за преработка на месо	Г1.7
241.	Кланици	Г1.7
242.	Вински подруми – винарии	Г2.9
243.	Градби за преработка на овошје и градинарски производи	Г2.2
244.	Градби за пекарски производи – фурни	Г2.9
	ЗГРАДИ ЗА СООБРАЌАЈ	Е2
	Згради на патниот сообраќај со инсталации и простори	Е2.1
245.	Автобуски станици	Е2.1
246.	Шпедиции	Е2.1
247.	Згради за изнајмување на автомобили	Е2.1
248.	Такси компании	Е2.1
249.	Катни гаражи	Е2.1
250.	Подземни гаражи	Е2.1
251.	Згради за технички преглед на автомобили	Е2.1
252.	Згради на гранични премини на патен сообраќај	Е2.1

253.	Згради на царински терминали	E2.1
254.	Бензински пумпи	E2.1
	Згради на железничкиот сообраќај со инсталации и простори	E2.2
255.	Железнички станици	E2.2
256.	Товарни станици	E2.2
257.	Ранжирни станици	E1.2
258.	Спремишта – ремизи за локомотиви и вагони	E1.2
259.	Сигнални и скретничарски куќи	E2.2
260.	Железничарски сервиси и ремонт центри	E2.2
	Згради за жичен транспорт со инсталации и простори	E2.3
261.	Станични згради на жичари со кабини	E2.3
262.	Станични згради на седечки жичари	E2.3
263.	Жичарнички депоа	E2.3
	Згради на воздушниот сообраќај со инсталации и простори	E2.4
264.	Цивилни аеродроми	E2.4
265.	Воени аеродроми	E2.4
266.	Карго аеродроми	E2.4
267.	Спортски аеродроми	E2.4
268.	Земјоделски аеродроми	E2.4
269.	Згради за контрола на летењето (контролни куќи)	E2.4
270.	Хангари за авиони	E2.4
271.	Гаражи за аеродромска механизација	E2.4
	Згради на водениот сообраќај	E2.5
272.	Пристанишни терминали	E2.5
273.	Хангари за пловила	E2.5
	Згради на поштенскиот промет	E2.5
274.	Поштенски згради	E2.6
275.	Диспечерски центри	E2.6
276.	Центри за експедиција	E2.6
	Згради на телекомуникациите	E2.7
277.	Телекомуникациски центри	E2.7
278.	Телефонски централи	E2.7
279.	Згради за радио и телевизиска продукција и емитување	E2.7
280.	Згради и куќи на големи релејни и антенски станици	E2.7
281.	Згради за сателитски телекомуникации	E2.7
	ГРАДБИ ОД НИСКОГРАДБАТА - ИНФРАСТРУКТУРИ	E
	Сообраќајни инфраструктури	E1
	Јавни патишта со пратечките градби и инсталации	E1.1
282.	Автопати од меѓународни патни коридори	E1.1
283.	Државни автопати	E1.1
284.	Експресни патишта	E1.1
285.	Регионални патишта	E1.1
286.	Локални патишта	E1.1
287.	Примарни улични мрежи во населени места	E1.1
288.	Секундарни улични мрежи во населени места	E1.1
289.	Раскрсници во различни нивои, подвозници, надвозници и други градби на патната инфраструктура	E1.1

290.	Јавни паркиралишта	E1.1
291.	Велосипедски патеки	E1.1
292.	Пешачки простори, улици и патеки	E1.1
293.	Индустриски улици	E1.1
294.	Земјоделски и шумски земјани патишта	E1.1
295.	Инсталации за расвета, сигнализација и опрема на патниот сообраќај	E1.1
	Железнички пруги	E1.2
296.	Железнички пруги од меѓународни сообраќајни коридори	E1.2
297.	Главни меѓуградски железнички пруги	E1.2
298.	Споредни колосеци	E1.2
299.	Пруги во железничките станици	E1.2
300.	Пруги во ранжирните станици	E1.2
301.	Пруги во товарните станици	E1.2
302.	Железнички преоди и раскрсници	E1.2
303.	Градски железници	E1.2
304.	Градски подземни железници	E1.2
305.	Трамвајски пруги	E1.2
306.	Индустриски пруги	E1.2
307.	Туристички пруги - теснолинејки	E1.2
308.	Инсталации за расвета, сигнализација и опрема на шинскиот сообраќај	E1.2
	Аеродромски писти	E1.3
309.	Аеродромски писти за меѓународни аеродроми	E1.3
310.	Аеродромски писти за локални аеродроми	E1.3
311.	Аеродромски писти за карго аеродроми	E1.3
312.	Аеродромски писти за воени аеродроми	E1.3
313.	Аеродромски писти за земјоделски аеродроми	E1.3
314.	Аеродромски писти за спортски аеродроми	E1.3
315.	Писти за хелиодроми	E1.3
316.	Инсталации за сигнализација и опрема на воздушниот сообраќај	E1.3
	Мостови, вијадукти, тунели и подземни пролази	E1.1 E1.2
317.	Патни и железнички мостови и вијадукти на меѓуградски сообраќајни патни и пруги	E1.1 E1.2
318.	Патни и железнички мостови и вијадукти на меѓународни сообраќајни коридори	E1.1 E1.2
319.	Градски мостови за патен и железнички сообраќај	E1.1 E1.2
320.	Покретни мостови	E1.1
321.	Селски и шумски мостови	E1.1
322.	Пешачки мостови (речни)	E1.1
323.	Мостовски градски пешачки премини	E1.1
324.	Мали пешачки мостови (за парковски канали)	E1.1
	Тунели и подземни пролази	E1.1 E1.2
325.	Патни и железнички тунели и подземни пролази на меѓународни сообраќајни коридори	E1.1 E1.2
326.	Патни и железнички тунели и подземни пролази на меѓуградски сообраќајни патишта и пруги	E1.1 E1.2
327.	Градски тунели и подземни пролази за патен и железнички сообраќај	E1.1 E1.2
328.	Градски подземни пешачки галерии и пролази	E1.1 E1.2
	Хидротехнички инфраструктури	E1.4

	Езерски и речни пристаништа	E1.4
329.	Пристаништа	E1.4
330.	Марини	E1.4
331.	Докови	E1.4
332.	Гатови	E1.4
333.	Молови	E1.4
	Пловни канали	E1.4
334.	Регулации - изградени брегови	E1.4
335.	Устави	E1.4
336.	Тунели за каналите	E1.4
337.	Сервисни патеки	E1.4
	Речни градби	E1.4
338.	Регулации - изградени брегови	E1.4
339.	Устави	E1.4
340.	Сервисни патеки	E1.4
341.	Скали, рампи и други градби во регулацијата	E1.4
	Бетонски брани, регулации и заштитни сидови	E1.4
342.	Бетонски брани за вештачки и акумулациони езера	E1.4
343.	Бетонски брани и заштитни сидови за регулација на водотеци	E1.4
	Земјани брани и насипи	E1.4
344.	Брани за акумулациони езера	E1.4
345.	Брани за регулација на водотек	E1.4
346.	Заштитни брани (од поплави)	E1.4
347.	Насипи за регулација на водотек	E1.4
348.	Заштитни насипи	E1.4
	Регулација на реки и порои	E1.4
349.	Заштита од ерозија на сливот	E1.4
350.	Заштитни насипи	E1.4
351.	Ретенциони езера	E1.4
352.	Градби за заштита од големи води	E1.4
	ИНФРАСТРУКТУРНИ ВОДОВИ	E1
	Инфраструктури на водоснабдувањето	E1.5
353.	Каптажи	E1.5
354.	Бунари	E1.5
355.	Водозафат на река	E1.5
356.	Таложници за песок	E1.5
357.	Водозафат од канал	E1.5
358.	Водозафат од акумулација	E1.5
359.	Водозафат за атмосферски води	E1.5
	Градби за пумпање и пречистување на водата	E1.5
360.	Пумпни станици	E1.5
361.	Хидрофори	E1.5
362.	Градби за пречистување на вода за пиење	E1.5
363.	Градби за дезинфекција на вода за пиење	E1.5
	Градби на водоснабдителните инфраструктури	E1.5
364.	Собирни комори	E1.5
365.	Прекидни комори	E1.5
366.	Разделни шахти	E1.5

367.	Шахти за воздушни вентили	E1.5
368.	Шахти за испусни вентили	E1.5
369.	Шахти за секторски затвораи	E1.5
370.	Водомерни шахти	E1.5
371.	Шахти за регулациона опрема	E1.5
372.	Анкерни блокови	E1.5
373.	Премини под река или дол	E1.5
374.	Премини под патни и железнички линии	E1.5
	Резервоари	E1.5
375.	Вкопани резервоари	E1.5
376.	Кула резервоари	E1.5
	Доводи на вода и водоводни мрежи	E1.5
377.	Доводни канали	E1.5
378.	Доводни гравитациони и пумпни цевководи	E1.5
379.	Водоводни мрежи и цевководи за транспорт на вода	E1.5
380.	Цевководи за транспорт на вода за специјални намени	E1.5
	Топловоди	E1.7
381.	Канали и цевководи за транспорт на топла вода	E1.7
382.	Пумпни станици за топоводи	E1.7
383.	Топловодни шахти	E1.7
	Пароводи	E1.7
384.	Канали и цевководи за транспорт на водена пара	E1.7
385.	Пумпни станици за пароводи	E1.7
386.	Пароводни шахти	E1.7
	Канализациска инфраструктура – фекална и атмосферска	E1.6
387.	Примарна канализациска мрежа	E1.6
388.	Секундарна канализациска мрежа	E1.6
389.	Канализациски колектори	E1.6
	Градби за пумпање и пречистување на водата	E1.6
390.	Пумпни станици	E1.6
391.	Градби за пречистување на отпадни води	E1.6
	Градби на канализациски инфраструктури	E1.6
392.	Ревизиони шахти	E1.6
393.	Каскадни ревизиони шахти	E1.6
394.	Сифони	E1.6
395.	Натеги	E1.6
396.	Премини под патни и железнички линии	E1.6
	Посебни градби на канализациски инфраструктури за атмосферски вод	E1.6
397.	Преливници	E1.6
398.	Ретензиони базени	E1.6
399.	Сепаратори за масла	E1.6
400.	Таложници	E1.6
401.	Септички јами	E1.6
	Инфраструктури за одводнување на земјоделска површина	E1.11
402.	Ободни канали	E1.11
403.	Дренажни канали	E1.11
404.	Собирни канали	E1.11
405.	Одводнителни канали	E1.11

406.	Главни одводни канали	E1.11
	Градби за пумпање на водата за земјоделска површина	E1.11
407.	Пумпни станици	E1.11
	Градби на инфраструктури за одводнување за земјоделска површина	E1.11
408.	Градби за заштита од големи води	E1.11
409.	Сифони	E1.11
410.	Натеги	E1.11
411.	Премини под патни и железнички линии	E1.11
	Инфраструктури за зафаќање на вода за земјоделска површина	E1.11
412.	Каптажи	E1.12
413.	Бунари	E1.12
414.	Водозафат на река	E1.12
415.	Таложници за песок	E1.12
416.	Водозафат од канал	E1.12
417.	Водозафат од акумулација	E1.12
	Градби за пумпање и филтрирање на водата за земјоделска површина	E1.12
418.	Пумпни станици	E1.12
419.	Хидрофори	E1.12
420.	Градби за филтрирање на водата за наводнување	E1.12
	Инфраструктури за наводнување на земјоделска површина	E1.12
421.	Собирни комори	E1.12
422.	Прекидни комори	E1.12
423.	Разделни шахти	E1.12
424.	Шахти за воздушни вентили	E1.12
425.	Шахти за испусни вентили	E1.12
426.	Шахти за секторски затворачи	E1.12
427.	Водомерни шахти	E1.12
428.	Шахти за регулациона опрема	E1.12
429.	Анкерни блокови	E1.12
430.	Премини под река или дол	E1.12
431.	Премини под патни и железнички линии	E1.12
	Доводи на вода и мрежи за наводнување за земјоделска површина	E1.12
432.	Доводни канали	E1.12
433.	Доводни гравитациони и пумпни цевководи	E1.12
434.	Мрежи за наводнување	E1.12
435.	Изливни базени	E1.12
	Цевни водови и продуктоводи	E1.12
	Нафтоводи	E1.10
436.	Меѓународни надземни, подземни или подводни нафтоводи	E1.10
437.	Црпни станици за меѓународни нафтоводи	E1.10
438.	Меѓуградски (меѓумесни) нафтоводи	E1.10
439.	Црпни станици за меѓуградски нафтоводи	E1.10
440.	Надземни и подземни складишта за нафта и нафтни производи	E1.10
	Гасоводи	E1.10
441.	Меѓународни (интерконективни) гасоводи и припадни градби, опрема и постројки	E1.10
442.	Меѓуградски и разводни високопритисни гасоводи и припадни градби, опрема и постројки	E1.10

443.	Градски и локални високопритисни гасоводи и припадни градби, опрема и постројки	E1.10
444.	Дистрибутивни нископритисни гасоводни мрежи и припадни градби, опрема и постројки	E1.10
445.	Припадни градби, опрема и постројки: мерни станици, мерно-регулациони станици, приемни и отпремни чистачки станици, филтерски станици, блок станици, шахти, разделни јазли, катодни станици и др.	E1.10
	Хемиски и други продуктоводи	E1.10
446.	Меѓумесни надземни и подземни продуктоводи	E1.10
447.	Постројки за продуктоводи	E1.10
	Водови за пренос на електрична енергија	E1.8
448.	Водови на високонапонските далноводи	E1.8
449.	Столбови на далноводот – пилони	E1.8
450.	Високонапонски трансформаторски станици	E1.8
451.	Високо и средно напонски електрични водови	E1.8
452.	Столбови на далноводот	E1.8
453.	Трансформаторски станици и подстанции	E1.8
454.	Локални средно и нисконапонски електрични водови	E1.8
455.	Помошни инсталации – столбови, бандери, шахти	E1.8
456.	Локални трансформаторски станици и подстанции	E1.8
	Телекомуникациски водови	E1.9
	Меѓународни и меѓуградски телекомуникациски водови	E1.9
457.	Надземни или подземни телекомуникациски водови и мрежи	E1.9
458.	Релејни системи	E1.9
459.	Телекомуникациски столбови, кули и антени	E1.9
	Локални телекомуникациски водови	E1.9
460.	Надземни и подземни водови и мрежи	E1.9
461.	Помошни инсталации – столбови, бандери, шахти, антени	E1.9
	ЕНЕРГЕТСКИ ГРАДБИ	G1
	Градби за производство на електрична енергија	G1.8
	Хидроелектрани	G1.8
462.	Големи хидроелектрани	G1.8
463.	Средни хидроелектрани	G1.8
464.	Мали хидроелектрани	G3.7
	Термоелектрани	G1.8
465.	Термоелектрични центри на јаглен	G1.8
466.	Термоелектрични центри на мазут	G1.8
467.	Термоелектрични центри на природен гас	G1.8
468.	Термоелектрични центри на биогориво	G1.8
469.	Термоелектрични центри на отпадни материјали	G1.8
470.	Мали генератори на внатрешно согорување	G1.8
471.	Силоси за кондензација	G1.8
	Јаловишта	E3.1
472.	Јаловишта и пепелишта	E3.1
473.	Брани со акумулации на јаловина или пепел	E3.1
	Нуклеарни електрани	G1.8
474.	Нуклеарни електрани	G1.8
	Ветерни електрани	

475.	Ветерни електрани	Г3.7
476.	Големи плантажи со над 10 ветерници	Г3.7
477.	Мали плантажи до 10 ветерници	Г3.7
478.	Поединечни ветерници	Г3.7
	Сончеви електрани	Г3.7
479.	Фотоволтаични електрани	Г3.7
480.	Концентрациони сончеви електрани	Г3.7
	ТЕШКА ИНДУСТРИЈА	
	Топлани	Г1.9
481.	Термоелектрични топлани	Г1.9
482.	Термогасни топлани	Г1.9
483.	Топлани на мазут	Г1.9
484.	Топлани на биогорива	Г1.9
	Градби за рударство и вадење на нафта и гас	Г1.1
485.	Градби и постројки за површински копови	Г1.1
486.	Градби и постројки за подземни копови	Г1.1
487.	Окна и подземни градби	Г1.1
488.	Транспортни ленти	Г1.1
489.	Товарни станици	Г1.1
490.	Вентилациски кули	Г1.1
491.	Објекти и постројки за вадење на нафта и гас	Г1.1
492.	Каменоломи	Г1.1
	Тешка градежна индустрија за производство на неметали	Г1.4
493.	Градби за производство на цигли, ќерамиди и друга теракота	Г1.4
494.	Градби за производство на порцулани и друга керамика	Г1.4
495.	Градби за производство на гипс и гипсени производи	Г1.4
496.	Цементари	Г1.4
497.	Градби за производство и преработка на неметали	Г1.4
498.	Градби за преработка на дрво, целулоза и хартија	Г1.4
	Базна и преработувачка хемиска и петрохемиска индустрија	Г1.2
499.	Градби и постројки на хемиската индустрија	Г1.2
500.	Градби за преработка на нафта	Г1.2
501.	Градби за преработка на гас	Г1.2
502.	Рафинерии	Г1.2
503.	Коксари и плинари	Г1.2
504.	Градби за производство на кожа, каучук и гума	Г1.2
505.	Градби за производство на биогориво и биотечности	Г1.2
506.	Градби за производство на радиоизотопи и радиоактивни супстанции	Г1.2
507.	Градби за производство на експлозивни производи и муниција	Г1.2
	Тешка металопреработувачка индустрија - црна металургија	Г1.3
508.	Железарски комплекси	Г1.3
509.	Валавници	Г1.3
510.	Ливници	Г1.3
511.	Топилници со високи печки	Г1.3
	Обоена металургија	Г1.3
512.	Металопреработувачки комплекси	Г1.3
513.	Градби за производство на лимови и кабли	Г1.3
514.	Ливници	Г1.3

515.	Топилници со високи печки	Г1.3
	ОСТАНАТИ НЕКЛАСИФИКУВАНИ ГРАДБИ И ГРАДЕЖНИ РАБОТИ	
	Теренски градби за спорт и рекреација	Д3
516.	Спортеки терени на отворено	Д3.1
517.	Забавни паркови на отворено	Д3.4
518.	Скијашки патеки и лифтови	Д3.2
519.	Игралишта за голф	Д3.2
520.	Хиподроми	Д3.2
521.	Јавачки патеки	Д3.2
522.	Трим патеки	Д3.2
523.	Објекти за водени и пливачки спортови	Д3.3
	Градби од живо зеленило	Д1
524.	Јавни паркови	Д1.1
525.	Зелени скверови	Д1.1
526.	Дрвореди и друго украсно и заштитно урбано зеленило	Д2.1 Д2.2
527.	Парк-шуми	Д1.3
528.	Арборетуми	Д1.4
529.	Ботанички бавчи	Д1.4
	Специјални градби за потреби на армијата	Е3.3
530.	Војни утврдувања	Е3.3
531.	Стражарски пунктови	Е3.3
532.	Воени стрелишта	Е3.3
533.	Воени полигони	Е3.3
	Отпади и депонии	Е3.1
534.	Регионални депонии за одлагање на неопасен отпад	Е3.1
535.	Локални депонии за одлагање на неопасен отпад	Е3.1
536.	Специјализирани депонии за одлагање на опасен отпад	Е3.2
537.	Постројки за термички, физичко-хемиски и хемиски третман на неопасен отпад	Е3.1
538.	Постројки за термички, физичко-хемиски и хемиски третман на опасен отпад	Е3.2
539.	Отпади за сортирање и рециклирање	Е3.1
540.	Складиштење на радиоактивни супстанции и отпадни материи	Е3.2
	Геотехнички конструкции, помошни и временни градби, елементи на внатрешниот моторен и пешачки сообраќај, градби за оградување, подсидување, урбана опрема и други работи што се комплементарни градби кои немаат самостојна намена во планирањето	
541.	Плитко темелење	-
542.	Длабоко темелење	-
543.	Машински темели	-
544.	Заштита на градежни јами и длабоки ископи	-
545.	Земјени насипи	-
546.	Насипи од армирана земја	-
547.	Стабилизација на косини	-
548.	Санација на свлечишта	-
549.	Одлагалишта на вишок земјан материјал	-
550.	Потпорни тела со габиони	-
551.	Потпорни сидови	-
552.	Потпорни анкерни конструкции	-

553.	Подобрување на подлога	-
554.	Ињекциони работи	-
555.	Геотермални конструкции	-
556.	Темелење на градби во водена средина	-
	Помошни и времени градби	-
	Елемени на внатрешниот колски и пешачки сообраќај	-
557.	Пешачки патеки	-
558.	Паркинзи и паркинг места	-
559.	Автомобилски патеки и пристапни површини	-
560.	Автомобилски рампи	-
561.	Гаражи	-
	Помошни градби и градби за нивно надкривање	-
562.	Тераси и платформи	-
563.	Тремови, перголи и надстреи	-
564.	Базени и украсни езерца	-
565.	Дворни куќарки	-
566.	Куќички за животни	-
567.	Спремишта за алати и дворни машини	-
568.	Објекти за чуварски служби и обезбедување	-
	Градби за оградување, подсидување и партерни градби	-
569.	Оградни ѕидови	-
570.	Огради	-
571.	Оградни парапети со огради	-
572.	Надосидоци и подсидоци	-
573.	Спортски терени и терени и платформи за игра	-
	Инфраструктурни водови и градби од внатрешен тип	-
574.	Инфраструктурни водови од приклучокот до градбата	-
575.	Шахти, ормари, шалтер табли	-
576.	Спремишта за комунален отпад	-
	Времени градби и партерни зафати	-
577.	Времени градби, конструкции и опрема за манифестации	-
578.	Градби и опрема за производство на билки	-
579.	Стакленици, времени објекти за продажба на цвеќе	-
580.	Тенди, стреи и опрема за зелени пазари	-
	Урбана опрема	-
581.	Киосци и трафики	-
582.	Улични тенди, тезги и шатори за комерцијални манифестации	-
583.	Надстреи за станици за јавен превоз	-
584.	Градби, инсталации и опрема за сместување на комунален отпад	-
585.	Рекламни паноа, банери и други објекти за огласување и упатување	-
586.	Урбана опрема: столбни светилки, столбчиња и сл.	-